

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ
เกี่ยวกับการพิจารณาความผิดฐานฟอกเงิน

ผดุงศักดิ์ ศรีเมฆ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2548

ISBN 974 - 9746 - 24 - 4

**THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTOR IN TRIAL ON
MONEY LAUNDERING OFFENCE**

PHADUNGSAK SRIMEK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for The Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduates School, Dhurakij Pundit University

2005

ISBN 974 - 9746 - 24 - 4

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้เอกสาร ตำรา และให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งได้กรุณาสละเวลาตรวจและแก้ไขจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำต่างๆ ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดจนให้คำแนะนำและเอกสารที่สำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วีระ โฉบายะ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณคุณนรชัย ศุภศุภงคาร คุณศุภกร ปุญญฤทธิ์ คุณศุภร์สุดา ปิ่นเฟื่อง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือประสานงานในการทำวิทยานิพนธ์จนแล้วเสร็จขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ที่สำนักกฎหมาย กรมศาลการ ที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด รวมถึงท่านอื่นๆ ที่มีได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบเท้ามารดา และขอรำลึกถึงบิดาที่อยากให้ผู้เขียนเรียนกฎหมาย ขอขอบพระคุณในกำลังใจของครอบครัว “ศรีเมฆ” ที่เป็นแรงผลักดันและสนับสนุนให้ผู้เขียนตลอดมา ขอขอบพระคุณบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้เขียนด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

ผดุงศักดิ์ ศรีเมฆ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	4
3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	5
4 ทฤษฎีและแนวความคิด.....	5
5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	6
6 ประโยชน์คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	7
2 ความหมายและลักษณะของการฟอกเงินจากการกระทำความผิด.....	8
1 การฟอกเงินพิจารณาในส่วนของอาชญากรรมเศรษฐกิจ.....	8
2 ประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	9
3 การฟอกเงินพิจารณาในส่วนขององค์กรอาชญากรรม.....	11
4 การฟอกเงินตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรม ข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000.....	14
4.1 ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ.....	16
4.2 ประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ.....	18
5 ความเป็นมาและความหมายของการฟอกเงิน.....	19
6 ความหมายของการฟอกเงิน.....	21
7 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินความผิดฐานฟอกเงิน.....	24
8 ความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด.....	26
8.1 อสังหาริมทรัพย์.....	27
8.2 สังหาริมทรัพย์.....	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
9 รูปแบบของการฟอกเงิน.....	33
9.1 การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ.....	33
9.2 การส่งเงินสดหรือการโอนเงินออกนอกประเทศ.....	33
9.3 การฝากเงินกับสถาบันการเงิน.....	33
9.4 การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า.....	34
9.5 อื่นๆ.....	34
10 แหล่งที่มาของการฟอกเงิน.....	34
10.1 เงินจากการค้ายาเสพติด.....	34
10.2 เงินจากทุจริตในวงราชการ.....	35
10.3 เงินจากทุจริตในภาคเอกชน.....	36
10.4 เงินที่ได้จากการขโมยประชาชน.....	36
10.5 เงินจากการเรียกค่าคุ้มครอง.....	36
10.6 เงินจากการพนัน.....	36
10.7 เงินการกิจการธุรกิจ.....	36
10.8 เงินจากการค้าทางเพศ สิ่งลามก อนาจาร.....	37
10.9 เงินจากการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย.....	37
37	
10.10 อื่นๆ.....	37
3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน.....	38
1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน.....	38
1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	39
1.2 การประชุมของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	40

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

1.3 การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน ตามมาตรา 49.....	41
2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม.....	41
2.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม.....	42
2.2 การยับยั้งการทำธุรกรรม.....	43
2.3 การรายงานการยับยั้งการทำธุรกรรม.....	44
2.4 อำนาจของกรรมการธุรกรรม เลขานุการและพนักงานเจ้าหน้าที่.....	45
2.5 การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด.....	46
2.6 การขอให้มีส่วนเกี่ยวข้องเพิกถอนการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด.....	48
3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	51
3.1 ผลการดำเนินงานที่สำคัญของสำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินในรอบปี พ.ศ.2546.....	52
4 การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน...	56
5 กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง.....	59
6 บทบาทคณะกรรมการวินิจฉัย.....	60
4 บทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการในคดีป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน.....	63
1 หลักในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีอาญาของอัยการสากล.....	63
2 บทบาทและหน้าที่ของอัยการต่างประเทศ.....	65
2.1 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศโปแลนด์.....	65
2.2 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์.....	66
2.3 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเยอรมัน.....	67
2.4 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส.....	68
2.5 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศสหราชอาณาจักร.....	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการของไทย.....	70
3.1 ความเป็นมา.....	70
3.2 อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการไทย.....	71
3.2.1 อำนาจความยุติธรรมอาญา.....	71
3.2.2 คุ้มครองผลประโยชน์สังคม.....	72
3.2.3 คุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐ.....	72
4 แนวทางการดำเนินคดีอาญา.....	73
5 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	76
5.1 การดำเนินคดีอาญาความผิดฐานฟอกเงิน.....	76
5.2 ขั้นตอนการรับและพิจารณาสำนวน.....	76
5.3 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	78
5.3.1 ข้อพิจารณาการร่างคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของ แผ่นดิน.....	78
6 วิเคราะห์กรณีศึกษา.....	81
6.1 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ 1.....	81
6.1.1 ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง.....	82
6.1.2 ข้อพิจารณาของอัยการ.....	85
6.1.3 มติที่ประชุมคณะอนุกรรมการวินิจฉัย.....	86
6.1.4 มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	87
6.2 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ 2.....	91
6.2.1 ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง.....	92
6.2.2 ข้อพิจารณาของพนักงานอัยการ.....	94
6.2.3 มติที่ประชุมคณะอนุกรรมการวินิจฉัย.....	95
6.2.4 มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	96
6.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกรณีการดำเนินการของต่างประเทศ.....	105

6.3.1 FEDERAL CRIMES AND CRIMINAL PROCEDURE.....	107

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

6.3.2 MONEY LAUNDERING CONTROL ACT 1986.....	108
6.3.3 FINANCIAL TRANSACTION REPORTS ACT 1988.....	109
5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
1 สรุป.....	112
2 ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม.....	117
ประวัติผู้เขียน.....	121

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการเกี่ยวกับการพิจารณา
ความผิดฐานฟอกเงิน
ชื่อนักศึกษา : ผดุงศักดิ์ ศรีเมฆ
อาจารย์ที่ปรึกษา : ร.ศ. วีระพงษ์ บุญโยภาส
สาขาวิชา : นิติศาสตร์ (กฎหมายมหาชน)
ปีการศึกษา : 2547

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับ : บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ
เกี่ยวกับการพิจารณาความผิดฐานฟอกเงิน เนื่องจากในปัจจุบันยังมีปัญหาอาชญากรรม
เศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีการอาชญากรรมต่างๆ มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มา
ใช้ในการกระทำความผิด โดยมีรูปแบบของการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อน และมีเครือข่าย
เป็นวงกว้าง มีความสามารถในการทำลาย เคลื่อนย้ายหรือปิดบัง ซ่อนเร้นหลักฐานแห่งคดี ทำให้
ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ มีการประชุมและออกอนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มี
วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่จะป้องกันและต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน
ลักษณะองค์กร มีข้อตกลงระหว่างประเทศของรัฐภาคีสมาชิกในการดำเนินการ หนึ่งในมาตรการ
ที่สำคัญคือการฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด โดยให้ดำเนินการทางกฎหมายมี
อำนาจในการยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่มีที่มาอย่างถูกกฎหมาย แต่เกี่ยวกับการกระทำ
ความผิด ติดตามและหาร่องรอยของเงินสกปรก รวมถึงรายได้และดอกผลด้วย

ดังนั้นบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเมื่อ
ศึกษาวิจัยแล้วพบว่า หน้าที่นำสืบเรื่องการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เป็นของฝ่ายโจทก์
เหมือนคดีอาญาโดยทั่วไปแต่เนื่องจากคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนในเรื่องพยานหลักฐาน พนักงาน
อัยการควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นคดีส่วนหน้าที่นำสืบเรื่องการขอให้ทรัพย์สินที่
เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงินได้บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ว่า หากพนักงานอัยการสามารถนำสืบให้เข้าเงื่อนไขที่ว่า
เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ
ผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้น
เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต จึงเป็นการผลักภาระการพิสูจน์หรือ
หน้าที่นำสืบ ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐาน พนักงานอัยการ

พิสูจน์แต่เพียงว่า คุณได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้น
ครบถ้วนแล้ว

DRPU

Thesis Title: THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTORS IN TRIAL ON
MONEY LAUNDERING OFFENCE

Name: Phadungsak Srimek

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Veerapong Boonyopas

Department: Law

Academic Year: 2004

ABSTRACT

This thesis aims to study roles, powers and duties of public prosecutors in the consideration of the offence of money laundering. In modern society, there are problems of economic crimes and many criminal organizations also apply modern and proficient technology to commit the offence. This takes the form of the commission of the offence which is complex and which has widely connected networks which can destroy, change or conceal, or hide the case's evidence. Consequently, countries which are members of the United Nations have organized many conferences and devised the United Nations Treaty on Resistance Against the International Crimes Established in the Form of Organization, A.D. 2000. The aim of this treaty is to foster cooperation to protect and resist international organized crime. In this regard, the member countries have concluded many international agreements to be mutually practiced. One of these significant measures is to launder the property obtained from

the commission of the offence. The legal process can be applied by providing powers to seize, attach and confiscate the property obtained rightfully and legally, but connected with the commission of the offence, and to monitor and investigate the track of dirty money, including the income and the fruits of such property.

Therefore, roles, powers and duties of public prosecutors are extremely important. From the study, it is found that the burden to adduce the commission of the offence on money laundering is vested to the plaintiff as in common criminal cases. However, since the case is involved with the complexity of witnesses and evidences, the public prosecutors should play an important role and should participate from the case's commencement. On the other hand, the burden to adduce the matter relating to the request for the property obtained from the commission of the offence is vested to the State. The Money Laundering Control Act stipulates the presumption that if the public prosecutors can adduce to be in line with the condition saying that the property owner or the person who is the beneficiary thereof is or was associated with an offender of a predicate offence or an offence of money laundering, it shall be presumed that all such property is the property connected with the commission of the offence or transferred in bad faith. Consequently, the burden of prove and adduction is vested to the property owner, who has to adduce in denying such presumption. The public prosecutors merely prove that they have complied with the condition of which they would fully receive the advantages from the said presumption.

บทที่ 1

บทนำ

1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในสังคมโลก ซึ่งต้องมีความร่วมมือช่วยเหลือในการดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อต่อต้านและขจัดการกระทำใดๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่มีผลกระทบต่อความสงบสุขของชาวโลก อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและองค์กรอาชญากรรมเป็นภัยอันตรายที่นานาประเทศต่างให้ความสำคัญ ปัญหาประการหนึ่งที่มีความสำคัญและได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง และได้สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และสังคมนั่นก็คือ ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และองค์กรอาชญากรรม เช่น ปัญหายาเสพติดและการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่อง และปัญหาสังคมที่เป็นภัยต่อประเทศที่พบเห็น และเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากคือ ปัญหาข้าราชการคอร์รัปชัน หรือที่เรียกกันว่า “ปัญหาข้าราชการบังหลวง” ซึ่งหมายถึงข้าราชการทุกประเภท รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีชื่อเรียกรูปแบบใหม่อื่นๆ ที่ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการเบียดเบียนยกยอกผลประโยชน์ของรัฐมาเป็นประโยชน์ส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่นักการเมือง หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ใช้ช่องทางตามที่ตนมีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ แล้วแต่โอกาสจะอำนวย ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติ ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้น สลับซับซ้อนและยากต่อการป้องกันและปราบปรามยิ่งขึ้น หากว่าเป็นการกระทำของกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (Organized Crime) ซึ่งมีเครือข่ายและมีลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการข้ามเขตแดนประเทศ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Organized Crime) เนื่องจาก การประกอบอาชญากรรมข้ามชาติโดยองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ ดำเนินการภายใต้ระบบที่ปกปิดรักษาความลับขององค์กร ประกอบกับการกระทำความผิดมีลักษณะเป็นการข้ามพรมแดน และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้เป็นการยากที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะสามารถดำเนินการสืบสวนจับกุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนานาประเทศ จึงเริ่มมีการคิดค้นมาตรการที่จะจัดการกับสิ่งเหล่านี้ มาตรการที่สำคัญนั่นก็คือ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและดำเนินการริบทรัพย์เพื่อตัดช่องทางของอาชญากรรมเหล่านี้

การฟอกเงิน (Money Laundering) หมายความว่า การกระทำใดๆที่ทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดมูลฐานแปรสภาพเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยเสมือนหนึ่งถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งหมายถึง การทำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เงินสกปรก” เปลี่ยนสภาพโดยฟอกด้วยวิธีการต่างๆ ให้เป็น “เงินสะอาด” เพื่อให้ดูว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องด้วยภาวะด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการดำเนินการด้านธุรกรรมต่างๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไร้พรมแดน ทำให้อาชญากรรมในด้านต่างๆ มีความซับซ้อน ทำให้ยากต่อการติดตาม และแนวโน้มการกระทำความผิดได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้มีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุอันเนื่องมาจากในปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็วมาก จนทำให้มีช่องทางเกิดช่องทางการพาณิชย์ทางด้านเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการกระทำความผิดของตนในลักษณะต่างๆ มีการจัดตั้งองค์กรที่ลับซับซ้อน และอาศัยธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้าเพื่อปกปิดการกระทำความผิด ก่อให้เกิดการยากยิ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบสวน ค้น หรือเสาะหาถึงกระบวนการกระทำความผิด ทำให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมต้องเสียเวลาเป็นอย่างมากในการเรียนรู้ให้เท่าทันเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงเล่ห์กลของการกระทำผิด กว่าจะได้ทราบผลอย่างชัดเจนก็อาจทำให้มีช่องทางเหล่านั้นทำลายหรือปิดบังซ่อนเร้นหลักฐานแห่งคดีไปจนหมด จนไม่อาจนำพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ส่วนใหญ่การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การค้าหญิงค้าเด็ก การทุจริต การฉ้อโกง ประชาชนโดยกรรมการผู้จัดการ หรือผู้บริหารสถาบันการเงิน (ล้มบนฟูก) การลักลอบหนีศุลกากร การฉ้อราษฎร์บังหลวงและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติด ทั้งนี้ เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ค้ายาเสพติดไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สินจึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่ได้เปลี่ยนสภาพกลายเป็นเงินสะอาดแล้วก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติดธุรกิจผิดกฎหมายและคุ้มครองความมั่นคงให้กับเครือข่ายอาชญากรรมดังกล่าวของตนได้ ตลอดจนสามารถนำเงินดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการทางเมืองจนอาจเป็นผู้บริหารประเทศได้อีกด้วยนอกจากวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีวิธีการอื่นๆ อีกมาก เช่น นำเงินไปซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนแต่ธุรกิจมีรายรับเงินเป็นเงินสด เช่น โรงแรม กิจการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภัตตาคาร ร้านค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งต่อไปธุรกิจเหล่านี้ก็จะกลับฟื้นขึ้นเพราะอาศัยดอกผลจากเงินผิดกฎหมายดังกล่าว หลังจากนั้นจึงค่อยถ่ายเทเงินออกไปใช้ หรือการนำเงินไปซื้อตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ ซึ่งตราสารนั้นไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออก ทำให้ยากแก่การสืบหาผู้ที่ซื้อและผู้รับเงินตามตราสารนั้น นอกจากนี้แล้วปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้การโอนเงินในระบบสื่อสาร

ทางอากาศมีการควบคุมน้อยกว่าการโอนเงินสด การโอนเงินต่างๆ จะมุ่งเน้นที่ความรวดเร็วแต่ประการเดียว พนักงานโอนเงินจะไม่รู้จักลูกค้าและไม่ทราบวัตถุประสงค์ในการโอนเงิน ดังนั้น วิธีการดังกล่าวจึงอาจเป็นช่องทางหลบซ่อนเงินผิดกฎหมายหรือการทุจริตของนักฟอกเงินได้เป็นอย่างดี

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นมาตรการการสกัดกั้นมิให้มีการเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นการได้เงินนั้นมาโดยทุจริต โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และมีมาตรการริบทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดหน้าที่ให้ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ มีหน้าที่ต้องรายงานการเคลื่อนไหวของธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ เนื่องจากธนาคารและสถาบันการเงินเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดว่าเงินสดต่าง ๆ เคลื่อนไหวไปที่ไหน อย่างไร และเพื่อให้การค้นหาเงินสกปรกเป็นไปได้ด้วยความสะดวกทำให้อุปกรณ์ที่หายไป และป้องกันมิให้มีการโยกย้ายถ่ายโอนเงินสกปรกจนกลายเป็นเงินสะอาด

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเจ้าพนักงานได้มีการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไม่ว่าจะในความผิดมูลฐานใดก็ตาม แนวการสอบสวนเพื่อเอาผิดกับผู้ต้องหาจะต้องมีลักษณะที่พิเศษยิ่งกว่าคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอบสวนจากการพิสูจน์ให้เห็นจริงอย่างเช่น คดีอาญาธรรมดาทั่วไป เป็นการใช่วิธีการเปรียบเทียบให้เห็นอย่างดีที่สุด เพื่อพิสูจน์ความผิด มิฉะนั้นแล้วคดีฟอกเงินก็จะสามารถหลุดพ้นจากความผิดทุกครั้ง เนื่องจากผู้กระทำความผิดมักใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย ทำลายหรือซ่อนเร้นหลักฐานแห่งคดีไปหมด จนไม่อาจเอาผิดได้ การดำเนินการในความผิดฐานฟอกเงิน มุ่งเน้นไปที่ตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ในการติดตามหาร่องรอยและพยานหลักฐาน หากดำเนินการดังเช่นคดีทั่วไปย่อมไม่สามารถที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ดังนั้น หากมีการส่งสำนวนสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้อง พนักงานอัยการควรต้องเข้าใจถึงลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วยว่าเป็นอย่างไร มิฉะนั้นแล้วหากใช้แนวการพิจารณาเป็นอย่างคดีอาญาทั่วไป ก็ไม่อาจช่วยแก้ปัญหาในการทำลายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและองค์กรอาชญากรรมฟอกเงินให้ลดน้อยลงได้

ในส่วนหน้าที่นำสืบเรื่องการขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน การริบทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ใช่การริบทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture) แต่เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) และเนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ได้บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ว่า ตามมาตรา 51 วรรคสอง เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการเพียงนำสืบให้เข้าเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานว่าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน เพื่อเป็นการผลักภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ (Reverse the Onus of Proof) ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด พนักงานอัยการเพียงนำพยานบุคคลและพยานเอกสารมาสืบประกอบให้ศาลเห็นว่า ทรัพย์สินตามคำร้องนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิดจริง ปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว พนักงานอัยการจึงไม่ต้องมีภาระนำพยานบุคคลและพยานเอกสารมาพิสูจน์มากมายเหมือนเช่นกรณีปกติธรรมดาทั่วไป เพราะข้อสันนิษฐานกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 กำหนดว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใด เพื่อสนับสนุนคำฟ้อง หรือคำให้การของตน ให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่า ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว การขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่งซึ่งไม่ต้องอาศัยความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขในการริบ แม้ศาลจะยกฟ้องว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานฟอกเงิน หรือแม้จะไม่มี การฟ้องคดีอาญาเลยก็ยังสามารถริบทรัพย์สินได้ ถ้าเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของพนักงานอัยการในการพิจารณาความผิดฐานฟอกเงิน ว่าควรจะดำเนินและปรับระบบแนวการพิจารณา เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการ

ดำเนินการเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงิน การใช้อำนาจให้เป็นไปตามกฎหมายและบรรลุนิติประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติปราบปรามการฟอกเงิน

3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม และสามารถประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3 สมมติฐาน

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการพิจารณาความผิดฐานฟอกเงิน แนวการสอบสวนเพื่อเอาผิดและให้เกิดประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์พิเศษยิ่งกว่าการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นการใช้วิธีการเปรียบเทียบให้เห็น โดยใช้วิธีเทียบเคียงอย่างดีที่สุดและพนักงานอัยการควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นคดี

การขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งบัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต ภาระการพิสูจน์จึงดำเนินการเพียงให้เข้าเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานก็เพียงพอแล้ว

4 ทฤษฎีและแนวความคิด

ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) ทฤษฎีนี้ได้เป็นไปตามหลักกฎหมายความผิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำความผิดทางอาญาที่ว่า “บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ” โดย Pinkerton Rule วางหลักไว้ให้ถือว่าผู้ร่วมสมคบกันร่วมกระทำความผิดต่อการกระทำของผู้ร่วมสมคบกันอย่างไม่จำกัด และการให้ความช่วยเหลือในการสมคบยอมจะทำให้กลายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ตามข้อตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งมีที่มาจากการตกลงและการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ

นอกจากนี้ ยังมีแนวความคิดเพิ่มเติมที่ว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดหรือฉ้อฉล โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้แบ่งประเภทของความผิดฐานสมคบ หรือ Conspiracy ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสมคบที่มีการกระทำออกมาภายนอก (Overt Act) ประกอบด้วย

- 1.1 มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันที่จะกระทำความผิดฐานฟอกเงิน
- 1.2 ผู้สมคบต้องรู้และมีเจตนาที่จะกระทำผิดด้วย และ
- 1.3 ในระหว่างที่มีการสมคบกัน อย่างน้อยจะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบนั้น

2. การสมคบที่ไม่ต้องมีการกระทำออกมาภายนอก (Non-Overt Act) หมายความว่าด้วยการสมคบบางฉบับกำหนดให้การสมคบกันเป็นความผิด โดยไม่จำเป็นต้องมีการกระทำในลักษณะที่เป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุนี้ การสมคบกันต้องมีการตกลงกันที่จะกระทำความผิด โดยการกระทำนั้นต้องมีการแสดงออกมาอันไปสู่การบรรลุข้อตกลง ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในความผิดฐานฟอกเงิน ก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด ตลอดจนการสมคบกันไม่ต้องการกระทำถึงขั้นสำเร็จ แต่ต้องการกระทำการอันเป็นความผิด

ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding And Abetting Theory) การที่นำทฤษฎีนี้มาใช้ในคดีฟอกเงิน เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ถือว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ในการใช้เงินที่ได้มาเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบอาชญากรรมต่อไป โดยการพิสูจน์ว่าผู้กระทำการฟอกเงินได้รู้ว่าเงินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดและผู้กระทำได้ทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไป

5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการค้นคว้าและวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentry Research) โดยจะศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของพนักงานอัยการโดยพิจารณาอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ในการพิจารณาคดีฟอกเงิน นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคดีอาญาทั่วไป เพื่อหาแนวทางในการกำหนดบทบาทของพนักงานอัยการต่อไป

6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของพนักงานอัยการในการพิจารณาความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อทราบแนวทางในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินในการใช้อำนาจให้เป็นไปตามกฎหมายและบรรลุนิติวัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติปราบปรามการฟอกเงิน

3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม และสามารถประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

ความหมายและลักษณะของการฟอกเงินจากการกระทำความผิด

1 การฟอกเงินพิจารณาในส่วนของอาชญากรรมเศรษฐกิจ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายได้มากกว่าอาชญากรรมทั่วไป ความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจ ตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ “อาชญากรรมทางธุรกิจ” หรือ “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” (Economic Crime) ได้มีนักอาชญาวิทยา นักสังคมวิทยา นักวิชาการ ต่างได้อธิบายความหมายของอาชญากรรมประเภทนี้ ซึ่งมีอยู่หลายนิยามด้วยกัน ดังนี้

Edwin H. Sutherland นักอาชญาวิทยา ได้ให้นิยามความหมายของ (White Collar Crime) ว่า “เป็นการกระทำความผิดอาญา หรือกฎหมายอื่นๆ โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอาศัยความสัมพันธ์ทางอาชีพของเขาเหล่านั้น และความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจ ตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ”

คลินาร์ด (Clinard) และเยเกอร์ (Yeger) ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า “เป็นการกระทำความผิดของบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือ และมีสถานะในทางสังคมเนื่องจากการประกอบอาชีพ” การกระทำความผิดเนื่องจากการประกอบอาชีพจะครอบคลุมถึงการฝ่าฝืนกฎหมายของนักธุรกิจ นักการเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพ ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งกลุ่มบุคคลที่อยู่ในรูปขององค์การธุรกิจด้วย

ดังนั้น ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงมีขอบเขตกว้างกว่าความผิดอาชญากรรม ซึ่งรวมทั้งที่อยู่นอกขอบเขตของกฎหมายอาญาด้วย สำหรับประเทศไทยได้มีนักการเมืองนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านต่างได้นิยามลักษณะของความผิดในทางเศรษฐกิจไว้หลายรูปแบบดังความหมาย ดังนี้

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงหรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกินดี อยู่ดีของประชาชนทั้งประเทศ และเป็นการทำลายความเป็นธรรมในสังคม

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ ความผิดที่เป็นอันตรายต่อความผาสุก และสวัสดิภาพของประชาชน ทำลายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของชาติ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรง หรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นผู้กระทำจะมีเจตนาหรือไม่เจตนา ผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายห้าม หรือไม่มีกฎหมายห้ามก็ตาม¹

2 ประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ²

การกระทำผิด White Collar Crime หรือความผิดทางเศรษฐกิจ มิใช่เป็นเพียงการฝ่าฝืนข้อบังคับของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดทางแพ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจน ในวารสารกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาได้สำรวจอาชญากรรมที่สำคัญ 15 ประการ ดังนี้

1. ความผิดต่อกฎหมายป้องกันการผูกขาดตัดตอนทางการค้า
2. การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
3. อาชญากรรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
4. ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์
5. ความผิดต่อสิ่งแวดล้อม
6. ความผิดต่อจริยธรรมในรัฐบาล
7. ความผิดข่มขู่และกรรโชกทรัพย์
8. การเรียกร้อยสิทธิโดยมิชอบ
9. การใช้เอกสารเท็จ
10. ความผิดต่อกฎหมายอาหารและยา
11. การฉ้อโกงในสถาบันการเงิน
12. การฉ้อโกงในการทำสัญญากับรัฐ
13. การฉ้อโกงทางไปรษณีย์และโทรคมนาคม
14. การกระทำของกลุ่มอิทธิพลมิชชาติ และองค์การทุจริตผิดกฎหมาย
15. การหลีกเลียงภาษีอากร

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและประเภทของ

¹ ประดิษฐ์ คำจร. "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับการบังคับใช้กฎหมาย" วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544, หน้า 52 - 53.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

อาชญากรรมเหล่านี้ จะมองภาพเห็นว่า อาชญากรรมประเภทนี้มีความพิเศษและเชี่ยวชาญกว่าอาชญากรรมโดยทั่วไปซึ่งนักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่งซึ่งมองภาพของอาชญากรรมประเภทนี้ในมุมมองกว้างขึ้น ชื่อ Reckless จัดให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White-Collar) อยู่ในประเภทของอาชญากรรมอาชีพที่ใช้เทคนิคขั้นสูงในการกระทำความผิด ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพที่ตนถนัด ยังมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากอาชญากรรมอาชีพธรรมดา คือ

1. อาชญากรรมอาชีพที่ใช้เทคนิคขั้นสูง มีภูมิหลังที่ดีกว่าอาชญากรรมอาชีพธรรมดา มีความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับนิยมของคนทั่วไป
2. ใช้เทคนิคขั้นสูง ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำความผิดแล้ว จึงทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวน จับกุม
3. ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่สะท้อนขวัญของประชาชน ไม่สร้างความโกรธแค้นแก่เจ้าทุกข์ในระยะแรก
4. มีวิธีการทำลายหลักฐานได้แนบเนียน เหลือหลักฐานมัดตัวน้อยที่สุด
5. เป็นอาชญากรรมที่ให้รายได้สูง และวิถีทางการดำเนินชีวิตของอาชญากรรมพวกนี้ปะปนอยู่กับสังคมของพลเมืองดี³

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หน้าที่การงาน ตลอดจนการพัฒนาประเทศ อาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีเทคนิคขั้นสูงมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด และได้มีการพัฒนาการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายจากการกระทำความผิดเพียงหนึ่งหรือสองคนก็พัฒนาเปลี่ยนรูปแบบเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนเป็นลักษณะขององค์กรอาชญากรรม โดยกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมักมีการจัดโครงสร้างขององค์กร การดำเนินการและการสั่งการที่ซับซ้อนเป็นเครือข่าย โดยเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชญากรรมมีความหลากหลายกว่าการเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนตามที่เข้าใจทั่วไป จึงเป็นไปได้ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดอาจมีส่วนให้การประกอบอาชญากรรมตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นผลสำเร็จโดยที่การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว

³ วีระพงษ์ บุญญเษิต. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2537, หน้า 21.

กลับไม่เป็นความผิดทางอาญา อีกทั้งยังเป็นการยากที่จะนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดที่อยู่ในระดับหัวหน้าของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมาลงโทษ เนื่องจากลักษณะของการประกอบอาชญากรรมจะมีการสั่งการกันเป็นทอดๆจนพัฒนามากลายเป็นลักษณะขององค์กรอาชญากรรม

3 การฟอกเงินพิจารณาในส่วนขององค์กรอาชญากรรม

ประเทศต่างๆ ในโลกได้พยายามพัฒนาเครื่องมือในการต่อต้านการก่ออาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม เพราะต่างตระหนักถึงความเสียหายร้ายแรงอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการก่ออาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเกิดกับระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคม และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่โลกไร้พรมแดน ซึ่งมีการเปิดกว้างทางด้านเศรษฐกิจและมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การคมนาคม ตลอดจนการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้กลายมาเป็นการสร้างโอกาสให้องค์กรอาชญากรรมก่ออาชญากรรมได้รุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถพัฒนารูปแบบในการร่วมมือกันเพื่อก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ

องค์กรอาชญากรรมยังไม่มีค่านิยมใดที่จะให้ความหมายได้อย่างถูกต้องและใกล้เคียงที่สุด เนื่องจากมีขอบเขต เนื้อหาและความหมายที่กว้าง

คณะทำงานซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากตำรวจและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพยายามอธิบายความหมายขององค์กรอาชญากรรมในปี 1990 หลังจากมีการอภิปรายอย่างเข้มข้นผลลัพธ์ที่ได้คือ

"การกระทำผิดทางอาญาที่ได้รับการวางแผนไว้ก่อน ได้รับแรงบันดาลใจจากความต้องการในการแสวงหาผลกำไรหรืออำนาจ นับเป็นการก่อให้เกิดองค์กรอาชญากรรม หากการกระทำผิดเช่นนั้นมีความสำคัญอย่างมากทั้งโดยพิจารณาแยกส่วนหรือทั้งหมด และโดยมีผู้ร่วมกระทำ ความผิดมากกว่าสองคนร่วมมือกันโดยมีการแบ่งหน้าที่กัน ดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาเวลายาวนานหรือตลอดไป

- (ก) โดยใช้โครงสร้างที่เป็นประเภทพาณิชย์หรือธุรกิจ
- (ข) โดยใช้กำลังหรือวิธีอื่นๆ ที่เหมาะสมเพื่อข่มขู่ หรือ
- (ค) โดยใช้อิทธิพลทางการเมือง สื่อ การปกครอง กระบวนการยุติธรรมหรือเศรษฐกิจ

คำจำกัดความเหล่านี้ไม่รวมการกระทำความผิดฐานก่อการร้าย "รูปแบบองค์กรอาชญากรรมมีความหลากหลาย นอกเหนือจากโครงสร้าง รูปแบบขององค์กรที่มีการพัฒนาอย่างเป็น

ลำดับชั้น (มักมีการจัดการโดยจับกลุ่มร่วมมือกันทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม พื้นฐานทางครอบครัวและสังคม) ยังมีการเชื่อมโยงประสานกันบนพื้นฐานของระบบเครือข่ายส่วนบุคคลและทางธุรกิจที่ตัดขวางประโยชน์ได้ในทางอาชญากรรม ระหว่างผู้กระทำความผิดทางอาญาด้วยระดับที่แตกต่างกันไปตามความผูกพันระหว่างพวกเขา โดยมีผลประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกันที่เป็นตัวหล่อหลอมให้เกิดความเชื่อมโยงดังกล่าว"

อาชญากรรมที่พบบ่อยมากในองค์การอาชญากรรม ได้แก่ :

- (1) การค้าและลักลอบขนยาเสพติด
- (2) การค้าและลักลอบขนอาวุธเถื่อน
- (3) อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตกลางคืน (ตัวอย่างเช่น ได้แก่การจัดการซึ่งการค้าประเวณี การค้าทาส การพนันและการโกงที่ผิดกฎหมาย)
- (4) การรีดเงินคุ่มครอง
- (5) การลักลอบขนชาวต่างชาติเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย
- (6) การค้าสินค้าเถื่อน
- (7) การปลอมและการใช้ตราสารทางการเงินในทางที่ผิด
- (8) การผลิตและการกระจายเงินปลอมแปลง
- (9) การขโมยถอดชิ้นส่วนรถยนต์คุณภาพสูงและรถบรรทุก ตู้สินค้า และสินค้าที่ขนส่งทางเรือ⁴

นอกเหนือจากอาชญากรรมเหล่านี้ องค์การอาชญากรรมบางรายยังเกี่ยวกับการลักลอบจัดการของเสียอย่างผิดกฎหมายและการโอนย้ายเทคโนโลยีโดยผิดกฎหมาย สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าลักษณะของอาชญากรรมที่ก่อโดยองค์กรมีขอบข่ายกว้างจนไม่สามารถระบุไว้ในคำจำกัดความของกฎหมายได้อย่างกะทัดรัด

ลักษณะของอาชญากรรมในปัจจุบันจึงมีรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันแทบแยกออกจากกันลำบากและมีความแตกต่างจากอาชญากรรมในอดีตที่ผ่านมาคือ⁵

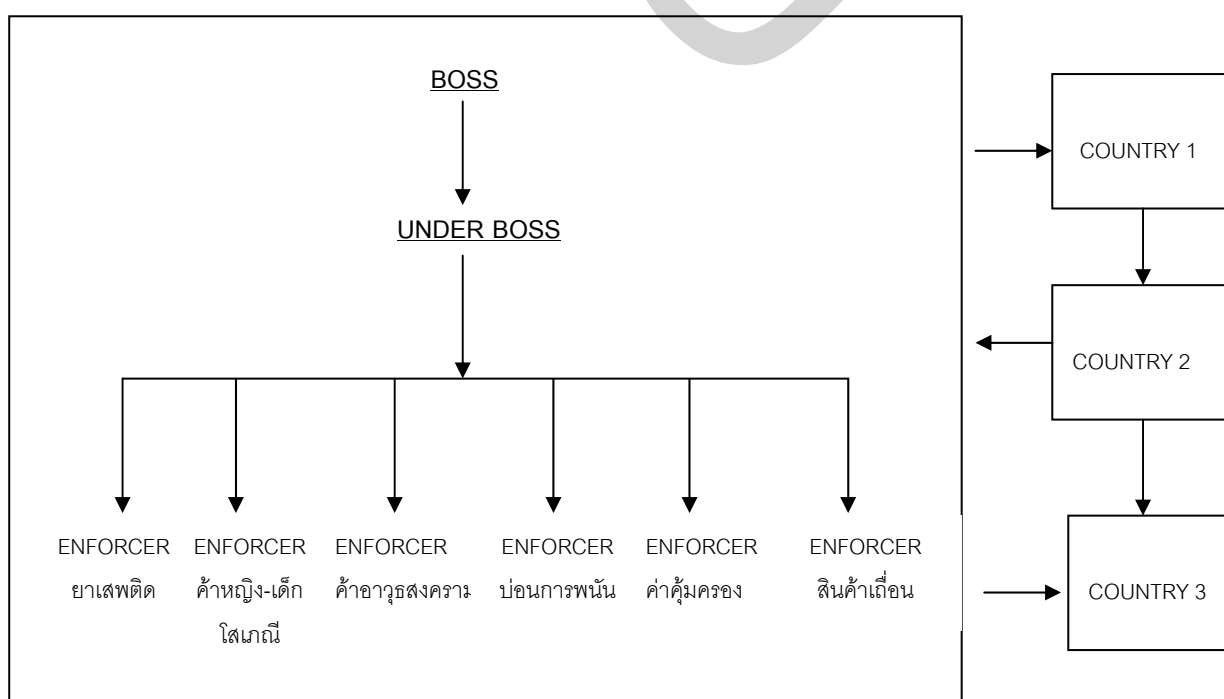
⁴ โจฮัน ปีเตอร์ วิลเฮม ฮิลเกอร์. "มาตรการสืบสวนสอบสวนคดีต้องคดีอาชญากรรมในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมันนี" แปลบทความและกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามองค์การอาชญากรรมโดย. สตีฟยี่ กรุงกาญจน. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546, หน้า 108-109.

⁵ กลุ่มงานวิชาการ กองนโยบายและมาตรการ. **คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปปง, 2544, (อัดสำเนา)

1. เป็นอาชญากรรมที่อาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการกระทำความผิดมากขึ้นทำให้เกิดอาชญากรรมไร้พรมแดน และไร้ขอบเขตจำกัด เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่ง

สามารถกระทำได้ในหลายหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการโจรกรรมข้อมูลการหลอกลวงด้วยการใช้วิธีการแบบแฮกเกอร์ใช้ ทางอินเทอร์เน็ต การฆ่าคนโดยใช้คอมพิวเตอร์ การฉ้อโกงทางการค้าผ่านอินเทอร์เน็ต และวิธีการอื่นอีกมากมาย อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล E-Commerce หรือการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่สร้างผลตอบแทนเป็นเงินได้มหาศาลแก่ผู้กระทำความผิด

2. เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นขบวนการ และมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะรู้จักกันในรูปแบบของ องค์กรอาชญากรรม และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมลักษณะนี้นอกจากให้ผลตอบแทนที่มีเงินได้มหาศาลแล้ว ยังเป็นอาชญากรรมที่ยากต่อการบังคับใช้กฎหมายเพราะมักจะมีการติดต่อระหว่างผู้กระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับเขตอำนาจศาลของประเทศ มากกว่า 2 ประเทศขึ้นไป องค์กรอาชญากรรมเช่นนี้ ได้แก่ ขบวนการลักลอบยาเสพติดให้โทษ ขบวนการลักลอบค้าหญิงและเด็ก ขบวนการลักลอบค้าอาวุธ เป็นต้น องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้รวมตัวกันเพื่อประกอบอาชญากรรมโดยมีวัตถุประสงค์ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (Proceed of crime) นั่นเอง แผนภูมิของอาชญากรรมลักษณะนี้มีโครงสร้าง คือ

3. จุดมุ่งหมายของการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบัน พบว่าการประกอบอาชญากรรมมุ่งผลตอบแทนเป็นเงินมหาศาล และในบรรดาอาชญากรรมทั้งหลายอาชญากรรมที่สร้างรายได้สูงสุดแก่ผู้ประกอบอาชญากรรม คือ อาชญากรรมยาเสพติด และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เงินได้มหาศาลเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายโดยตรงเพราะ

3.1 เงินได้เหล่านี้ส่วนหนึ่งนำไปสร้างอิทธิพลให้กับตัวผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการติดสินบนเจ้าพนักงานของรัฐ ให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือ ซื้อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เข้ามาเป็นพรรคพวกของตน ตลอดจนนำเงินเหล่านี้ไปสร้างอิทธิพลทางการเมืองเพื่อสะดวกในการกระทำความผิดโดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกดำเนินการตามกฎหมาย และอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจอาชญากรรมของตน

3.2 เงินได้มหาศาลเหล่านี้ จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการคงอยู่ของขบวนการอาชญากรรม และอาชญากรเหล่านี้มาอยู่รวมกันก็เพื่อหวังผลประโยชน์ร่วมกัน ถ้าขาดซึ่งผลประโยชน์แล้ว การอยู่รวมกันของอาชญากรทั้งหลายก็จะสิ้นสุดลง

3.3 ส่วนหนึ่งของเงินได้มหาศาลจะถูกนำย้อนกลับไปเป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมขึ้นมาใหม่ อาชญากรรมที่ต้องใช้เงินทุนในการเริ่มต้น ได้แก่อาชญากรรมยาเสพติด อาชญากรรมค้าหญิง ค้าเด็ก อาชญากรรมค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น กลายเป็นวัฏจักรของการประกอบอาชญากรรม อย่างต่อเนื่อง

4 การฟอกเงินตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญา ข้อ 2 ว่าด้วยการใช้คำเฉพาะในอนุสัญญาฉบับนี้ ได้บัญญัติความหมายของถ้อยคำในการกำหนดขอบเขตของกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร การกระทำอันเป็นความผิดข้ามชาติและถ้อยคำที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ไว้ดังนี้

(1) “กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึงกลุ่มองค์กรอาชญากรรม จัดตั้งที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง มี

การดำเนินการและมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงฐานใดฐานหนึ่งหรือมากกว่า หรือกระทำการอันเป็นความผิดอาญาตามที่ได้กำหนดในอนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(2) “อาชญากรรมร้ายแรง” หมายถึง การกระทำความผิดอาญามีบทกำหนดโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดนั้นอย่างน้อย 4 ปี หรือโทษที่รุนแรงกว่า

(3) “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยมีโครงสร้าง กล่าวคือ ไม่ใช่การรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเพื่อกระทำความผิดอย่างทันทีทันใดไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างเป็นทางการและไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่องและไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างซึ่งพัฒนาแล้ว

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้เพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่จะป้องกันและต่อต้านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร มีข้อตกลงระหว่างประเทศให้รัฐภาคีสมาชิกกำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรการฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง การขัดขวางความยุติธรรม การค้าผู้หญิงและเด็ก เพื่อป้องกันและต่อสู้กับปัญหาการค้ำมนุษย์ เป็นความผิดอาญาและให้มีการริบและยึดทรัพย์สิน คຸ້ມครองและช่วยเหลือผู้เสียหายและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีให้บรรลุมิตรภาพป้องกันและต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และอากาศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีและปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ด้วย โดยในหลักการมีการเสนอแนะให้รัฐภาคีสมาชิกรับเอาไปปฏิบัติ และดำเนินการทางกฎหมายให้มีอำนาจในการยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่มีที่มาอย่างถูกต้องตามกฎหมายแต่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ติดตามและหาร่องรอยของเงินสกปรก รวมถึงรายได้และดอกผลด้วย โดยได้ให้ความหมายคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายถึงผลประโยชน์ทุกชนิดไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่ เคลื่อนย้ายได้หรือไม่ จับต้องได้หรือไม่ และให้หมายความรวมถึงตราสารหรือเอกสารในทางกฎหมายซึ่งแสดงถึงสิทธิ ผลประโยชน์หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรมอันเกิดจาก หรือได้รับจากการกระทำความผิดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยให้รัฐภาคีสมาชิกออกกฎหมายเพื่อทำการอายัดหรือยึด ห้ามการเปลี่ยนชื่อ การแปรสภาพ การโอน การครอบครอง ยักย้ายหรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว และให้ความหมายของการริบหมายรวมถึงการเสียสิทธิในทรัพย์สิน (Forfeiture) ด้วย หากสามารถที่จะดำเนินการได้ การริบทรัพย์สินหมายถึงการทำให้สูญเสียทรัพย์สินอย่างถาวรโดย คำสั่งศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น

4.1 ปัญหาองค์การอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประสบปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งมีลักษณะร้ายแรง และยากต่อการปราบปราม⁶ ซึ่งปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อดำเนินการต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างชัดเจนและจริงจัง แม้ว่าจะมีกฎหมายต่อต้านยาเสพติดหลายฉบับ กฎหมายฟอกเงิน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี และกฎหมายต่อต้านการค้าหญิงและเด็ก แต่กฎหมายเหล่านี้และกฎหมายที่มีอยู่เดิมนั้นล้วนถูกบัญญัติขึ้นเพื่อดำเนินการต่ออาชญากรรมที่เป็นตัวปัจเจกบุคคล ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อดำเนินการกับกลุ่มอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งมีระบบการจัดการและโครงสร้างภายในองค์กรซับซ้อน มีอิทธิพลและวิธีการปกปิดการกระทำ ความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีดังกล่าวจึงไม่ได้ผล อีกทั้งองค์การอาชญากรรมเหล่านี้ยังสามารถอาศัยช่องว่างของกฎหมาย รวมไปถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงและอิทธิพลเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายได้และไม่เกรงกลัวการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการของกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ได้แก่⁷

1. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากทวีปยุโรป

กลุ่มมาเฟียยุโรป เป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรมจากยุโรปที่เข้ามาประกอบอาชญากรรมในประเทศไทยมากที่สุดโดยมักทำธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้า ธุรกิจอาชญากรรมนอกกฎหมายได้แก่ การค้ายาเสพติดแบบครบวงจร มีการนำเข้าและส่งออก ยาสูบ ยาเสพติดมาจากภาคเหนือของประเทศไทย ส่งออกยาเสพติดและหญิงไทยไปต่างประเทศ ลักลอบนำเข้าหญิงต่างชาติเข้ามาค้าประเวณีในประเทศไทย มีอแป้นรับจ้าง ทำกิจการเช็ทซ์ทัวร์บนเรือกลางทะเล ดำเนินการเป็นผู้จัดหาเด็กผู้ชายป้อนธุรกิจทางเพศ ก่อวินซื้อเด็กไทยและเด็กต่างชาติเข้าสังกัด ปลอมแปลง วีซ่าและพาสปอร์ต นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ฟอกเงิน เมื่อฟอกเสร็จแล้วจะส่งกลับไปประเทศของตนในรูปแบบของเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

⁶ ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคีต พิริยะรังสรรค์ และนวนลน้อย ตีร์รัตน์. **ห่วย ช่อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ม.ป.ป.

⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส. **ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ**. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

2. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากทวีปอเมริกา

กลุ่มมาเฟียจากทวีปอเมริกามีพฤติกรรมร่วมกับคนไทยปลอมพาสปอร์ต และวีซ่า โดยรับดำเนินการทางตู้ไปรษณีย์ ตั้งแก๊งค์ลักทรัพย์ชาวต่างชาติตามโรงแรมและในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย มีความเชี่ยวชาญในการฉกเพชรตามร้านจิวเวลรี และฉกเงินลูกค้าที่ไปธนาคาร ขนเฮโรอีน และดำเนินการชักชวนเด็กไทยและต่างชาติ ทั้งชายและหญิงถ่ายภาพยนตร์ลามกและรูปลามกเพื่อส่งกลับประเทศตน

3. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากทวีปเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(1) กลุ่มมาเฟียนี้มีพฤติกรรมหลอกลวงต้มตุ๋น ค้ายาเสพติด เรียกค่าคุ้มครอง ทำธุรกิจอาชญากรรมประเภทขนคนจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้าประเทศไทย ก่อนแล้วจึงส่งต่อไปยังประเทศที่สาม (แก๊งค์ลูกหมู) ขนยาเสพติด มีความสามารถในการปลอมพาสปอร์ตและวีซ่า ได้ทุกประเทศทั่วโลก ปลอมเงินตราสกุลดอลลาร์สหรัฐ เรียกเก็บค่าคุ้มครองของชาวต่างชาติ ส่งผู้หญิงไปประเทศญี่ปุ่น และค้าหญิงข้ามชาติ

โดยสรุป องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ประกอบด้วย การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น การค้าอาวุธ การค้าหญิงและเด็ก การปลอมแปลงเอกสาร ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ และการฟอกเงิน เป็นต้น

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการจัดการกับการกระทำเหล่านี้ก็คือ ในปัจจุบันมักจะมีอุปสรรคในการบังคับใช้ เพราะระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายในระบบคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันที่อยู่ในยุคสารสนเทศนับวันยิ่งจะมีความก้าวหน้า จนทำให้หน่วยงานของรัฐล่าหลัง เดินตามไม่ทัน มีการดำเนินการที่รวดเร็ว มีการกลบร่องรอยให้ติดตามไม่ได้ และมักจะมีการปกปิด เปลี่ยนสภาพ หรือแปรรูปบรรดาทรัพย์สิน ทำให้การใช้โทษที่บังคับเอากับทรัพย์สิน คือ “โทษริบทรัพย์สิน” มีความยากลำบากในการบังคับโทษ

ด้วยเหตุนี้ การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เนื่องจากเหล่าผู้กระทำความผิด ตลอดจนองค์กรอาชญากรรมไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบวิธีการต่างๆ เพื่อปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันเป็นผลในการช่วยปิดบังการกระทำความผิดของบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้น การปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงมีความจำเป็นต้องนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

เหล่านั้น นอกจากนี้อาชญากรรมยาเสพติดก็เป็นปัญหาที่คุกคามต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ประชาชนสังคมประเทศรวมทั้งประชาคมโลกลักษณะของการ ประกอบอาชญากรรมประเภทนี้มีโครงข่ายที่ซับซ้อนเชื่อมโยงกันหลายประเทศยากแก่การป้องกัน และปราบปราม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ต้องประชุมและออก อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) โดยได้กำหนดให้ประเทศภาคีบัญญัติกฎหมาย เพื่อดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ ให้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั่นเอง จาก อนุสัญญาดังกล่าวหากประเทศใดประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิด อาชญาฐานอื่นนอกจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ก็สามารถบัญญัติความผิดอาญาไว้ใน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเรียกว่า ความผิดมูลฐานต่อไป

4.2 ประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

องค์การสหประชาชาติ ได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ออกเป็น 10 ลักษณะ คือ

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drugs)
2. การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธ อนุปรกรณ์ิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
6. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. การกระทำความผิดอื่น ๆ (Other Activities) ได้แก่
 - การโจรกรรมศิลปวัตถุ
 - การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจ และข้าราชการอื่น ๆ
 - อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
 - อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

- อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา
- การขโมยประกันภัยทางทะเล⁸

5 ความเป็นมาและความหมายของการฟอกเงิน⁹

การฟอกเงินเริ่มมีในโลกมาตั้งแต่ยุคโคโลนียัลแต่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน แต่สันนิษฐานว่าการฟอกเงินน่าจะเริ่มต้นมีในประเทศจีนตั้งแต่เมื่อราว 2000 ปีก่อนคริสตกาลพ่อค้าจีนซึ่งมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยในยุคนั้นจะใช้วิธีการซุกซ่อนทรัพย์สินเงินทอง โดยการนำเอาไปลงทุนทำธุรกิจในด้านเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ต้องชำระภาษีให้กับทางการ ต่อมา การฟอกเงินได้เป็นเครื่องมือของพวกผิดกฎหมายอย่างอื่นนอกเหนือจากการหลบเลี่ยงภาษีด้วย เช่น ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1920 ในเมืองใหญ่ของสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง เช่น ชิคาโก และแคลิฟอร์เนีย มีพวกพ่อค้าและนักธุรกิจซึ่งหน้าฉากทำธุรกิจการค้าถูกกฎหมาย แต่หลังจากเป็นธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การพนันและลักลอบค้าของหนีภาษี ซึ่งบุคคลเหล่านั้นมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือในแวดวงธุรกิจซึ่งเรียกว่า “มาเฟีย”

ในช่วงเวลานั้น บุคคลซึ่งมีชื่อเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในฐานะมาเฟียใหญ่ของสหรัฐ ได้แก่ อัล คาโปน (Al Capone) ซึ่งในที่สุดก็ถูกศาลตัดสินจำคุกในความผิดฐานเลี่ยงภาษีใน ค.ศ. 1931 และคดีโด่งดังอีกคดีซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วโลก และเชื่อว่าพัวพันกับการฟอกเงินด้วย คือ คดีวอเตอร์เกต (Watergate) ซึ่งเกิดในสหรัฐ เมื่อ ค.ศ. 1973

มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของคำว่า “ฟอกเงิน” หรือ Money Laundering คือสันนิษฐานว่า การฟอกเงินเป็นคำเรียกที่มาจากพวกมาเฟีย ซึ่งเบื้องหลังทำธุรกิจผิดกฎหมาย แต่ภายนอกทำธุรกิจที่ชำระเงินสด ซึ่งนิยมคือ ธุรกิจรับจ้างซักเสื้อผ้า หรือ Laundry ข้อสันนิษฐานนี้ก็ น่าจะพอมีเค้าอยู่เหมือนกัน เพราะถ้าดูจากสังคมอเมริกาในยุคนั้น ซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ธุรกิจการค้า การเงิน และการลงทุนในเขตเมืองสำคัญจึงคึกคัก ทำให้ผู้คนเร่งรีบจนไม่มีเวลาซักเสื้อผ้าเอง

⁸ วัชรพล ประสารราชกิจ. "อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ" ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองไทย ยุโรปและนานาชาติ” จัดพิมพ์โดยศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 59-82.

⁹ วีระพงษ์ บุญญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547, หน้า 32-33.

ในปัจจุบัน เมื่อเศรษฐกิจประเทศต่างๆ มีความเกี่ยวพันกันมากขึ้น ทั้งโดยการติดต่อค้าขาย และโดยข้อตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบต่างๆ ทำให้การฟอกเงินของพวกทุจริตชนสามารถกระทำได้กว้างขวางและมีอิทธิพลมากขึ้น แม้ว่าหลังจากจะค้ายาเสพติด ค้าหญิงโสเภณี ค้าของหนีภาษี การพนันเถื่อน รวมไปถึงจนถึงการยกยอกเงินและทรัพย์สินของบริษัท และคอร์รัปชันในราชการ แต่ธุรกิจหน้าฉากจะเป็นธุรกิจที่มีหน้าตา ทรงอิทธิพลในสังคมและการเมือง ซึ่งมักจะมีโยงใยเชื่อมประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองอยู่ด้วย

ในประเทศพัฒนาแล้ว ธุรกิจที่พวกมิจฉาชีพเหล่านี้นิยมกระทำเพื่อปกปิดพฤติกรรมเบี่ยงหลัง ได้แก่ สำนักงานบัญชี สำนักงานกฎหมาย ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจก่อสร้าง และการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น โยงใยและเครือข่ายของนักฟอกเงินได้ขยายแผ่ครอบคลุมไปทั่วโลก ซึ่งก็มีทั้งร่วมมือและขัดแย้งกันในระหว่างพวกมิจฉาชีพด้วยกันแต่โดยทั่วไปแล้วนักฟอกเงินระดับโลกจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะพยายามเข้าไปประสานผลประโยชน์กับนักฟอกเงินท้องถิ่นในประเทศกำลังพัฒนาในลักษณะต่างตอบแทน โดยหลังจากจะร่วมเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายกัน ขณะที่หน้าฉากก็ทำธุรกิจถูกกฎหมายระหว่างกัน เป็นการฟอกเงินไปด้วยในตัว หรือมิฉะนั้นก็พยายามจะเข้าไปมีบทบาทควบคุมกลไกการทำงานของภาครัฐเสียเอง เช่น ครั้งหนึ่งเคยมีข่าวลือว่า นักฟอกเงินรายใหญ่รายหนึ่งในสหรัฐได้วางแผนที่จะซื้อตัวบุคคลซึ่งควบคุมกลไกธนาคารกลางของรัฐ

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารซึ่งมีผลดีทำให้เกิดความสะดวกสบาย แต่การพัฒนาดังกล่าวก็ก่อให้เกิดผลเสียเช่นกัน ถ้ามีการนำไปใช้ในทางที่จะเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชญากรรม ความเจริญและเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความซับซ้อนยุ่งยากในการตรวจสอบ ทำให้อาชญากรรมธรรมดาพัฒนาไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ มีการดำเนินงานร่วมกันเป็นรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีการรวมตัวกัน มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มีเครือข่ายเพื่อการติดต่อประสานงานกันในหลายๆประเทศ เพื่อก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อได้เงินมา เงินเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลายๆลักษณะ เพื่ออำพรางที่มาของเงินได้นั้นๆ ในรูปแบบต่างๆ และดำเนินการจัดการย้อนกลับไปเป็นเงินทุน เพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีกเป็นวงจรอุบาทว์ของการประกอบอาชญากรรมที่ยากต่อการดำเนินการทางกฎหมาย

ดังนั้น การนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิดไปแปรสภาพ เปลี่ยนรูป เปลี่ยนแปลงให้เป็นทรัพย์สินใหม่ เป็นการกระทำทรัพย์สินที่สกปรกให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบ หรือเป็นทรัพย์สินที่สะอาด ซึ่งเรียกระบวนการนี้ว่า “การฟอกเงิน”

6 ความหมายของการฟอกเงิน (Money Laundering)

คำว่า "การฟอกเงิน" (Money Laundering) เป็นถ้อยคำที่รู้จักกันมามากกว่า 60 ปีแล้ว ในเหล่าบรรดาองค์การอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ที่คิดค้นแนวความคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี (Mayer Lansky) โดยมียุทธวิธีเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมักที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "เงินสกปรก" (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางธุรกรรมประเภทต่างๆ ให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือที่เรียกกันว่า "เงินสะอาด" (Clean Money) ซึ่งเป็นวิธีการของ "การฟอกเงิน"¹⁰

ดังนั้น การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงิน หรือทรัพย์สิน ที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่า เป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สิน เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และยังหมายรวมไปถึงการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีวิธีการและการดำเนินการอยู่หลายวิธีซึ่งสามารถจัดลำดับวิธีการฟอกเงินซึ่งผู้กระทำการอาจกระทำรวมกันหลายวิธีหรือวิธีเดียวก็ได้ตามเอกสารประกอบการบรรยายของ Philip Fong, Assistant Director Commercial Affairs Department Singapore ในการอบรม Asean Senior Police Officers Course 13th November 1993 อธิบายว่าในบรรดาวิธีฟอกเงินทั้งหมดนั้นสามารถจัดเป็นระดับชั้น (Stage) ของการฟอกเงินได้เป็น 3 ระดับ โดยแต่ละชั้นตอนจะมีความยากลำบากในการตรวจสอบเป็นลำดับกันไป ดังนี้

1. **Placement** แปลว่า ระดับชั้นเอาไปวางไว้กับที่หมายถึง การเก็บเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายไว้อย่างปกติในที่ซ่อนเร้นและปลอดภัยที่สุดจะเก็บไว้เองโดยจะเก็บไว้ที่ใดก็ได้ เงินยังเป็นเงิน เป็นระดับขั้นต้น เป็นวิธีการดั้งเดิมที่เล่ากันว่า ในสมัยโบราณจะมีวิธีเก็บซ่อนเงินด้วยการเอาเงินห่อผ้าใส่ไหฝังดินไว้ในที่เชื่อแน่ว่าจะไม่มีใครรู้เห็น และจะไม่มีใครไปขุดหามาได้ ครั้นเมื่อเป็นยุคสมัยใหม่และปัจจุบันนี้นอกจากจะเก็บไว้กับตัวที่บ้านแล้ว ก็จะใช้วิธีการนำไปไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินและจะยังใช้ชื่อที่อยู่จริงหรือจะใช้ชื่อย่อ ชื่อที่ตั้งลอยๆ ชื่อคนอื่น ถ้าทำได้

2. **Layering** แปลว่า ระดับชั้นแปรเปลี่ยนเป็นชั้น โดยจะใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อทรัพย์สิน หรือจัดทำสิ่งของที่มีค่า มีราคาแพงมีมูลค่ามากๆ เช่น เพชรนิลจินดา หรือ

¹⁰ วีระพงษ์ บุญญาภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547, หน้า 33.

ทองคำแท่ง ทองรูปพรรณ ชื้อรถยนต์ ชื้อหุ้นหรือหลักทรัพย์ ชื้อหรือสร้างอาคารบ้านเรือน ที่ดิน เรือกสวนไรรานาไว้ ทรัพย์สินที่จะต้องจดทะเบียนการถือกรรมสิทธิ์อาจใช้ชื่อที่อยู่คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรืออาจทำเป็นขายให้คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรือทำเป็นโอนยกเป็นมรดกให้คนอื่น อาจเป็นบุตรหลาน ไปแล้วด้วยก็ได้ หรืออาจนำเงินไปฝากไว้กับคนอื่นที่ไว้ใจได้ อาจเป็นบิดามารดา ญาติพี่น้อง บาง ประเทศอาจอนุญาตให้ผู้ฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินโดยใช้ชื่อผู้ฝากเป็นชื่อย่อ หรือ รหัสได้ ชื้อที่ดิน ชื้ออาคารบ้านเรือนไว้ในต่างประเทศ

3. Integration แปลว่า ระดับชั้นการคละเคล้าผสมผสานโดยการนำเงินที่ได้จากการ กระทำคามผิด หรือที่ได้มาโดยไม่ชอบก่อนใหญ่ไปผสมกับเงินส่วนน้อยที่ได้จากรายได้ส่วนอื่นไป ลงทุนประกอบการที่ถูกต้องหลายๆ กิจการ จดทะเบียนจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ประกอบการทางเศรษฐกิจขึ้นหลายบริษัท เป็นนายหน้ารับจ้างอง รับชื้อขายฝากที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ ให้เงินกู้ได้ดอกเบี้ย รับเหมาก่อสร้าง ชื้อขายหุ้น หรือลงทุนข้ามชาติข้ามประเทศ โดยโอนเข้าหรือโอนออกนอกประเทศ¹¹

ส่วนความหมายของการฟอกเงินนี้ มิได้จำกัดแต่เฉพาะการกระทำแก่เงิน ซึ่งได้มาจากการกระทำคามผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำเนินการใดๆ แก่ทรัพย์สินต่างๆ อันได้มาจากการ กระทำคามผิดด้วยเช่นกัน ดังนั้น โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำว่า “ฟอกเงิน” ย่อมเป็นที่เข้าใจว่า มิใช่จำกัดเฉพาะการฟอก “เงิน” เท่านั้น แต่รวมถึงการฟอก “ทรัพย์สิน” ด้วย โดยมักเรียกรวมๆ ว่า “ฟอกเงิน” จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เงิน หรือทรัพย์สินใดๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำคามผิดต่างๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคล ทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ วัตถุประสงค์ของการ เปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินอันไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมีอยู่สาม ประการ ได้แก่

ประการแรก การปกปิดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอันไม่ชอบดังกล่าวนั้นไม่ให้บุคคลอื่น ทราบว่าเป็นเงินได้ของผู้กระทำคามผิด

ประการที่สอง หลบเลี่ยงการสืบสวนสอบสวนการกระทำคามผิดใดๆของผู้ซึ่งเป็น เจ้าของเงินที่นำมาฟอก จากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นการปกปิดแหล่งที่มาของเงินนั้น

ประการที่สาม การเพิ่มพูนผลประโยชน์ หรือผลกำไรจากการฟอกเงินดังกล่าวเพื่อใช้ สนับสนุนในการกระทำคามผิด หรือเพื่อขยายขอบเขตเครือข่ายของการกระทำคามผิดต่อไป

¹¹ วาทีน คำทรงศรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2535, หน้า 83-85.

อันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางอาชญากรรมให้แข็งแกร่งจนยากแก่การปราบปรามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำให้สามารถเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมนั้น¹²

ปัญหาของการฟอกเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ที่เป็นประเทศปัญหาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกกำลังประสบอยู่ รวมทั้งประเทศไทยด้วยนั้น ก็คือ อาชญากรรมทางยาเสพติด แต่ในอดีตรัฐบาลของหลายประเทศทุกรัฐบาล ต่างมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแต่มีได้มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องของการดำเนินการกับการกระทำที่เป็นการฟอกเงิน ซึ่งทำให้ในปัจจุบันอาชญากรรมหลายประเภทได้ใช้การฟอกเงิน กระทบกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและกลุ่มองค์กรอาชญากรรมของตน ซึ่งหลายประเทศมีความเห็นร่วมกันว่าการฟอกเงินเป็นปัญหาระดับโลก และควรมีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาในกฎหมายภายในประเทศตน ดังนั้น องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้มี อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 (Vienna Convention) ขึ้น หรือ อีกนัยหนึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “อนุสัญญารุงเวียนนา ค.ศ.1988 ” โดยอนุสัญญาฉบับนี้ ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายไว้หลายประการเพื่อให้ประเทศที่เป็นสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไข หรือบัญญัติกฎหมายภายในให้มีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ได้กำหนดให้การกระทำต่อทรัพย์สินในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของประเทศภาคี กล่าวคือ

1. การกระทำต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อปกปิดแหล่งที่มา หรือเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมิให้ถูกดำเนินคดี (ข้อ 3 วรรค 1 (ข) (1))
2. การปกปิด หรือ อำพรางสถานะ หรือแหล่งที่มาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ข้อ 3 วรรค 1 (ข) (2))
3. การครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินนั้น โดยรู้ในขณะได้มาว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด (ข้อ 3 วรรค 1 (ค) (1))

จากหลักการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 แต่ละประเทศจึงได้นำมาเป็น

¹² ไชยยศ เหมะรัชตะ. “รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน” กองนิติการ สำนักงาน ม.ป.ส, ม.ป.ป.

แนวทางในการกำหนดกฎหมายอาญาภายในของแต่ละประเทศ เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ.1988 โดยที่ประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับมาตรการต่างๆตามที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ให้แก่ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกแล้ว และได้นำแนวทางดังกล่าวมากำหนดเป็นความผิดทางอาญาโดยได้มีการตรากฎหมายออกมาบังคับใช้ คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2543 เห็นชอบและอนุมัติให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเวียนนาแล้ว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อชื่อเสียงของประเทศ และสามารถให้ความร่วมมือกับนานาชาติในการปราบปรามยาเสพติดได้อย่างเต็มที่

7 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินตามความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ 2 ประการ คือ¹³

1. มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture Measure) ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือฐานฟอกเงิน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบด้วยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32, 33 หรือมาตรา 34 เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีไว้ ได้ใช้ หรือมีไว้เป็นความผิดโดยขึ้นอยู่กับคำพิพากษาของศาล

2. มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture Measure) เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด อันเป็นมาตรการทางแพ่งที่ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยเฉพาะ ตามความในหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้บังคับกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยไม่มี การดำเนินการกับตัวบุคคล เมื่อนำมาตรการทางอาญา หรือกฎหมายอื่นๆ มาบังคับใช้แล้วไม่เป็นผล เช่น การกำหนดมาตรการทางอาญาตามมาตรา 29 ,32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม

¹³ วีระพงษ์ บุญโญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547, หน้า 98 -99.

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมาตรการทางอาญาตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่สามารถที่จะรับทรัพย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวได้ แต่มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถเปลี่ยนวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ๆ ต่อไปได้อีกเพราะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า

ดังนั้นมาตรการของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นการดำเนินการตัดวงจรทางเศรษฐกิจของอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นเพื่อมิให้มีการนำรายได้ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายมาใช้ดำเนินธุรกิจ หรือสร้างเครือข่าย สร้างอำนาจ บารมีตลอดจนใช้ตำแหน่งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดอีก (Incapacitation)¹⁴ ทฤษฎีนี้เห็นว่า การลงโทษควรมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก จะเห็นได้ว่าการลงโทษตามทฤษฎีนี้คล้ายกับทฤษฎีข่มขู่ และทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขในข้อที่ว่า มุ่งหมายจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดซ้ำอีก แต่ต่างกันที่ว่า ตามทฤษฎีข่มขู่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก ตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขมุ่งอบรมให้ไม่คิดกระทำความผิดซ้ำอีก โดยสมัครใจ และปรับปรุงแก้ไขให้ตัวเขาสามารถงดเว้นการกระทำความผิดได้ แต่ตามทฤษฎีตัดโอกาสนี้ มุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอีก โดยทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้ ซึ่งก็ยังมีอยู่หลายวิธีด้วยกันเช่น

1. การประหารชีวิต วิธีนี้เป็นวิธีที่ตัดไม่ให้มีโอกาสกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเพราะเมื่อถูกประหารชีวิตไปแล้ว ย่อมไม่มีโอกาสกลับมาก่อทำความผิดอีกได้ เป็นธรรมดา มีผู้ประมาณว่าตลอดรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ของประเทศอังกฤษมีการประหารชีวิตผู้กระทำความผิดเสียประมาณเจ็ดหมื่นคน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นก็ไม่มีโอกาสกระทำความผิดได้อีก แต่ก็ยังมีปัญหาสำหรับผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ถูกประหารว่า จะจัดการอย่างไรกับบุคคลเหล่านั้นจึงจะทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดอีก

2. การควบคุมตัว ซึ่งในที่นี้หมายถึงการจำคุก เป็นที่ยอมรับกันว่าการควบคุมตัวที่ใช้กันมากที่สุดคือการจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือตลอดชีวิต ซึ่งในระหว่างที่ต้องจำคุก ก็จะถูกตัดไม่ให้มีโอกาสออกมาก่อทำความผิดในสังคมได้ อนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตามทฤษฎีนี้ อย่างจริงจังก็ควรจะมีการใช้อำนาจที่จะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ได้จนกว่าจะพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นภัยต่อสังคมอีกต่อไปแล้ว จึงจะปล่อยตัวออกมา เพื่อการนี้ได้มีกฎหมายของประเทศ

¹⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส. เรื่องเดียวกัน, หน้า 7 - 8.

ต่างๆ ที่บัญญัติให้ศาลสามารถเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดหลายครั้งไม่ขีดหลापได้ ทั้งนี้คือผู้กระทำผิดขึ้นเป็นครั้งที่สอง ที่สามและต่อๆ ไป โดยอาจจะต้องถูกเพิ่มโทษให้หนักขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งประเทศไทยเองก็มีวิธีการเช่นนี้ด้วยนอกจากนี้บางประเทศยังมีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งจำคุกผู้กระทำผิดติดนิสัยที่เห็นว่าไม่มีทางแก้ไขให้คืนดีได้ ไว้จนตลอดชีวิตด้วย ซึ่งจะมีผลเป็นการป้องกันสังคมจากผู้นั้นตลอดไป

ในบรรดากฎหมายซึ่งถูกบังคับใช้โดยหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่แตกต่างไปจากกฎหมายอื่นเพราะเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินทางแพ่งอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน นอกจากนี้ความรับผิดชอบทางอาญาก็มีความแตกต่างจากกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ เช่น การขยายหลักเกณฑ์การสนับสนุนให้กว้างออกไป และกำหนดให้รับผิดชอบเดียวกับตัวการ (มาตรา 7) ผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ (มาตรา 8) สมคบกั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 9) เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) มาเสริมโทษทรัพย์สินทางอาญา (Criminal Forfeiture) และยังสามารถนำเอาหลักการหลักการภาระการพิสูจน์ให้จำเลย (Reverse Burden of Proof) มาใช้ในกระบวนการดำเนินคดีอีกด้วย ดังนั้น มาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นั้นหมายความรวมถึงทรัพย์สินที่มีมาโดยถูกต้องตามกฎหมายแต่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทั้งนี้รวมถึงรายได้และดอกผลจากทรัพย์สินนั้นด้วย

8 ความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ความหมายของทรัพย์สิน¹⁵

"ทรัพย์สิน" หมายความรวมถึงทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 138)

"ทรัพย์สิน" หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 137)

เมื่อพิจารณามาตรา 137 ประกอบกับมาตรา 138 แล้วคำว่า "ทรัพย์สิน" นอกจากจะหมายถึงวัตถุมีรูปร่างแล้วยังต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาได้ และถือเอาได้ ส่วนคำว่า

¹⁵ สีนานท ประยูรรัตน์. คำอธิบายกฎหมายแพ่ง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544, หน้า 18-22.

"ทรัพย์สิน" นั้นหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้ประการหนึ่ง และยังหมายถึง วัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาได้ และถือเอาได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุที่มีรูปร่าง หมายถึง สิ่งที่สามารถเห็นได้ด้วยตา สามารถจับต้องสัมผัสได้ เช่น เครื่องคิดเลข โทรศัพท์ พัดลม หนังสือ แก้ว ปากกา

วัตถุไม่มีรูปร่าง หมายถึง สิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ไม่สามารถจับต้องสัมผัส เช่น แก๊ส กำลังแรงแห่งธรรมชาติ และยังได้แก่สิทธิต่างๆอันเกี่ยวกับทรัพย์สินที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 139 มาตรา 140 ด้วย แต่สิทธิต่างๆที่จะเป็นทรัพย์สินนั้น จะต้องเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองแล้ว เช่น กรรมสิทธิ์ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1308 - มาตรา 1366) สิทธิครอบครอง (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 - มาตรา 1386) ภารจำยอม (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1387) สิทธิอาศัย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1402) สิทธิเหนือพื้นดิน (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1410 - มาตรา 1416) สิทธิเก็บกิน (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1417) ภารติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1429 - มาตรา 1434) จำนำ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747) จำนอง (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702) ลิขสิทธิ์ (ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537) สิทธิใน เครื่องหมายการค้า (ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534)

คำว่าทรัพย์สินตามความหมายนี้จึงหมายความรวมถึง อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์

8.1 อสังหาริมทรัพย์

"อสังหาริมทรัพย์" หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินที่มีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินหรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 139)

1. ที่ดิน คือพื้นดินทั่วไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 ได้ให้ความหมายของที่ดินไว้ว่า ที่ดินหมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

2. ทรัพย์สินอันติดกับที่ดิน ได้แก่

2.1 ทรัพย์สินที่เกิดหรือติดกับที่ดินโดยธรรมชาติ เช่น ไม้ยืนต้น

2.2 ทรัพย์สินที่ติดกับที่ดินโดยมีผู้นำมาติด เช่น สิ่งก่อสร้าง สะพาน เป็นต้น

2.3 ทรัพย์ซึ่งประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน คือทรัพย์ที่เป็นส่วนรวม หรือ ควบประกอบเป็นพื้นดิน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง แร่ธาตุ กววดทราย ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ

2.4 สิทธิอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ประเภทที่หนึ่งคือ สิทธิที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยตรง ได้แก่ สิทธิครอบครอง และ สิทธิใช้สอยและได้ซึ่งดอกผล สิทธิที่จะจำหน่ายหรือโอน สิทธิที่จะติดตามเอาคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะ ยึดถือไว้ ภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ และ สิทธิจำนองถือว่าเป็นสิทธิที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยตรง สิทธิต่างๆเหล่านี้จึงเป็น อสังหาริมทรัพย์

ประเภทที่สองคือ สิทธิที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินทางอ้อม คือสิทธิซึ่งมิได้เกี่ยวกับ กรรมสิทธิ์ที่ดินโดยตรง แต่เป็นสิทธิที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งติดอยู่กับที่ดินอีกทอด หนึ่ง เช่น บ้านที่ปลูกบนที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์ หากเจ้าของบ้านนำบ้านนั้นไปจำนอง สิทธิ จำนองบ้านก็ถือว่าเป็นสิทธิที่เกี่ยวกับที่ดินด้วย จึงเป็นอสังหาริมทรัพย์

8.2 อสังหาริมทรัพย์

"อสังหาริมทรัพย์" หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์ และ หมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 140)

อสังหาริมทรัพย์จึงได้แก่ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึงทรัพย์ที่เคลื่อนย้ายไปได้โดย ไม่เสียรูปทรง หรือรูปลักษณะของตัวทรัพย์นั้น เช่น สุนัข ลิง กวาง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือ (เรือมีหลายประเภทด้วยกันเช่น เรือกำปั่น เรือกำปั่นไฟ หรือเรือกลไฟ เรือกำปั่นยนต์ หรือเรือยนต์ เรือกำปั่นใบ หรือเรือใบ เรือกล เรือกลไฟเล็ก เรือเดินทะเล หรือเรือทะเล เรือเล็ก เรือโป๊ะหรือเรือ โปะจ้าย เรือเปิดทะเล เรือสำเภา เรือบรรทุกสินค้า เรือลำเลียง เรือลำเลียงทหาร เรือโดยสาร เรือ สิ้นค้า เรือประมง เรือสำราญและกีฬา เรือใบสายเดี่ยว และ เรือสำเภา เป็นต้น) การเคลื่อนที่ได้นี้ อาจเกิดจากแรงแห่งตัวทรัพย์นั่นเอง เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรืออาจจะเกิดจากแรง ภายนอกช่วยให้เคลื่อนที่ได้เช่น ปากกา วิทยุ โทรทัศน์ ตรงข้ามกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็น ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้

สิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ สิทธิใดๆที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ย่อมเป็น อสังหาริมทรัพย์ทั้งสิ้น เช่น กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ บุริมสิทธิพิเศษชนิดที่ เป็นบุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 259 จำนำสิทธิใน หุ้นส่วน สิทธิยึดหน่วง ลิขสิทธิ์ และสิทธิในเครื่องหมายการค้า

ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ดอกผลของทรัพย์สินได้แก่ ดอกผลธรรมดาและดอกผลนิตินัย

ดอกผลธรรมดา หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของทรัพย์สินซึ่งได้มาจากตัวทรัพย์สิน โดยการมีหรือใช้ทรัพย์สินนั้นตามปกตินิยม และสามารถถือเอาได้เมื่อขาดจากทรัพย์สินนั้น

ดอกผลนิตินัย หมายความว่า ทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้มาเป็นครั้งคราวแก่เจ้าของระยะเวลาที่กำหนดไว้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 148)

8.2.1 ดอกผลธรรมดา คือบรรดาสิ่งทั้งปวงซึ่งได้มาเพราะใช้ของนั้นอันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน เป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากแม่ทรัพย์สินเพราะเหตุที่ได้ใช้แม่ทรัพย์สินเมื่อเกิดแล้วถือเป็นทรัพย์สินที่เพิ่มพูน นอกเงยต่างหากจากแม่ทรัพย์สินนั้น เช่น ผลไม้ น้ำมัน ขน และลูกของสัตว์ โดยแม่ทรัพย์สินที่ผลิตนั้นยังคงสภาพลักษณะเป็นแม่ทรัพย์สินอยู่อย่างเดิมไม่ผิดแผกแตกต่างไปอย่างใด เช่น เมื่อแม่โคให้นมหรือออกลูกมา แม่โคก็ยังมีสภาพเป็นแม่โค ผลไม้ หล่นจากต้น ต้นไม้ยังคงมีสภาพคงเดิม ตัดขนสัตว์ออกจากสัตว์ ต่อมาขนสัตว์จะขึ้นมาใหม่ตามธรรมชาติ สัตว์นั้นยังคงสภาพเป็นแม่ทรัพย์สินอยู่ตามเดิม ดอกผลธรรมดา เช่น เห็ด หรือแร่ธาตุที่ผู้ทรงสิทธิเก็บกินมีสิทธิได้รับประโยชน์เป็นดอกผลของที่ดิน หรือใบจากใบตอง เป็นดอกผลของต้นจากต้นกล้วย

ทรัพย์สินที่เป็นดอกผลธรรมดาที่เกิดขึ้นจากแม่ทรัพย์สินเพราะเหตุที่ได้ใช้แม่ทรัพย์สิน แต่เมื่อขาดหลุดจากแม่ทรัพย์สินแล้วจะต้องไม่ทำให้แม่ทรัพย์สินเสียสภาพหรือเสียลักษณะเดิมไป

ทรัพย์สินที่ออกเงยขึ้นโดยธรรมชาติจากแม่ทรัพย์สินเพราะเหตุที่ใช้แม่ทรัพย์สินนั้นก็เป็นดอกผลธรรมดาได้ เช่น แร่ธาตุ ที่ผู้ทรงสิทธิเก็บกินได้รับประโยชน์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1417 - มาตรา 1428) ย่อมเป็นดอกผลตามธรรมดาของที่ดิน

ทรัพย์สินใดมิได้เกิดจากธรรมชาติจากแม่ทรัพย์สินเอง หากมนุษย์ทำให้เกิดก็ไม่ใช่ดอกผลธรรมดาไม่ เช่น ต้นข้าวในนาเกิดจากแรงงานของมนุษย์มิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติจากนามีไซดดอกผลธรรมดา ข้าวเปลือกก็ไม่ไซดดอกผลของนาเช่นกัน

ทรัพย์สินที่เป็นดอกผลธรรมดานั้นจะถือเอาเป็นดอกผลได้ต่อเมื่อขาด ตก ออกจากแม่ทรัพย์สินแล้ว ถ้ายังไม่ขาด ตก จากแม่ทรัพย์สิน เช่นผลไม้ยังอยู่กับต้น ลูกสัตว์ยังอยู่ในท้อง ขนสัตว์ยังไม่ได้ตัด ยังไม่ถือเป็นดอกผลธรรมดา

8.2.2 ดอกผลนิตินัย เป็นดอกผลที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างเช่น ดอกผลธรรมดา แต่เป็นดอกผลที่เกิดขึ้นจากที่ผู้อื่นใช้แม่ทรัพย์สินนั้นและซึ่งมีกฎหมายรับรองให้เป็นดอกผล เช่น ดอกเบี้ย กำไร ค่าเช่า ค่าบั้นผล หรือลาภอื่น ๆ ที่ได้เป็นครั้งคราวแก่เจ้าทรัพย์สินจากผู้อื่น เพื่อที่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ดอกผลเหล่านั้นย่อมคำนวณและถือเอาได้ตามรายวัน ดอกผลนิตินัยนี้จะ

เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้อื่นใช้แม่ทรัพย์นั้นแล้วมอบค่าตอบแทนเป็นทรัพย์ให้แก่เจ้าของทรัพย์เป็น ครั้งคราวเพื่อตอบแทนในการที่ได้ใช้แม่ทรัพย์นั้น ดอกผลนิติินัยมิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติแต่ เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย

ดอกผลนิติินัย มีสาระสำคัญดังนี้

1. ต้องเป็นทรัพย์ เช่น ได้ดอกเบ็ญจากผู้กู้เงิน ได้ค่าเช่านาเป็นข้าวเปลือก ได้ ค่าเช่าสวนเป็นผลไม้ ดังนั้น ดอกเบ็ญ ข้าวเปลือก ผลไม้ เป็นดอกผลนิติินัยจะเห็นว่าทรัพย์นี้ไม่ จำต้องเป็นเงินทองอาจเป็นทรัพย์อื่นได้ เช่น ข้าวเปลือก ผลไม้ก็ได้ ผลประโยชน์อย่างอื่นที่ไม่ใช่ ทรัพย์จึงไม่ใช่ดอกผลนิติินัย เช่น ประโยชน์ที่ได้จากการได้นั่งรถไฟ การได้นั่งรถไฟไม่ใช่ดอกผล เพราะเป็นเพียงประโยชน์ไม่ใช่ทรัพย์

2. ต้องเป็นทรัพย์ที่ตกให้แก่เจ้าของทรัพย์นั่นเอง เช่นนำเงินออกให้กู้ นำรถออกให้ เช่าแล้วได้ดอกเบ็ญ หรือค่าเช่ามา ดอกเบ็ญ หรือค่าเช่านั้นยอมตกให้แก่เจ้าของทรัพย์ เมื่อทรัพย์ ซึ่งเป็นดอกผลนิติินัยตกแก่เจ้าของทรัพย์แล้ว ถึงแม้จะให้บุคคลอื่นรับดอกผลนั้นแทน หรือให้ผู้ ใช้ ทรัพย์มอบให้แก่ผู้อื่นก็ยังถือว่าเป็นดอกผลอยู่ ถ้าไม่ใช่ทรัพย์ที่ตกให้แก่เจ้าของก็ไม่ใช่ดอกผล เช่น ผู้กู้เงินให้เงินแก่นายหน้าที่ย่อยพาไปกู้เงิน เงินที่ได้มานั้นก็ไม่ใช่ดอกผล

3. ทรัพย์ที่ตกให้แก่เจ้าของทรัพย์นี้จะต้องเป็นการตอบแทนจากผู้อื่นในการที่ผู้ นั้นได้ใช้แม่ทรัพย์ เช่นนำรถยนต์ออกให้เช่า ค่าเช่าเป็นผลประโยชน์ที่ผู้เช่าให้แก่เจ้าของรถ เนื่องจากผู้เช่าได้ใช้สอยรถนั้น

4. ทรัพย์ที่ได้แก่เจ้าของทรัพย์นั้นจะต้องได้เป็นครั้งเป็นคราวจากการใช้แม่ทรัพย์ เช่น ดอกเบ็ญต้องคิดเป็นเดือน เป็นวัน ค่าเช่าต้องคิดเป็นระยะเวลาเป็นวัน เป็นเดือน เป็นปี แต่ถ้า เป็นทรัพย์ที่ได้คราวเดียวแก่เจ้าของทรัพย์ เช่น นำกระบือไปรับจ้างไถนาได้ค่าจ้างมา ค่าจ้างไถนา ไม่ใช่ดอกผลนิติินัย

คำว่า "กำไร" ซึ่งถือเป็นดอกผลนิติินัยนั้น หมายถึงกำไรเกิดจากการที่ผู้อื่นใช้ ทรัพย์และได้เป็นครั้งคราว เช่นกำไรที่บริษัทจำกัดแบ่งปันส่วนให้แก่ผู้ถือหุ้น ไม่ใช่กำไรที่เกิด จากการซื้อถูกขายแพง

ค่าปันผล คือเงินที่บริษัทลงมติจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนจำนวนหุ้นจากกำไรของ บริษัท (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1200-1205) ลากที่ได้เป็นครั้งเป็นคราวนั้น เช่น นำสุนัขตัวผู้ไปให้เขาไว้สำหรับผสมพันธ์เป็นประจำแล้วเขามอบลูกสุนัขให้เป็นครั้งคราว ลูก สุนัขที่ได้มาถือเป็นลาภครั้งคราว จึงเป็นดอกผลนิติินัย

ผู้มีดอกผลในดอกผล เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336)

ส่วนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ คำว่า "ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด" ไว้ดังนี้ "ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด" หมายความว่า

- 1.เงินหรือทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน
- 2.เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการ จำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่ง เงิน หรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ
- 3.ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ดังนั้นจึงสามารถแยกทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้กล่าวคือ

- 1.เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดประเภทต่างๆ เช่น เฮโรอีน มอร์ฟิน ผีน แอมเฟตามีน เงินหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำโดยทุจริต ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการที่เป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือ รักษาทรัพย์สิน บังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยทุจริต เป็นต้น

ทั้งนี้ เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้น จะต้องเป็นความผิดใน 8 มูลฐานความผิดตามที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้เท่านั้น ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น ๆ นอกเหนือไปจาก 8 มูลฐานความผิดนี้แล้วย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามความหมายนี้ หรือ

- 2.เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หมายความว่า เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการที่ได้เข้าไปสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิด เช่น เข้าไปช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในการค้ายาเสพติด หรือใน

การทุจริตของผู้บริหารสถาบันการเงิน และผลจากการเข้าไปสนับสนุนหรือช่วยเหลือนั้นทำให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินนั้น การสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิด อาจเป็นกรณีที่ทำให้ความสะดวก ในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ก่อนกระทำความผิด หรือขณะกระทำความผิดก็ได้

3.เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่ง เป็นความผิดมูลฐาน

เมื่อได้กระทำความผิดทางอาญาอันเป็นความผิดมูลฐานหรือได้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ การกระทำความผิดใดๆใน 8 มูลฐานความผิด และต่อมาได้นำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปซื้อ สังกหามทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ หรือนำทรัพย์สินที่ได้มาไปขาย หรือโอนเงินหรือทรัพย์สิน ไปยังบุคคลอื่นๆ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนต่อๆ มาเช่นนี้ก็ยังคงถือว่าเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ทั้งนี้ไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือจากการสนับสนุนหรือ ช่วยเหลือการกระทำความผิด หรือดอกผลของเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิด จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือ เปลี่ยนแปลง สภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏ หลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิดทั้งสิ้น

4.ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน

เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือ การกระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือได้ จากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดไปออกหาประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด เช่น นำไปฝากธนาคาร มีดอกผลเกิดขึ้น ดอกผลนั้นก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ด้วย

โดยสรุปแล้วดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (3) จึงได้แก่ดอกผล ธรรมดาและดอกผลนิตินัย

ดังนั้น การนำเงินที่ได้อวมถึงดอกผลจากการกระทำความผิดมาฟอกนั้น ต้อง ดำเนินการจัดสรรเงินโดยใช้วิธีการฟอกเงินในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อมิให้เป็นที่ยึดและถูก ตรวจสอบได้ จึงมีการนำเงินที่ได้มาจากการฟอกมารวมกัน หรือนำมารวมกับเงินที่สะอาด หรือ

ผ่านกระบวนการทางธุรกิจ และนำไปใช้ประกอบอาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถ เทคนิคของผู้ประกอบการ ตลอดจนการใช้ตำแหน่งหน้าที่อันเป็นช่องทางในการดำเนินงาน ทำให้การฟอกเงินนั้นมีความซับซ้อนยากแก่การตรวจพบและติดตามของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลฟอกเงินจึงมีรูปแบบและวิธีการหลากหลาย เช่น

9 รูปแบบของการฟอกเงิน¹⁶

9.1 การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ

เป็นการนำเงินสดที่ได้มาโดยไม่สุจริตพกติดตัวไป ซึ่งเป็นลักษณะการฟอกเงินที่นิยมกันมากในสมัยก่อน แต่เนื่องจากปัจจุบันเงินสดที่ได้มาจากการกระทำความผิดมีจำนวนมาก การขนส่งหรือการพกเงินสดไปเป็นจำนวนมาก ๆ อาจเกิดพิรุณและถูกเพ่งเล็งได้ง่ายประกอบกับประเทศต่าง ๆ เริ่มมีมาตรการกำกับควบคุมการทำธุรกรรมด้วยเงินสด จึงทำให้การฟอกเงินในลักษณะนี้มีน้อยลง อย่างไรก็ตาม การนำเงินสดติดตัวผ่านเข้าออกประเทศก็ยังเป็นวิธีการที่ใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน

9.2 การส่งเงินสด หรือการโอนเงินออกนอกประเทศ

เป็นการนำเงินสดที่ฝากไว้กับธนาคาร หรือสถาบันการเงินในประเทศเหล่านั้น เพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมาย ไหลเวียนอยู่ในระบบทางการเงินของประเทศดังกล่าวและโอนกลับมายังอาชญากรซึ่งเงินสดที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้น จะถูกแปรสภาพเป็นเงินที่สุจริตทันที วิธีการในลักษณะดังกล่าวนี้มักจะใช้กันมากในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่เข้มงวด

9.3 การฝากเงินกับสถาบันการเงิน

การฟอกเงินลักษณะนี้จะนิยมทำกันมาก ในประเทศที่ไม่มีระบบการควบคุม หรือตรวจสอบการทำธุรกรรมเงินสด และการฝากหรือถอนเงินสามารถใช้นามแฝงหรือชื่อปลอมเพื่อไม่ให้สามารถสืบหาเจ้าของบัญชีได้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบเนื่องจากสามารถทำให้มีเงินสดจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่ประเทศแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดอ่อนที่อันตรายอย่างมากเนื่องจากทำให้สะดวกในการใช้สถาบันการเงินเป็นแหล่งฟอกเงิน

¹⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 18-22.

9.4 การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า

เป็นการจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นเพื่อทำธุรกิจ โดยมีการประกอบกิจการที่ถูกกฎหมายเพื่อใช้บังหน้าในการฟอกเงิน แต่ตามความเป็นจริงแล้วมีการนำเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายเข้าไปลงทุนในกิจการดังกล่าว แล้วนำผลกำไรหรือคิดค่าบริการกับบริษัทหรือกิจการดังกล่าวออกมาใช้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นการได้เงินมาโดยสุจริต การฟอกเงินจึงเกิดขึ้น โดยผ่านทาง การดำเนินงานของบริษัท หรือกิจการนั้น ๆ อาทิเช่น การซื้อกิจการในต่างประเทศ แล้วให้กิจการตนเองในประเทศสั่งซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศ ดังกล่าวโดยใช้ “ใบส่งสินค้า (INVOICE) “ เพื่อแสดงว่าได้มีการซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่ไม่ได้ส่งมอบสินค้าหรือมีการแจ้งมูลค่าของสินค้าที่สั่งซื้อในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้เงินสกปรกนั้นถูกฟอกด้วยการโอนเงินกันระหว่างกิจการทั้งสองแห่ง

9.5 อื่น ๆ

นอกจากรูปแบบและวิธีการดังกล่าวแล้วยังมีการฟอกเงินลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น

9.5.1 การซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน แต่เป็นกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสดทำให้ธุรกิจดังกล่าวค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้นมาโดยอาศัยดอกผลจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว

9.5.2 การนำเงินสดไปซื้อตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ ซึ่งอาจจะไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงิน

9.5.3 การซื้อสังหาริมทรัพย์ อาทิเช่น การซื้อที่ดิน อาคาร

9.5.4 การซื้อทรัพย์สินที่มีค่า อาทิเช่น การซื้ออัญมณี การซื้อศิลปวัตถุ การซื้อวัตถุโบราณ พระเครื่อง เป็นต้น

9.5.5 การซื้อ-ขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์

9.5.6 การแลกเปลี่ยนเงินตรา

9.5.7 การลงทุนประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถทำให้มูลค่าเพิ่มขึ้นมาได้ อาทิธุรกิจ แกลเลอรีขายภาพ ธุรกิจร้านอาหาร

10 แหล่งที่มาของการฟอกเงิน

10.1 เงินจากการค้ายาเสพติด

แหล่งเงินจากการค้ายาเสพติดเป็นแหล่งใหญ่ที่สุด ถือเป็นเงินที่สกปรกที่สุดและมีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาที่ทั่วโลกกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการฟอกเงินที่ได้

จากอาชญากรรมเหล่านี้ ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญของการกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญา คือ¹⁷

(1) การเปลี่ยนสภาพ (Conversion) หรือการโอน (Transfer) ทรัพย์สินโดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำพรางหรือซ่อนเร้นที่มาที่ไม่ชอบของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องของการกระทำผิดเช่นว่านั้นหรือความผิดอื่นที่ทำได้เพื่อหลบหนีโทษ

(2) การอำพราง (Concealment) หรือซ่อนเร้น (Disguise) ลักษณะที่แท้จริงที่มา สถานที่ การจำหน่าย การโอน หรือสิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด

(3) การได้มา (Acquisition) การครอบครอง (Possession) หรือการใช้ (Use) ทรัพย์สินโดยรู้ในขณะที่ได้มาว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) การสมคบกัน การช่วยเหลือ สนับสนุน และการให้เครื่องมืออุปกรณ์ ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการฟอกเงิน

ในการกระทำดังที่กล่าวมา มีประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งคือ ภาวะพิสูจน์ว่าผู้กระทำรู้หรือมีเจตนาในการกระทำหรือไม่ อาจนำพฤติการณ์หรือสภาพแวดล้อมมาพิจารณาได้ (May be Inferred from Objective Factual Circumstances)

10.2 เงินจากการทุจริตในวงราชการ

การทุจริตในวงราชการเป็นที่มาของผลประโยชน์ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติซึ่งอาจจะมีผลประโยชน์ที่มีใช้ตัวเงิน และที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน จึงอาจมีเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สุจริตไหลเวียนเข้ามามากมาย เพราะฉะนั้นเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาทางการทุจริตในวงราชการโดยการกระทำที่ไม่สุจริต จึงเป็นแหล่งที่สำคัญสำหรับการฟอกเงิน

นอกจากนี้ เงินสินบนบางอย่างก็เป็นเงินได้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกันคนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการให้หรือการรับสินบน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในความรู้สึกของคนทั่วไป ถึงแม้ว่าการรับสินบนนั้น ๆ จะถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม เช่น รายได้จากสินบนนำ

¹⁷ สุภาพร รัศมีรัถยาธรรม. "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณีมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับเงินสด" วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545, หน้า 4.

จับ หรือสินน้ำใจที่ได้รับจากการทำอะไรให้แล้วมีค่าตอบแทน ดังนั้นจึงมีการนำเงินสินบนมาฟอก เช่นเดียวกัน

10.3 เงินจากการทุจริตในภาคเอกชน

การทุจริตในกิจการธุรกิจก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ไม่ค่อยมีการกล่าวถึงนัก เช่น การสั่งซื้อสินค้าหรือการจ้างบริการในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง การยกยอกข้อโกงเงินหรือทรัพย์สินในกิจการธุรกิจของพนักงาน หรือผู้บริหารกิจการนั้น ๆ ทำให้องค์กรธุรกิจนั้นต้องประสบกับภาวะขาดทุน แต่ในทางตรงกันข้ามกับสร้างควมร่ำรวยให้กับผู้บริหารการฟอกเงินจึงทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

10.4 เงินที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชน

บุคคลหรือนิติบุคคลบางรายมีวิธีหาเงินโดยไม่ชอบหลายวิธี เช่น การเล่นเกมแชร์ ลูกโซ่หรือวิธีการหลอกลวงประชาชนให้มาร่วมลงทุนเพื่อหวังกำไรที่เป็นไปไม่ได้ หรือเก็งกำไรจากการเล่นหุ้นของสถาบันการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ

10.5 เงินจากการเรียกค่าคุ้มครอง

การเรียกค่าคุ้มครอง โดยผิดกฎหมายจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือประชาชน ทำให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นจำนวนมากจนทำให้มีผู้เลียนแบบ และนำไปใช้ข่มขู่คนทั่วไป ทำให้เกิดความหวาดระแวง และเป็นทีละทีจนขวัญประชาชน จึงต้องนำเงินที่ได้มาฟอกแล้วนำไปใช้เสมือนว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องกฎหมาย

10.6 เงินจากวงการพนัน

วงการพนันต่าง ๆ ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย มีเงินเดินสะพัดมากมาย แหล่งนี้จึงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดเงินเป็นจำนวนมาก ที่ได้จากวงการพนัน เป็นเงินที่ต้องนำไปฟอก เช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเงินจากแหล่งนี้ผิดกฎหมายทั้งหมดเพียงแต่ไม่ต้องการเปิดเผยว่ามีจำนวนเท่าใด และได้มาจากที่ใด

10.7 เงินจากกิจการธุรกิจ

ในต่างประเทศธุรกิจใหญ่ ๆ ที่มีรายได้เป็นจำนวนมาก เช่น ธุรกิจน้ำมัน ธุรกิจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมายแต่ไปตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่มีความมั่นคงทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น ประเทศแถบลาตินอเมริกา หรือประเทศที่ด้อยพัฒนาในทวีปแอฟริกาบางประเทศ จึงมีการนำเงินที่ได้จากประเทศเหล่านี้ ไปไว้ยังแหล่งอื่นเพื่อปิดบังที่มาและจำนวนเงิน นอกจากนี้ ธุรกิจบางประเภทก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมาก ๆ ในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น

ธุรกิจสถานบริการ สถานบันเทิงธุรกิจ ธุรกิจนายหน้าค้าที่ดิน จำเป็นต้องนำเงินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจดังกล่าวมาฟอก เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีสรรพากรเงินได้จากกิจการธุรกิจนำเข้า-ส่งออก ที่มีการลักลอบหนีภาษีศุลกากร เช่น มีการสำแดงเท็จ การแจ้งราคาสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกไม่ตรงตามความจริงเพื่อหลีกเลี่ยงไม่เสียอากร หรือเสียให้น้อยลงก็จะต้องนำเงินดังกล่าวมาฟอกให้ถูกกฎหมาย เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.8 เงินจากการค้าทางเพศ สิ่งลามก อนาจาร

เป็นเงินที่ได้จากการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเพศ เช่น การประกอบกิจการสถานการค้าประเวณี การลักลอบนำหญิงหรือชายไปให้บริการทางเพศ ในอดีตที่ผ่านมาการหลอกลวงหญิงไทยไปค้าบริการทางเพศในต่างประเทศ ได้สร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชญากรเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการค้าสิ่งลามกอนาจาร ภาพ หรือสิ่งลามกอนาจาร ก็สร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการฟอกเงินที่ได้มาจากธุรกิจนี้

10.9 เงินจากการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เป็นเงินที่ได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายโดยการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เงินที่ได้มาจากการตัดไม้ทำลายป่า การทำเหมืองหิน เป็นต้น

10.10 อื่น ๆ

เงินที่ได้มาจากแหล่งที่ถูกกฎหมายหรือ ผิดกฎหมายอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งยังมีอีกมากมาย

บทที่ 3

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรนอกจากจะดำเนินคดีกับตัวบุคคลแล้ว ยังนำมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์คืนมาใช้ โดยกฎหมายได้ขยายหลักเกณฑ์การริบทรัพย์ให้มีขอบเขตกว้างขึ้นกว่าการริบทรัพย์คืนตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม ดังนั้นบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจและหน้าที่ในป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่มีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัตินี้มีหน่วยงานที่มีความสำคัญดังนี้

1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 24 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคณะหนึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นเลขานุการ

กรรมการประกอบด้วย

- ปลัดกระทรวงยุติธรรม
- อัยการสูงสุด
- ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- อธิบดีกรมการประกันภัย
- อธิบดีกรมที่ดิน
- อธิบดีกรมศุลกากร
- อธิบดีกรมสรรพากร
- อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
- ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

- ประธานสมาคมธนาคารไทย
- เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
- เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดหรือสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับโดยผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจำนวนไม่เกินสองคนโดยคณะกรรมการ

1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 25 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ 6 ประการ คือ

1. เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี
2. พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวงระเบียบ และประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3. วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ ตามมาตรา 57
4. ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน
5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
6. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ในหลักการให้มีอำนาจ หน้าที่ ในลักษณะของการบริหารการปฏิบัติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมาย

¹ สีนานท ประยูรรัตน์. คำอธิบายกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544, หน้า132-133.

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการปฏิบัติงานนั้น ก็ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ในมาตรา 49 วรรคสาม ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 กล่าวคือ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่ายังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินทั้งหมด หรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการจะต้องรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด และให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน นับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาด ไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการเข้ามาใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินอันเป็นการตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของพนักงานอัยการ และเลขาธิการอีกทางหนึ่ง

1.2 การประชุมของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน²

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 29 กำหนดให้การประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก ให้กรรมการคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน หากคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด เว้นแต่การวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา 49 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

² สีนหาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

1.3 การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามมาตรา 49³

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามมาตรา 49 วรรคสามเป็นกรณีที่ เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณา เพื่อยื่นคำร้อง ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน แต่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่สมบูรณ์ จึงได้แจ้งเรื่องให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป เมื่อเลขานุการดำเนินการแล้วได้ส่งเรื่องเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้ง หนึ่ง พนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอฟที่จะยื่นคำร้องอีก จึงได้แจ้งให้เลขานุการทราบ เพื่อส่งเรื่อง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันเมื่อ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดประการใดแล้วให้พนักงานอัยการปฏิบัติไปตามนั้น หาก คณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงาน อัยการ

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามที่ กำหนดไว้ในมาตรา 49 วรรคสามนั้น ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 32 กำหนดให้ มีคณะกรรมการธุรกรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วย เลขานุการเป็นประธานกรรมการ และผู้ซึ่ง คณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการธุรกรรม ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด

กรรมการธุรกรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการธุรกรรมที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ และให้นำมาตรา 27 และมาตรา 28 มา ใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 27(3) ให้กรรมการธุรกรรมซึ่ง คณะกรรมการแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการให้ออก

³ สีนหาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 135.

กฎหมายได้กำหนดแนวทางในการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการธุรกรรม โดยให้นำเอาแนวทางที่กำหนดไว้สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้โดยอนุโลม

มาตรา 33 กำหนดการประชุมของคณะกรรมการธุรกรรมให้นำมาตรา 29 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการประชุมของคณะกรรมการธุรกรรมต้องมีกรรมการธุรกรรมมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด โดยคณะกรรมการธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้จะมี 5 คน ดังนั้น ในการประชุมของคณะกรรมการธุรกรรม องค์ประชุมจะต้องมีกรรมการมาประชุมอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป

ประธานกรรมการธุรกรรม คือ เลขาธิการจะเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธานไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

2.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม⁴

มาตรา 34 กำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- (2) สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36
- (3) ดำเนินการตามมาตรา 48
- (4) เสนอรายงานผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการ
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการตรวจสอบธุรกรรม หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้งที่ได้กระทำและไม่ได้กระทำกับสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดินหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน

⁴ สีนหาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 137-138.

คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมได้สามวันทำการตาม มาตรา 35 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดฐานฟอกเงิน หรือสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมได้สิบวันทำการตามมาตรา 36 ในกรณีที่มีเหตุ อันเป็นที่เชื่อได้ว่า ธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดฐานฟอกเงิน การสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมดังกล่าว เป็นการสั่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการทำธุรกรรมระงับยับยั้ง การทำธุรกรรมได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ไม่ใช่เรื่องของการริบทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม หาก มีกรณีที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สิน คณะกรรมการจะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 48 ซึ่งจะมีบท มาตราต่างๆ เกี่ยวข้องต่อเนื่องเพื่อให้กระบวนการ ดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินเป็นไปตาม ขั้นตอนของกฎหมาย

อำนาจของคณะกรรมการธุรกรรม ตามมาตรา 48 นั้น จะใช้ในการตรวจสอบ รายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมโดยทั่วไป ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรายงานและข้อมูล เกี่ยวกับการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน หรือผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการ ดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนแต่เพียง เท่านั้น คณะกรรมการธุรกรรมอาจใช้อำนาจในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลทางธุรกรรมที่อาจ ได้มาโดยทางอื่นได้ด้วย หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือ ซ่อนเร้น ทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมี อำนาจ สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกินเก้าสิบวันโดยกฎหมายได้กำหนดให้การ ตรวจสอบรายงานและธุรกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวง

นอกจากนี้ คณะกรรมการธุรกรรมยังมีหน้าที่ เสนอรายงานผลการปฏิบัติการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะกรรมการ และปฏิบัติการ อื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 การยับยั้งการทำธุรกรรม⁵

มาตรา 35 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยว ข้องกับการกระทำ ความผิดฐานฟอกเงินให้คณะกรรมการธุรกรรม มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ ยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสามวันทำการ

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามวรรค หนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

⁵ สีหนาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 138-139.

มาตรา 36 ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับ หรืออาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจ สั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบวันทำการ

ธุรกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยับยั้งได้ อาจพิจารณาลักษณะของธุรกรรมได้ดังนี้

1) ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ที่ทำกับสถาบันการเงินตามมาตรา 13 มาตรา 14

2) ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ของสำนักงานที่ดินตามมาตรา 15

3) ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยการขายของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน

4) ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ในกรณีอื่นที่มีใ้การรายงานธุรกรรมตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 หรือมาตรา 16

2.3 การรายงานการยับยั้งการทำธุรกรรม⁶

มาตรา 37 เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36 แล้วให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 (กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน) หรือมาตรา 36 (กรณีมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน) แล้วให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ

การสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของคณะกรรมการธุรกรรมในระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับประโยชน์ เป็นต้น กฎหมาย จึงกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรม ต้องรายงานการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้น ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นคณะกรรมการในระดับนโยบายหรือบริหาร ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินเพื่อทราบ

⁶ สีนหาท ประจักษ์รัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 139.

2.4 อำนาจของกรรมการตุกรกรม เลขานุการและพนักงานเจ้าหน้าที่⁷

มาตรา 38 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการตุกรกรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ จากเลขานุการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่อยู่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบหรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกริบ ยักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมาย ตามวรรคหนึ่งแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขานุการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ให้อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการตุกรกรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานไว้หลายประการ ดังที่กล่าวไว้แล้ว ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการตุกรกรม เลขานุการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในอันที่จะตรวจสอบตุกรกรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

⁷ สีนหาท ประจักษ์รัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 139 -141.

ความผิดมีความสะดวก มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงินส่วน ราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมา เพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณาได้หรืออาจจะมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อ ประกอบการพิจารณา หรือเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือ ยานพาหนะ หรือพยานหลักฐานที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือ ยึด หรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอา หมายค้นมาได้ ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้ายซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้ เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

นอกจากนี้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน ยังได้กำหนด หลักเกณฑ์ในการเก็บรักษา และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ได้มาอีกด้วย กล่าวคือ บรรดาข้อมูลที่ได้ มาจากการ ให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ ที่มีลักษณะเป็น ข้อมูลเฉพาะ ของบุคคลสถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ ให้เลขานุการเป็นผู้รับผิดชอบ ในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น

2.5 การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁸

มาตรา 48 ในการตรวจสอบรายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมี เหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัด ทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรค หนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะ แสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ

⁸ สีนหาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 147-149.

ความผิด เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการตุกรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการตุกรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

คณะกรรมการตุกรกรรมจะตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำตุกรกรรม ซึ่งได้รับมาตามแนวทางที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ 4 แนวทาง คือ

1. รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำตุกรกรรมที่กระทำโดยสถาบันการเงิน ตามมาตรา 13 และมาตรา 14 หมายถึง รายงานการทำตุกรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเงินเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือรายงานการทำตุกรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือรายงานการทำตุกรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ไม่ว่าตุกรกรรมที่ใช้เงินสดหรือตุกรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวนั้นเป็นจำนวนเงินเท่าใด จะเกินหรือไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็รายงานได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้รวมถึงการรายงานในกรณีที่น่าสงสัยในภายหลังต่อมามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ตุกรกรรมที่ได้กระทำไปแล้ว แต่ไม่มีการรายงานตามมาตรา 13 แต่เป็นตุกรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 13 ก็ให้สถาบันการเงินรายงานไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยไม่ชักช้า

2. รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำตุกรกรรมที่กระทำโดยสำนักงานที่ดิน ตามมาตรา 15 หมายถึง รายงานการทำตุกรกรรมที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินไม่ได้เป็นคู่กรณี และมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นมีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง (ยกเว้นการโอนในทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรม) หรือรายงานการทำตุกรกรรมที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีเหตุอันควรสงสัย

3. รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำตุกรกรรมที่กระทำโดยผู้ประกอบการเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำตุกรกรรมเกี่ยวกับการลงทุน หรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่ได้รายงานการทำตุกรกรรม ตามมาตรา 16 หมายถึง รายงานการทำตุกรกรรมเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการลงทุน หรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การทำตุกรกรรมนั้นเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเป็นตุกรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

4. รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำตุกรกรรมที่กระทำที่ได้มาโดยทางอื่น

นอกเหนือไปจากรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎกระทรวงกำหนดไว้ ตามมาตรา 48 วรรคสาม ได้แก่ รายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น พนักงานสอบสวนได้สอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับ การทุจริตของผู้บริหารสถาบันการเงินแห่งหนึ่งพบว่า มีการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการโอนเงินในบัญชีหนึ่งที่มีความ สลับซับซ้อนผิดไปจากการโอนเงินเข้าออกในบัญชีต่างๆ ไป ในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ ตามปกติ หรือสอบสวนพบว่า การโอนเงินในบัญชีดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ของผู้บริหารสถาบันการเงิน จึงเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือ การที่ประชาชนให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันและปราบปรามฟอกเงินตาม มาตรา 25(4) เป็นต้น อย่างไรก็ตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าว อาจต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดโดย กฎกระทรวง

เมื่อได้รับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามแนวทางดังกล่าว ข้างต้น คณะกรรมการธุรกรรมจะทำหน้าที่ตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามที่รายงานมานั้น และหากคณะกรรมการมีเหตุอัน ควรเชื่อว่าอาจจะมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีจำเป็นเร่งด่วนเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปก่อนได้

2.6 การขอให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁹

ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมดังกล่าว หากมี การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียใน ทรัพย์สิน จะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สิน ในการทำธุรกรรมนั้นมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อให้ มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กฎกระทรวงกำหนดการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ของคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ สืบ เนื่องมาจากการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมแล้ว มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ใน

⁹ สีนหาท ประยูรรัตน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 149-156.

กรณีเช่นนี้ต้องมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ มิใช่แต่เพียงเหตุอันควรสงสัย ซึ่งก็เป็นเพียงความเชื่อของคณะกรรมการ ธุรกรรมหรือเลขาธิการ อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลยพินิจขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพยานแวดล้อมประกอบการพิจารณาด้วย เพราะการทำธุรกรรมในบางกรณีที่มีเงินสดเป็นจำนวนมากๆ อาจไม่จำเป็นว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ได้ และความเชื่อว่าการเงินอาจจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น ก็ต้องมีเหตุเพียงพอให้เห็นได้ว่าจะมีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าว

การที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรา 49 นี้ มิใช่เรื่องง่ายนัก เพราะการจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำ ซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือเป็นดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน

ประการที่สอง เมื่อตรวจสอบพบว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว จะต้องต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นด้วย จึงใช้อำนาจในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อน

ดังนั้น โดยเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้สองประการดังกล่าว แม้ว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด แต่ทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ ในกรณีเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจริง แต่ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ก็จะไม่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่ได้ (ในกรณีนี้อาจใช้อำนาจตามมาตรา 49 โดยเลขาธิการ ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็วไปเลยก็ได้)

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ยังสามารถแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรมที่ถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินต้องแสดงหลักฐานว่า

1. เงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร ก็ต้องเป็นหน้าที่ของผู้ทำธุรกรรมที่จะต้องแสดงออกมาให้ได้ชัดเจนว่าทรัพย์สินนี้ได้มาอย่างไร มีที่ไปที่มาอย่างไร มีพยานหลักฐาน พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้หรือไม่ หากพยานหลักฐานดังกล่าวรับฟังได้ว่ามิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ถึงแม้ว่าจะมีเหตุอันควรเชื่อว่าการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินดังกล่าวก็ตาม ก็จะไม่ยึดหรืออายัดไม่ได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ความจริงได้เช่นนั้น คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ แล้วแต่ กรณีก็ต้องสั่งเพิกถอนทรัพย์สินที่สั่งยึดหรืออายัดดังกล่าว หรือ

2. หากยังไม่สามารถแสดงพยานหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกยึด หรืออายัดนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีเหตุ ที่จะโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ถ้าสามารถพิสูจน์ได้เช่นนั้น คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณีก็ต้องเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เพราะเมื่อไม่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมี การโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด แม้ทรัพย์สินนั้นอาจจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็อาจยังไม่มีเหตุจำเป็นที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ก่อนชั่วคราวก็ได้ เช่น ที่ดินที่ติดจำนองธนาคาร อยู่การโอนจำนองที่ดินดังกล่าวคงไม่สามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่ได้รับความยินยอมจากทางธนาคารจึงอาจจะยังไม่มีเหตุจำเป็นต้องยึด หรืออายัดทรัพย์สินนี้ไว้ก่อนชั่วคราว ตามมาตรา 48 วรรคแรก

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และยังไม่มีคำสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก็ตาม หากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการอาจส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นตกเป็นของแผ่นดินไปได้เลย ตามมาตรา 49

เมื่อถึงตอนนั้น หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขานุการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 55 ก็ได้ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

3 บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹⁰

ภารกิจ บทบาทและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและปฏิบัติงานธุรกรรมอื่น
2. ดำเนินการรับรายงานการทำธุรกรรม และแจ้งการตอบรับรายงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3. ดำเนินการเก็บรวบรวม ติดตาม ตรวจสอบ ศึกษาและวิเคราะห์รายงานและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การยึดและอายัดทรัพย์สิน และบริหารจัดการทรัพย์สินตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
5. ดำเนินการจัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษาและฝึกอบรมในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าวขึ้น
6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการธุรกรรม รวมทั้งงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการ ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแต่งตั้ง
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

¹⁰ WWW.AMLO.GO.TH เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2548.

3.1 ผลการดำเนินงานที่สำคัญ ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในรอบปี พ.ศ.2546 (1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2546)¹¹

พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 กำหนดให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง แต่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่ง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการภายในเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ ส่วนอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไว้หลายประการ ซึ่งในการปฏิบัติงานอาจแบ่งเป็นด้านหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การปฏิบัติงานด้านป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปี พ.ศ.2546 มีผลการดำเนินงานแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1 ด้านการป้องกัน

- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดนโยบาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น ระเบียบ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2546 และร่างระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวม 12 เรื่อง

- เสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเพิ่มความผิดมูลฐานความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมและการแลกเปลี่ยนเงิน การพนัน การค้าอาวุธ การสมยอมในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งเสนอให้จัดตั้งกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานมาบริหารจัดการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน

¹¹ WWW.AMLO.GO.TH เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2548

ทั่วไป ได้รับทราบถึงนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนหลายครั้ง จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ วีดิทัศน์ คู่มือประชาชน แผ่นพับทั้งภาษาไทยและอังกฤษแจกจ่ายหน่วยงานและประชาชน จำนวน 20,000 ชุด

- จัดทำโครงการสายลับ ปปง. เพื่อรับแจ้งข้อมูล เบาะแสซึ่งจะนำไปสู่การตรวจสอบและดำเนินคดี โดยเฉพาะในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การทุจริตคอร์รัปชั่น ผู้มีอิทธิพลตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีผู้สมัครเป็นสายลับ จำนวน 31,000 ราย

- ตรวจสอบและวิเคราะห์การรับรายงานธุรกรรม จากสถาบันการเงินการรับรายงานข้อมูลธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ดำเนินการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจากเรื่องที่ได้รับรายงานการทำธุรกรรมจากสถาบันการเงิน และได้ดำเนินการตรวจสอบกับ ระบบ AERS ระบบ AERS/CIS ของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งตรวจสอบทางทะเบียน การเดินทางเข้าออก ประวัติด้านยาเสพติด ฯลฯ เป็นจำนวนมากกว่า 30,000 ราย นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังได้ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเงินในบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศไทย อย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการปราบปราม

- ด้านการสืบสวน สอบสวนและดำเนินคดี ผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2543 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2546 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น 246 คดี ดังนี้

คดี \ ปี.พ.ศ.	2543	2544 (สะสม)	2545 (สะสม)	2546 (สะสม)
1. ยาเสพติด	10	45	108	231
2. ค้าหญิงและเด็ก	-	1	1	4
3. ยักยอก/ฉ้อโกง	-	2	2	3
4. ศุลกากร	-	5	5	7
5. ทุจริตต่อหน้าที่	-	1	1	1
รวม	10	54	117	246
มูลค่าทรัพย์สิน	21.31 ล้านบาท	529.41 ล้านบาท	1237.61 ล้านบาท	2328.47 ล้านบาท

สำหรับมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2,328.47 ล้านบาท

- ด้านการเก็บรักษาทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการธุรกรรม ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ขายทอดตลาดไปจำนวนทั้งสิ้น 21 ครั้ง เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 172.59 ล้านบาท และได้จัดเก็บรักษาทรัพย์สินไว้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีรวมมูลค่าทั้งสิ้น 1,371.39 ล้านบาท

1.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

- ระบบสารสนเทศในการรายงานการทำธุรกรรม โดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของการโอนเงินแบบ BAHTNET2 และ S.W.I.F.T
- ระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมข้อมูลการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินและการจัดทำงบการเงินเพื่อวิเคราะห์ที่มาของธุรกรรม
- ระบบสารสนเทศเพื่อการตรวจสอบข้อมูล เกี่ยวกับการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน
- ระบบสารสนเทศฐานข้อมูลสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบการกระทำความผิดมูลฐาน/ความผิดฐานฟอกเงินและระบบสารสนเทศฐานข้อมูลเงินสินบน/เงินรางวัลในการดำเนินการกับทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- ระบบสารสนเทศฐานข้อมูลกลางเพื่อการรายงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล
- การบำรุงรักษาและซ่อมแซมแก้ไขครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ พร้อมอุปกรณ์และระบบงานที่เกี่ยวข้องประจำปี พ.ศ.2545 สำหรับระบบการรายการธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์(AMLO Electronic Reporting System : AERS)
- ระบบเก็บรวบรวมข้อมูลหลายมิติ เพื่อการวิเคราะห์รูปแบบความเกี่ยวข้องสัมพันธ์
- โครงการพัฒนาและจัดทำระบบกรองข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Filtering) และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตด้วย Proxy Server

1.4 ด้านให้ความรู้และประสานความร่วมมือ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีนโยบายที่จะพัฒนานบุคลากรภายในสำนักงาน ให้ความรู้ ความสามารถและทักษะให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของงาน เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นมืออาชีพที่มีมาตรฐานได้รับการยอมรับ รวมทั้งการพัฒนานบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังได้ส่งบุคลากรของสำนักงานเข้ารับการฝึกอบรม และเข้าร่วมสัมมนาในโครงการต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งสรุปผลการดำเนินงานให้ความรู้และประสานความร่วมมือในรอบปี พ.ศ.2546 ได้ดังนี้

- จัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการ .สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำนวน 7 โครงการ
- จัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ขอ หน่วยงานอื่น จำนวน 8 โครงการ
- หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 หลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ ฯลฯ จำนวน 23 หลักสูตร
- จัดข้าราชการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นวิทยากรอบรมแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 87 ครั้ง มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 12,000 คน

1.5 การดำเนินงานด้านต่างประเทศ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้รับการยอมรับจากองค์กรหรือกลุ่มต่อต้านการฟอกเงินระหว่างประเทศ เช่น APG, Egmont Group, ASEM ในเรื่องความจริงจังและจริงจังในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ส่งเสริมและประสานความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนตลอดจนประชาชนและเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ ในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ดังนี้

- จัดข้าราชการเข้าร่วมประชุมสัมมนาระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลประสานงานและแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินการต่อต้านการฟอกเงินระหว่างประเทศ จำนวน 16 ครั้ง
- ด้านการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

(1) จัดทำโครงการและประสานความร่วมมือ เพื่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น สำนักงานงบประมาณความช่วยเหลือป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Narcotic Affairs Section :NAS) กรมศุลกากร หน่วยงาน U.S. Marshall Service ของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อสนับสนุนด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(2) จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณ จากต่างประเทศ โครงการ Law Enforcement Program เพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์และพัฒนาบุคลากร

- งานด้านประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ

(1) ต้อนรับผู้แทนหน่วยงานต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ FinCEN, UNDCP, US Department of Treasury and US Department of State (INL), INTERPOL, AUSTRAC , FANC และอีกหลายประเทศ ซึ่งมาเยี่ยมชมและเจรจาเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินการต่อต้านการฟอกเงิน

(2) เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติ Pacific International Conference on Money Laundering & Financial Crimes 2003 ในระหว่างวันที่ 24 - 26 มีนาคม 2546 ที่กรุงเทพฯ มีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในและต่างประเทศเป็นวิทยากร จำนวน 47 ท่าน และมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจาก 21 ประเทศ จำนวน 395 ท่าน ซึ่งประสบความสำเร็จและได้รับคำชื่นชมจากนานาประเทศ - จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เรื่องความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลธุรกรรมทางการเงินเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กับ Financial Intelligence units (FIUs) ของประเทศเลบานอน โรมาเนีย อินโดนีเซีย และอังกฤษ

4 การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายดังกล่าวประกอบด้วย

1. การดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐาน คือ การดำเนินคดีในความผิดทางอาญาที่ระบุไว้เป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3¹²

2. การดำเนินคดีอาญากับผู้ที่ฟอกเงิน หรือ ทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นการผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการผิดมูลฐาน ซึ่งจะเป็นความผิดตามมาตรา 5¹³ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ

¹² พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3

¹³ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5

2.1 การโอน รับโอน หรือ เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อ ชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการ กระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

2.2 การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด หรือ อำพรางลักษณะที่แท้จริง การ ได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

2.3 การสนับสนุนการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานฟอก เงินไม่ว่าก่อนหรือขณะกระทำความผิด

2.4 การจัดหา หรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือ กระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินหลบหนี หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิด ฐานฟอกเงินถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

2.5 การพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

2.6 การสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอก เงิน และมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน

3. การดำเนินคดีอาญากับสถาบันการเงิน ผู้มีหน้าที่ที่ตามที่กฎหมายกำหนด หรือ ผู้เกี่ยวข้องฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 กำหนดไว้กล่าวคือ

3.1 การไม่รายงานการทำธุรกรรม

3.2 การไม่ได้จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม

3.3 การไม่ได้จัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับธุรกรรม

3.4 การไม่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนของลูกค้า

3.5 การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการธุรกรรม

3.6 การรายงานการทำธุรกรรม หรือแจ้งข้อเท็จจริงกับสถาบันการเงิน โดย แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

3.7 การไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชี เอกสาร หรือ หลักฐานหรือขัดขวางไม่ให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย

3.8 การทำให้บุคคลอื่นล่วงรู้ข้อมูลที่เก็บรักษาไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3.9 การยกย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำ ให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสาร หรือบันทึก ข้อมูล หรือทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดไว้

3.10 การยกย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสาร หรือบันทึก ข้อมูล หรือทรัพย์สินที่รัฐหรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดิน ตามกฎหมาย

3.11 การรู้ หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การจับกุมดำเนินคดีฟอกเงิน เป็นการมุ่งเน้นไปที่ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด แต่การฟอกเงินมักทำเป็นขบวนการเป็นเครือข่ายที่ซับซ้อน มีนายทุนหรือผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง อีกทั้งมีการตัดตอนของการกระทำความผิด ทำให้พยานต่าง ๆ มักมีไม่เพียงพอที่จะเอาตัวผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย แต่เนื่องจากตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้มีการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดในข้อหาสนับสนุนการกระทำผิด พยายามกระทำความผิดและสมคบ ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดแนวทางการสืบสวนพิเศษ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้กว้างขึ้น การฟอกเงินนอกจากจะใช้ประโยชน์จากความแตกต่างของกฎเกณฑ์ทางการเงินของประเทศต่าง ๆ แล้ว ผู้ฟอกเงินยังอาศัยเทคโนโลยีที่นับวันยิ่งจะก้าวหน้าขึ้นเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือทั้งรวดเร็ว แน่นนอน ไม่มีข้อจำกัดทางพรมแดนของประเทศ ติดตามร่องรอยได้ยาก เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้มีครบในเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งดึงดูดใจนักฟอกเงินเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้อาชญากรนักฟอกเงินยังฉกฉวยประโยชน์จากระบบทะเบียนข้อมูลของราชการที่ยังล้าหลัง หรือการไม่ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีผลไม่เอื้อให้มีการตรวจสอบข้อมูลบุคคลหรือการทำธุรกรรมได้โดยสะดวก เทคนิคการสืบสวนพิเศษมีความมุ่งหมายในการช่วยเหลือสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีอำนาจของรัฐสามารถตรวจสอบผู้กระทำความผิดอาญา รวมทั้งในการติดตามเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบเพื่อริบให้ตกเป็นของแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักการสำหรับการใช้เทคนิคพิเศษ เป็นมาตรการอื่นนอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมาย เพื่อใช้ในการบ่งชี้และติดตามทรัพย์สินซึ่งอาจริบได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจสามารถเรียก ตรวจสอบ หรือยึดเอกสารการเงิน หรือข้อมูลลูกค้า และธุรกรรมจากสถาบันการเงิน

เทคนิคพิเศษในการสืบสวนสอบสวน ได้แก่

1. การตรวจสอบบัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงิน (Monitoring bank accounts)
2. การตรวจสอบข้อมูลทรัพย์สินหรือที่ดิน (Examination of deeds and records)

การติดตามดักฟังโทรศัพท์หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่น (Communication interception)

3. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางระบบคอมพิวเตอร์ (Access to computer systems) อย่างไรก็ตาม การใช้เทคนิคพิเศษเหล่านี้ มักเป็นเรื่องกระทบสิทธิส่วนบุคคลอันถือเป็นสิทธิมนุษยชน และเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่อง ที่ละเอียดอ่อน การใช้เทคนิคพิเศษจึงอาจกระทำได้เท่าที่จำเป็น แรงจูงใจ ภายในขอบเขตจำกัด เท่านั้น บางวิธีก็ไม่สามารถกระทำได้โดยพลการ แต่ต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้อนุญาตให้ใช้เทคนิค พิเศษดังกล่าว โดยต้องอ้างเหตุผลความจำเป็น เช่น มีเหตุหนักแน่นเชื่อได้ว่าบัญชีธนาคาร โทรศัพท หรือระบบคอมพิวเตอร์ มีความเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน¹⁴

5 กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ส่งเรื่องให้พิจารณายื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งตาม กฎหมายฟอกเงินได้ระบุไว้ใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49¹⁵ ให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการได้ 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ตาม ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้เสนอเนื่องจากเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบรูณ์พอที่จะยื่นต่อศาลได้ ตามกฎหมายฟอกเงินได้ระบุให้สำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน ดำเนินการหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่สมบรูณ์แล้ว นำเสนอพนักงานอัยการอีกครั้ง ซึ่งการหาข้อมูลของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นั้น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำการวิเคราะห์ สืบสวน สอบสวน สรุป โดยการสืบสวนสอบสวนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีขั้นตอนดังนี้

- มีการสืบสวนและรายงานอย่างเป็นระบบ/สะกดรอย/ถ่ายภาพ พร้อมกับมีการ ประสานขอข้อมูลจากหน่วยต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการสืบสวนสะกดรอยบุคคลเป้าหมาย
- รวบรวมพยานหลักฐาน วัตถุพยาน พยานเอกสาร (คำพิพากษาหมายจับฯ)
- สอบสวนประจักษ์พยาน พยานแวดล้อม เพื่อดำเนินคดีอาญา/แพ่ง
- รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อทราบ
- นำเรื่องเข้ากรรมการธุรกรรมเพื่อตรวจสอบ/ขอหมายจับ/ค้น/สั่งยึดทรัพย์สิน

¹⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547, หน้า 139 -140.

¹⁵ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49

- เข้าตรวจค้น/ยึด/อายัดเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- รายงานศาล/กรรมการธุรกรรมทราบการยึด/อายัดทรัพย์สิน แล้วแต่กรณี
- สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน/สรุปสำนวนอาญา/ยึดทรัพย์ทางแพ่ง
- เสนออัยการ/กรรมการธุรกรรมพิจารณาเพื่อส่งพนักงานอัยการพิจารณา
- พนักงานอัยการพิจารณาหากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้สั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

2. หากพนักงานอัยการได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งให้พิจารณา แล้วเห็นว่ายังไม่เห็นเหตุผลพอที่จะยื่นคำร้องต่อศาลได้ ให้เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนำเรื่องดังกล่าวไปให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งในการวินิจฉัยชี้ขาดของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 30 วันนับแต่วันที่ ได้รับเรื่องจากเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีคำวินิจฉัยชี้ขาดเป็นเช่นใด ให้พนักงานอัยการและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ถือปฏิบัติตามนั้น แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมิได้วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

6 บทบาทคณะกรรมการวินิจฉัย

เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หัวหน้าหน่วยราชการต่างๆ และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นจำนวนมาก การที่จะให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พิจารณาด้วยตนเอง อาจก่อให้เกิดความล่าช้าได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีการเสนอแนวคิดว่า กรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ควรจะนำเรื่องให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อพิจารณาให้รอบคอบอีกครั้ง หากมีความเห็นตามพนักงานอัยการคดีก็เป็นอันยุติ แต่ถ้าหากมีความเห็นยืนยันที่จะฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อไป คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ก็จะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ชุดใหญ่ เพื่อพิจารณาสั่งการไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้ฟ้องร้องต่อไป

ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงใช้อำนาจของ คณะกรรมการตามมาตรา 30 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในกรณีที่ พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งเรียกกันว่า “อนุกรรมการวินิจฉัย”¹⁶ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติ หน้าที่แทนคณะกรรมการในการพิจารณาวินิจฉัยให้ความเห็นและการพิจารณาและเสนอ ความเห็นต่อคณะกรรมการและดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาวินิจฉัยให้ความเห็นตามมาตรา 49 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ.2542
2. พิจารณาวินิจฉัยให้ความเห็นในประเด็น ปัญหาการปฏิบัติงานตามกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน หากปล่อยช้าไปอาจทำให้เกิดความเสียหาย หรือทำให้ไม่อาจปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดไว้ได้ และเป็นหน้าที่ของ เลขาธิการหรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องนำเสนอให้คณะกรรมการ พิจารณาวินิจฉัยหรือให้ความเห็น
3. พิจารณาวินิจฉัยหรือให้ความเห็นตามข้อ 1 และข้อ 2 เมื่อได้ดำเนินการอย่างใด แล้วให้รายงานคณะกรรมการทราบในการประชุม
4. พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์ การกำหนดแนวทาง พัฒนาและการปรับปรุงในงานตรวจสอบและวิเคราะห์ เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
5. เชิญผู้แทนหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความรู้ ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นในการวินิจฉัยความเห็น เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
6. เป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติราชการของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินที่เกี่ยวกับงานตรวจสอบและวิเคราะห์
7. งานวินิจฉัยอื่นใดที่คณะกรรมการได้มอบหมาย

ในปัจจุบันคณะกรรมการได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการขึ้นมาหนึ่ง โดยใน คณะอนุกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการไม่ว่าจะเป็น ผู้แทนจากกระทรวง ยุติธรรมผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทน จากสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เข้าร่วมประชุมด้วยใน การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องในการกระทำความผิด

¹⁶ คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ 1/2547

ฐานฟอกเงินตามที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ส่งเรื่องให้พิจารณา โดยมติของการประชุมของอนุกรรมการ นั้น จะถือมติของเสียงข้างมากเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายทุกประการ

DPU

บทที่ 4

บทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการในคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

1 หลักการปฏิบัติหน้าที่ในคดีอาญาของพนักงานอัยการสากล¹

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้มีการกำหนดหลักการปฏิบัติหน้าที่ในคดีอาญาของพนักงานอัยการอันพึงประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทำหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมปราศจากการเลือกปฏิบัติในด้านการเมือง สังคม ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรม เพศ หรืออื่นๆ
2. รักษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ไว้เป็นความลับ เว้นแต่จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นความต้องการของศาลที่ต้องการให้เปิดเผย
3. คุ่มครองประโยชน์สาธารณะ ด้วยการปฏิบัติตามภาวะวิสัย และยืนอยู่ระหว่างในการรักษาผลประโยชน์ทั้งของผู้ต้องหาและเหยื่ออาชญากรรม และทั้งยังต้องใส่ใจสิ่งต่อแวดล้อมกรณีที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งที่เป็นผลดี และเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา
4. พิจารณาด้านที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเหยื่อด้วย และต้องมั่นใจว่าเหยื่อต้องได้รับการบอกเล่าถึงสิทธิของเขา ตามที่มีในประกาศหลักเกณฑ์ความยุติธรรมพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและเหยื่อจากการฉ้อฉลอำนาจ (Declaration of basic Principle of Justice for Victims of Crime and abuse of power)

สมาคมอัยการโลกได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในวิชาชีพและถ้อยแถลงเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่อันสำคัญของอัยการในเรื่องบทบาทในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. อัยการพึงปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเป็นธรรม มั่นคงและรวดเร็ว
2. อัยการพึงมีบทบาทในการดำเนินคดีในเชิงรุกดังต่อไปนี้

(ก) ในกรณีที่ตามกฎหมายหรือในทางปฏิบัติได้ให้อำนาจแก่อัยการเข้าร่วมการสอบสวนความผิดทางอาญา หรือ ใช้อำนาจดังกล่าวต่อพนักงานตำรวจหรือพนักงาน

¹ วัชรินทร์ ภาณุรัตน์. "บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา" วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544, หน้า 34 - 37.

สอบสวน อัยการพึงปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวตามภาวะวิสัย ด้วยความเป็นธรรม หรือด้วยความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ

(ข) ในการควบคุมดูแลการสืบสวนความผิดทางอาญา อัยการต้องทำให้มั่นใจได้ว่าพนักงานสืบสวนหรือสอบสวนให้ความเคารพต่อกฎหมายและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการให้คำแนะนำ ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรักษาไว้ซึ่งความเป็นกลางปราศจากอคติ

(ค) ในการฟ้องคดีอาญา อัยการพึงดำเนินคดีเฉพาะแต่ในกรณีที่ดีคดีที่มีพยานหลักฐานซึ่งมีน้ำหนักน่าเชื่อถืออันควรเชื่อว่าน่าเชื่อถือและรับฟังได้ และจะไม่ดำเนินคดีต่อไปโดยปราศจากพยานหลักฐาน ในระหว่างกระบวนการพิจารณา จะต้องดำเนินคดีด้วยความเด็ดขาดแต่เป็นธรรมแก่จำเลย และไม่ดำเนินคดีนอกเหนือไปจากสิ่งที่พิสูจน์ได้โดยพยานหลักฐาน

3. นอกจากนั้น อัยการจักต้องเก็บรักษาความลับในวิชาชีพตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตนหรือตามข้อบังคับในการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม และจักต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย และความกังวลที่อาจเกิดขึ้นได้ของผู้เสียหายหรือพยาน ในกรณีที่ประโยชน์ส่วนตัวของเขาได้รับหรืออาจจะได้รับการกระทบกระเทือน และจักต้องพยายามทำให้แน่ใจได้ว่าผู้เสียหายและพยานได้รับรู้ถึงสิทธิต่างๆ ของตนแล้ว

จักต้องพยายามทำให้แน่ใจได้ว่าคู่ความที่แพ้คดีได้รับรู้ถึงสิทธิที่จะขอพึ่งอำนาจศาลสูงตรวจเท่าที่จะเป็นไปได้

จักต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลยด้วยการให้ความร่วมมือแก่ศาลและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จักต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นผลร้ายและที่เป็นประโยชน์แก่จำเลยทันทีเท่าที่จะทำได้ตามบัญญัติไว้ในกฎหมายหรือข้อบังคับในการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม

จักต้องตรวจสอบพยานหลักฐานที่เสนอมาเพื่อให้มั่นใจว่าพยานหลักฐานเหล่านี้ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ

จักต้องปฏิเสธที่จะนำสืบพยานหลักฐานที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจได้มาด้วยวิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อาจถือว่าเป็นการบังคับขู่เข็ญหรือการทรมานผู้ต้องหา

จักต้องทำให้แน่ใจว่าได้มีการดำเนินคดีตามความเหมาะสมต่อบุคคลที่ใช้วิธีการดังกล่าว

จำเป็นต้องพิจารณาตามที่เห็นควรเพื่อผ่อนปรนในการฟ้องร้องคดีอาญา ระเบียบ กระบวนการพิจารณาใดๆ อย่างมีเงื่อนไขหรือปราศจากเงื่อนไข หรือปรับเปลี่ยนคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่เป็นเด็ก ให้แตกต่างไปจากกระบวนการ ยุติธรรมที่ใช้กันอย่างเป็นทางการทั่วไป ทั้งนี้ด้วยการคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายตาม ความเหมาะสม

2 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของอัยการต่างประเทศ

ในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดในคดีที่มีลักษณะพิเศษ มีความซับซ้อน หรือคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่มีความยุ่งยากและต้องใช้เทคนิคพิเศษในการรวบรวม พยานหลักฐาน หรือในการสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการในต่างประเทศจะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นคดี เพราะหน้าที่ของ พนักงานอัยการคือนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด หากพนักงานอัยการ ได้เข้าร่วม หรือให้คำปรึกษาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ก็จะทำให้คดีที่มีลักษณะพิเศษ มีความซับซ้อน หรือคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่มีความยุ่งยาก จะทำให้การสืบสวนสอบสวนมีความ รัดกุม และมีประสิทธิภาพและที่สำคัญคือการคุ้มครองและอำนวยความสะดวกยุติธรรม คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนอีกด้วยดังนี้

2.1 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศโปแลนด์²

ในประเทศโปแลนด์ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาโปแลนด์ (Code of Criminal Procedure หรือ CCP) จะมีวิธีเตรียม คดีอาญา 2 รูปแบบ คือ

- (1) การไต่สวน (inquiry)
- (2) การสืบสวน (investigation)

การไต่สวน (inquiry) จะเกิดขึ้นในกรณีคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายในเขต อำนาจศาลประจำตำบล (district court) ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตไว้ในประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา มาตรา 325 b(CCP Art. 325b) ส่วนการสืบสวน(investigation) จะใช้ใน คดีอาญาที่มีความซับซ้อน (complex case if felony) หรือการกระทำความผิดเฉพาะหรือพิเศษ

² อารี อารยวัฒน์กุล. “การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดี พิเศษ” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547, หน้า 39.

เกี่ยวกับผู้ต้องสงสัย (specific offences regarding the suspect) หรือความผิดซึ่งไม่ได้ไต่สวน โดย district court และพนักงานอัยการตัดสินใจจะใช้วิธีการสืบสวน (investigation) เพราะว่าคดีเหล่านั้นมีความสำคัญและซับซ้อน (importance or complexity) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 309 (CCP, Art. 309)

การสืบสวน (investigation) หรือ การไต่สวน (inquiry) ของประเทศโปแลนด์นั้นอาจกระทำโดยอัยการ (prosecutor) ตำรวจ (police) หรือหน่วยงานอื่นที่กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติ (statute)

ทั้งตำรวจและอัยการ ต่างสามารถเริ่มที่จะทำการไต่สวน (inquiry) ได้ และถ้าตำรวจตัดสินใจที่จะสืบสวน (investigation) ก็จะมีการส่งสำนวนการตัดสินใจนั้นไปยังอัยการโดยไม่ชักช้า (must immediately send a copy of the decision to do so to the prosecutor) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 305 (CCP, Art. 305) ทั้งตำรวจและอัยการของโปแลนด์สามารถที่จะปฏิเสธที่จะเริ่มต้นการไต่สวน หรือสามารถที่จะหยุดทำการไต่สวน (discontinue) ได้ และอัยการก็สามารถที่จะยืนยันรับรอง (affirm) การตัดสินใจสืบสวน (investigation) ที่ทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ การดำเนินการสืบสวนอัยการอาจทำเองทั้งหมดหรือกระทำเพียงบางส่วนที่ตำรวจมอบให้ทำ ในคดีพิเศษที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง (in case of specially serious crime) ที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐบัญญัติ (statute) การสืบสวนประเภทนี้ตำรวจไม่สามารถทำเองได้ตลอดทั้งเรื่อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 311 (CCP, Art. 311) พนักงานอัยการมีสิทธิ์ที่จะสงวนสิทธิ์ในการดำเนินการด้วยตนเองอีกด้วย

2.2 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์³

ในประเทศเนเธอร์แลนด์ (Netherlands) เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ (Police and Prosecutor) รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา อำนาจการตัดสินใจของตำรวจเนเธอร์แลนด์จะทำโดยประสานงานกับพนักงานอัยการ (Should be made in co-operation with prosecutor) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเนเธอร์แลนด์ (Code of criminal procedure (1921) หรือ CCP) มาตรา 148 และ 149

แต่โดยปกติแล้ว พนักงานอัยการของเนเธอร์แลนด์จะเน้นผู้รับผิดชอบการสอบสวนทั้งหมด (responsible for the whole investigation) โดยพนักงานอัยการสามารถที่จะยอมรับการสืบสวนของตำรวจ หรือสามารถยุติการสอบสวนในเวลาใดก็ได้ (can at any moment terminate the investigation) และระหว่างการสอบสวน พนักงานอัยการสามารถ

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

ดำเนินการได้โดยอิสระ (conduct independent activity) หรือสามารถสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการใดๆได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148.2 (CCP, Art.148.2)

ในระบบกฎหมายของประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น จะมีตำแหน่งผู้ช่วยอัยการ (Assistant to the Prosecutor หรือ AP) ผู้ช่วยอัยการ หรือ AP จะช่วยพนักงานอัยการโดยมีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจ (fulfill the role of linking the prosecutor and the police) และทำหน้าที่ดำเนินการหลายอย่างภายในนามของอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 (CCP, Art.154) ดังนั้นการดำเนินการของตำรวจจะอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการและผู้ช่วยอัยการ (AP)

ผู้ช่วยอัยการ (AP) อาจจะเป็นตำรวจซึ่งมีชั้นหรือตำแหน่งนักสืบ (inspector) หรือสูงกว่านั้น ในสถานการณ์ปกติ ผู้ช่วยอัยการ (AP) จะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่อาจได้รับการเสนอชื่อ (nomination) และอาจได้รับรองจากกระทรวงยุติธรรม (Ministry of Justice) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 (CCP, Art.154) โดยผู้ช่วยอัยการจะต้องผ่านการสอบและได้รับประกาศนียบัตรพิเศษ (special certification) ซึ่งจะต่ออายุในทุกๆ 3 ปี และตามกฎหมายข้อบังคับพิเศษ (specific regulation) และในคดีสอบสวนพิเศษ (case of special investigation) ผู้ช่วยอัยการ (AP) จะมาจากหลายหน่วยงาน เช่น ทหาร (military police) หรือเจ้าหน้าที่สรรพากร (tax service) หรืออื่นๆ

2.3 อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเยอรมัน⁴

ในประเทศเยอรมันนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้เริ่มต้นในการสืบสวนคดีอาญาเมื่อได้รับข้อมูลเบื้องต้นว่ามีเหตุเกิดขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการขัดแจ้ง หรือแน่นอนว่าอาชญากรรมประเภทไหนได้ถูกกระทำลง (no need to have a clear and exact overview of what kind of crime has been committed) แต่ในทุกๆเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งข้อมูลให้กับพนักงานอัยการทราบเกี่ยวกับคดีเท่าที่สามารถทำได้

ส่วนพนักงานอัยการของเยอรมัน สามารถที่จะเริ่มการสืบสวนในเวลาใดก็ได้ (at any time) ถ้าได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ได้ถูกกระทำลง ซึ่งอัยการจะแจ้งให้ตำรวจทราบโดยเร็วถึงสถานที่เกิดเหตุ โดยบทบาทหลักของอัยการเยอรมัน คือ การเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนคอยสนับสนุน และควบคุมดูแล ตลอดจนขอหมายค้นและหมายจับจากศาล (lead the investigation to support and supervise it and to request search and arrest

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

warrants from the judge) และพนักงานอัยการจะคอยทำหน้าที่สอบปากคำผู้ต้องหา (interview a suspect) แต่อำนาจในการสอบปากคำนี้ไม่ใช่อำนาจแต่เพียงพนักงานอัยการฝ่ายเดียวเท่านั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถสอบปากคำผู้ต้องหาได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากใคร (do not need a special permit to interview suspect)

นอกจากนี้พนักงานอัยการยังอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสืบสวนในส่วนที่จำเป็นทั้งหมด ในส่วนที่คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจพึงต้องกระทำ

2.4 อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส⁵

อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (France's Code of Criminal Procedure CCP) นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบในการสืบสวนคดีอาญาโดยเฉพาะการรวบรวมพยานหลักฐาน (gathering evidence) และแสวงหาตัวผู้กระทำความผิด (seeking out offenders)

ระหว่างการสอบสวนพนักงานอัยการ (prosecutor) จะทำหน้าที่ควบคุม (supervision) การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 54 (CCP, Art 54) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการสอบสวนทุกการกระทำผิดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนอยู่ โดยเฉพาะการดำเนินการที่สำคัญในระหว่างการดำเนินการสอบสวน เช่น การคุมขัง (detention) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 63 (CCP, Art 63)

ในคดีที่มีความยุ่งยาก (complicated case) การสืบสวนจะนำโดยพนักงานอัยการหรือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการ (led by prosecutors or entrusted to the police and led under direct supervision of the prosecutor)

นอกจากนี้ในการสืบสวนคดีอาญา ผู้พิพากษา (judge) จะมีบทบาทสำคัญมากในการสืบสวนด้วย โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151 (CCP, Art 151) ในการสอบสวนผู้พิพากษาอาจใช้หนังสือพิเศษ “commission rogatoire” ที่จะสั่งให้พนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนเป็นขั้นตอน (investigative steps) ถ้าหากศาลพิจารณาเห็นแล้วว่า มีความจำเป็นที่จะทำให้ได้รับข้อมูลมากขึ้น ขั้นตอนนี้เป็นเพียงการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการสืบสวน (prescribe investigative steps) ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับการป้อนปรัมาอาชญากรรม

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

ผู้พิพากษาจะกำหนดระยะเวลา (fixes the time limit) ไว้ในหนังสือ “commission rogatoire” ซึ่งจะกลับมาสู่ผู้พิพากษาผู้สั่ง โดยการทำรายงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งรายงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนี้จะถูกส่งมายังผู้พิพากษาใน 1 สัปดาห์หลังสิ้นสุดการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ในหนังสือ พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้รับการแต่งตั้งให้จัดการตามวิธีการในหนังสือ “commission rogatoire” โดยการใช้อำนาจของ investigative judge นี้ จะอยู่ในความจำกัด (limit set)

ถึงแม้ว่าพนักงานอัยการจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการสืบสวน (investigation process) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 41 (CCP, Art 41) บทบาทของพนักงานอัยการก็จะอยู่ในรูปแบบการควบคุมดูแล (supervision) มากกว่าที่จะควบคุมการดำเนินการสืบสวนโดยตรง (direct control of the investigative activity) ในทางตรงข้าม investigative judge ก็มีอำนาจใช้หนังสือพิเศษ “commission rogatoire” ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสืบสวนสอบสวนมากกว่า

2.5 อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในสหราชอาณาจักร (United Kingdom)⁶

ในการสอบสวนคดีอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจของสหราชอาณาจักรจะรับผิดชอบเสียเป็นส่วนใหญ่ พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานทางอาญา ค.ศ. 1984 หรือ PACE ได้กำหนดเรื่องอำนาจหน้าที่ไต่สวนผู้ต้องหา (inquiries against the suspect) ที่อยู่ในสถานีตำรวจ ในขณะที่เดียวกัน PACE ก็ได้กำหนดรูปแบบการควบคุมและดูแลการใช้ อำนาจของตำรวจโดยมิชอบ (control and oversight to check police abuses) เจ้าหน้าที่ตำรวจของสหราชอาณาจักร (UK) ไม่มีอำนาจในการที่จะทำการจับกุมตามระเบียบ (formally arrested) หลักการของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับความยินยอมจากสาธารณะ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถที่จะใช้กำลังบังคับให้บุคคลให้ความร่วมมือ ยกเว้นแต่ในเรื่องการจับกุมตามระเบียบ

แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเชื่อว่า อาชญากรรมได้รับข้อดีของการคุ้มครอง (safeguards) จาก PACE และอาจทำให้ความพยายามในการสอบสวนคดีอาญาไร้ผล ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎดังกล่าว ที่จะอนุญาตให้เขาแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อเป็นหลักฐานในการกล่าวหาได้ ในขณะที่ผู้ต้องสงสัยเองมีสิทธิที่จะไม่ให้การ (remained silent) ในสถานีตำรวจ

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

ตามมาตรา 58 ของ criminal Justice Act , 2003 เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำการสืบสวนผู้กระทำผิดที่ได้รับการยกฟ้องปล่อยตัวไป (a person acquitted) ยกเว้นแต่ ผู้อำนวยการของอัยการ (Director of public prosecutions) มีหนังสือรับรองว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ต้องนำตัวสู่ศาลเพื่อพิจารณา (trial) หรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือ (written consent) ให้ทำการสืบสวนได้ ก่อนหรือหลังเริ่มทำการสอบสวน (whether before or after the start of the investigation) ผู้อำนวยการอัยการจะไม่ให้ความยินยอม เว้นแต่จะเป็นที่พอใจว่าจะมีหลักฐานว่า (new evidence has been obtained) หรือมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าจะได้หลักฐานใหม่นั้นเกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน

3 บทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการของไทย

3.1 ความเป็นมา⁷

สำนักงานอัยการสูงสุดเดิมมีชื่อว่า กรมอัยการ เมื่อปี พ.ศ. 2458 กรมอัยการอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2465 ได้โอนมาอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ในช่วงเวลาดังกล่าวพนักงานอัยการมีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือน มี ก.พ. เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานบุคคล และการจัดระบบงานตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2503 ขึ้น กำหนดให้มีคณะกรรมการอัยการ เรียกโดยย่อว่า “ก.อ.” เป็นองค์กรบริหารงานบุคคลกลางของข้าราชการอัยการประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน อธิบดีกรมอัยการเป็นรองประธาน และมี กรรมการอัยการโดยตำแหน่งและกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งเป็นกรรมการ และให้ ก.อ. แต่งตั้งข้าราชการฝ่ายอัยการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุไว้ว่า “โดยที่พนักงานอัยการมีตำแหน่งหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน และมีกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปฏิบัติเกี่ยวกับข้าราชการตุลาการ และโดยที่การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการเป็นไปโดยอิสระตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทำนองเดียวกับงานของตุลาการ จึงสมควรกำหนดระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เป็นพนักงานอัยการไว้ใช้บังคับแก่พนักงานอัยการ ทำนองเดียวกับข้าราชการตุลาการ เพื่อส่งเสริมระบบการยุติธรรมของประเทศให้ดียิ่งขึ้น”

⁷ ชัยเกษม นิติสิริ และนคร ศิลปอาชา. บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอัยการ 100 ปีอัยการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานอัยการสูงสุด, 2536, หน้า 161.

ต่อมาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2503 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติข้อความเกี่ยวกับ ก.อ. ทำนองเดียวกับกฎหมายฉบับเดิม

ในช่วงเวลาดังกล่าว สำนักงาน ก.อ. ยังไม่มีฐานะเป็นส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 47, 49 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 กำหนดให้กรมอัยการแยกออกจากกระทรวงมหาดไทยไปเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

กระทรวง หรือทบวง และอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี โดยเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานอัยการสูงสุด”

3.2 อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการของไทย

พนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นทนายแผ่นดินมีหน้าที่ในการนำผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไปฟ้องศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษนั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วเป็นเพียงอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งเท่านั้น แต่โดยเนื้อแท้แล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในประการสำคัญ 3 ประการกล่าวคือ

3.2.1 อำนาจความยุติธรรมเกี่ยวกับคดีอาญา

คืออำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีอาญาต่างๆ ที่พนักงานสอบสวนได้สรุปส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการเพื่อสั่ง ซึ่งคดีอาญาต่างๆ นั้นหมายความรวมถึงคดีอาญาทุกคดี ทุกประเภท ที่มีผู้ร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนไม่ว่าจะจับตัวผู้ต้องหาได้หรือไม่ หรือไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งคดีที่มีการเปรียบเทียบปรับในชั้นพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าคดีเลิกกันแล้วด้วย

พนักงานอัยการก็มีดุลพินิจในการสั่งคดีโดยอิสระ มีอำนาจสั่งฟ้องได้ในกรณีเห็นว่าผู้ต้องหาจะเป็นผู้กระทำความผิด หรืออาจสั่งไม่ฟ้องในกรณีเห็นว่าผู้ต้องหาไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง หรือกรณีที่เห็นว่าพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมายังไม่สิ้นกระแสความก็อาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมได้ หรือในกรณีสำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรงดการสอบสวน พนักงานอัยการอาจสั่งให้งดการสอบสวน หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษก็ได้

3.2.2 คຸ້ມครองผลประโยชน์สังคม

บทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในการคຸ້ມครองผลประโยชน์สังคม มีกำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นกรณีที่ราษฎรไม่สามารถดำเนินการทางศาลด้วยตนเองได้ เพราะกฎหมายห้ามไว้ หรือแม้ในบางกรณีที่ราษฎรสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้แต่กฎหมายก็ยังคงเปิดช่องให้พนักงานอัยการมีสิทธิเข้าไปในคดีด้วย เพื่อช่วยเหลือให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดี เช่น การร้องขอให้สั่งว่าบุคคลเป็นคนที่ไร้ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือเป็นคนสาบสูญ การร้องขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชีนิติบุคคล ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนเด็ก ตั้งผู้จัดการมรดก หรือดำเนินคดีแทนผู้สืบสันดาน เป็นต้น

3.2.3 คຸ້ມครองผลประโยชน์ของรัฐ

สำนักงานอัยการสูงสุดเข้าไปมีส่วน ในการคຸ້ມครองผลประโยชน์ของรัฐใน 2 ขั้นตอน คือ ก่อนเกิดข้อพิพาท และภายหลังมีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว

1. การเข้าไปรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน ในลักษณะเป็นการป้องกันไว้ล่วงหน้า เพื่อไม่ให้รัฐเสียประโยชน์หรือเสียเปรียบ โดย

(ก) ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ เช่นการให้คำปรึกษาตอบข้อหารือในข้อสงสัย ข้อขัดข้อง ข้อโต้แย้ง หรือปัญหาข้อกฎหมายต่างๆ ให้แก่หน่วยงานราชการต่างๆ ที่มีข้อขัดข้องในการปฏิบัติราชการ

(ข) ทำการตรวจร่างสัญญาให้แก่ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจทั้งปวง

(ค) เป็นกรรมการในคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ หรือตามที่หน่วยงานราชการต่างๆ เชิญให้เข้าไปเป็น เพื่อป้องกันมิให้ทางราชการเสียเปรียบ โดยอาจจะเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะกิจการหนึ่งกิจการใด หรือกรรมการในรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

(ง) เป็นกรรมการจังหวัด ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายให้แก่จังหวัด หรือแก่การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

2. การเข้าไปเป็นทนายว่าต่างหรือแก้ต่างในชั้นศาลให้แก่ส่วนราชการ เมื่อเกิดกรณีพิพาททางแพ่ง

(ก) ในคดีแพ่ง เข้าไปเป็นทนายดำเนินคดีแทนรัฐบาล “รัฐบาล” ในที่นี้หมายความรวมถึงบุคคลในรัฐบาลด้วย ในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการ

(ข) ในคดีแพ่ง ที่เทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นโจทก์หรือจำเลย ซึ่งมีเขตที่พิพาทกับรัฐบาล ในที่นี้หมายความรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ด้วย

(ค) ในคดีแพ่ง ที่นิติบุคคลซึ่งมีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือจำเลย และมีเขตที่พิพาทกับรัฐบาล คือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ นั้นเอง เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้า การประปา การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน เป็นต้น

4 แนวทางการดำเนินคดีอาญา

ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ได้กำหนดภารกิจและบทบาทของพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม การรักษามลประโยชน์ของรัฐ และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยจักต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว เท้าเทียมกันและเป็นธรรมกับทั้งต้องกระทำให้เป็นที่ยึดถือศรัทธาแก่ประชาชน

พนักงานอัยการเป็นทนายแผ่นดิน และเป็นตัวแทนของแผ่นดินในการตรวจสอบและค้นหาความจริงในคดีอาญา การควบคุมการดำเนินคดีอาญาของรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลย ให้พนักงานอัยการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นด้วย ส่วนบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายและพยาน พนักงานอัยการพึงให้ความคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และกำหนดหลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการผู้ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา จะต้องพึงระวังในเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐาน เพราะการดำเนินคดีอาญา จะต้องเกี่ยวพันกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล การใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอย่างไร จะต้องดำเนินการพิจารณารายละเอียดแห่งคดีโดยรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นพฤติการณ์แวดล้อมและข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานต่างๆ

ที่ได้มาจากพยานหลักฐานนั้นเราเรียกว่าข้อเท็จจริง คือ มีทั้งข้อเท็จและข้อจริงปนกัน การพยายามแยกข้อเท็จออกจากข้อจริงนี้ เราเรียกว่า การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง เครื่องมือที่ใช้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงนี้เรียกว่า การใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เมื่อได้ความจริงแล้วจึงนำความจริงไปปรับกับบทกฎหมายว่าความจริงที่ได้นั้นใช่สิ่งเดียวกับที่บัญญัติในกฎหมายหรือไม่ เราเรียกขั้นตอนนี้ว่า การวินิจฉัยในปัญหาที่กฎหมาย

ข้อสังเกตว่า ความจริงที่แยกออกมาจากข้อเท็จจริงนั้น แท้จริงเป็นเพียงความเชื่อของผู้พิจารณาเท่านั้น แต่เป็นความเชื่อที่ผ่านกระบวนการตามกฎหมาย ไม่ใช่เชื่อตามความคิดโดยไม่มีขอบเขต

ที่ว่าความเชื่อที่ผ่านกระบวนการตามกฎหมายนั้น ก็เพราะว่า ประการแรกข้อเท็จจริงที่นำมาพิจารณานั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนหรือที่ได้มาจากการพิจารณาเท่านั้น ตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น เป็นการจำกัดวัตถุที่ใช้ในการพิจารณา ประการที่สอง ความเชื่อนั้นต้องแสดงเหตุผล สำหรับพนักงานอัยการต้องให้เหตุผลที่เห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 สำหรับศาลนั้น ต้องให้เหตุผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186(6) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณะได้รับรู้ เพื่อป้องกันไม่ให้นำเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับเรื่องงาน⁸

พนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนการสอบสวนครบถ้วนแล้ว พนักงานอัยการจะต้องสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติไว้ ดังนี้

- (1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป
- (2) ในกรณีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้อง และฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

อำนาจของพนักงานอัยการ สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ดังกล่าว คือ เปิดโอกาสให้อัยการซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เลือกเนื้อหาของอย่างใดอย่างหนึ่งในหลายๆ อย่าง แต่ละอย่างชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น ซึ่งเรียกอำนาจดุลพินิจ เพราะการดำเนินคดีของพนักงานอัยการใช้หลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจ เป็นหลักการดำเนินคดีตรงข้ามกับพนักงานสอบสวน ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนทุกคดี และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้

⁸ ใจเด็ด พรไชยา. “แนวทางการดำเนินคดีอาญา” www.Ago.go.th.

พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้พิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนแล้วเห็นว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด พนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีต่อศาลเสมอ แต่บางครั้งพนักงานอัยการอาจจะไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละคดี โดยคำนึงถึงผลได้เสียที่สังคมจะได้รับจากการฟ้องคดี และจะต้องคำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งเหตุผลอื่นที่สมควร เช่น การสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน หรือการสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือการสั่งไม่ฟ้องคดีโดยถือหลักนโยบายของรัฐ หรือสั่งไม่ฟ้องราษฎรยากจนบุกรุกเข้าไปทำกินในป่าสงวนแห่งชาติโดยถือเป็นนโยบายรัฐบาล

หลักการฟ้องคดีของอัยการในระบบสากลมี 2 หลัก คือ

- หลักการฟ้องตามกฎหมาย (Legality Principle) เป็นหลักที่ว่าเมื่อพยานหลักฐานจากการสอบสวนน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง อัยการต้องฟ้องต่อศาลเสมอ ซึ่งมีผลดีตรงที่ว่าทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและเกิดความเสมอภาคกันแต่มีผลเสียที่ว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่แข็งกระด้างเกินไปขาดความยืดหยุ่น ประเทศที่ใช้หลักการฟ้องตามกฎหมาย เช่น สหพันธรัฐเยอรมันและกลุ่มประเทศสังคมนิยม ต่อมาเยอรมันได้แก้ไขกฎหมายยอมให้มีการสั่งไม่ฟ้องได้ในหลายกรณี

- หลักการฟ้องตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) เป็นหลักที่ว่าเมื่อพยานหลักฐานจากการสอบสวนน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิด อัยการอาจมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลก็ได้ เช่น พิจารณาจากอายุ สติปัญญา เหตุยั่วยุกดัดดัน ผลดีผลเสียที่สังคมจะได้รับจากการฟ้องคดี ฯลฯ หลักการฟ้องตามดุลพินิจมีจุดดีตรงที่อัยการได้ใช้ดุลพินิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนไปหรือแตกต่างกันโดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมาย แต่มีผลเสียตรงที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายย่อหย่อนได้ และอาจเกิดความไม่เสมอภาคกันได้ ประเทศที่ใช้หลักการฟ้องตามดุลพินิจ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และไทย ฯลฯ

หลักการฟ้องคดีอาญาของอัยการในประเทศไทยนั้นใช้หลักการฟ้องตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) กล่าวคือ แม้พยานหลักฐานจากการสอบสวนน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง แต่หากการฟ้องคดีจะมีผลร้ายแก่ผู้ถูกฟ้องมากเกินไป หรือไม่เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนแต่อย่างใด อัยการก็อาจมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือนำ "เหตุผลในทางรัฐศาสตร์" มาพิจารณาประกอบด้วยนั่นเอง⁹

⁹ กุลพล พลวัน. "หลักการใช้ดุลพินิจทางอาญาของอัยการ" **หนังสือ รพี** 45. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, หน้า 97.

หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจนี้ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้วางระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 78 ว่าด้วยพนักงานอัยการ เห็นว่าการฟ้องคดีใดจะไม่ใช่ประโยชน์แก่สาธารณชนหรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือผลประโยชน์อันเป็นสำคัญของประเทศ ให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่ง

5 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

5.1 การดำเนินคดีอาญาความผิดฐานฟอกเงิน

การดำเนินคดีอาญาความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานอัยการมีหน้าที่น่าสืบว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือไม่ เป็นไปตามมาตรา 84 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งนำมาใช้ในคดีอาญาด้วยโดยอาศัยมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์โดยปราศจากความสงสัยตามสมควรด้วย (prove beyond reasonable doubt) เพราะหากมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยโดยการยกฟ้องตามมาตรา 227 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น หน้าที่น่าสืบในเรื่องนี้จึงเป็นของฝ่ายโจทก์เหมือนคดีอาญาโดยทั่วไป

5.2 ขั้นตอนการรับและการพิจารณาสำนวน¹⁰

ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น นอกจากพนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือคำแนะนำของสำนักงานอัยการสูงสุดอีกด้วย

ในการรับสำนวนคดีอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ประกอบกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, พ.ศ.2544 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย แนวทางปฏิบัติในการ

¹⁰ สุรศักดิ์ ตรีรัตน์ตระกูล. เอกสารประกอบการบรรยายนักบริหารงานยุติธรรม หลักสูตร “อัยการจังหวัด” รุ่นที่ 24 เรื่อง “กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” วันที่ 15 ธันวาคม 2548, หน้า 6 - 8.

ดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2544 ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดี เว้นแต่คดีที่เกิดในเขตอำนาจศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญานนทบุรี และศาลจังหวัดตามที่อัยการสูงสุดมอบหมาย ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 3 เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีในศาลดังกล่าว ทั้งนี้ตามคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ 166/2543 เรื่อง โอนส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ และนิติกรสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 3 เป็นผู้ตรวจสอบสำนวนในเบื้องต้น¹¹

ในการพิจารณาสำนวนพนักงานอัยการต้องตรวจพิจารณาสิ่งสำนวนโดยละเอียด รอบคอบและต้องทำความเข้าใจในสำนวนการสอบสวนโดยละเอียดดังนี้

- (1) ข้อเท็จจริงจากการสอบสวนระบุ วัน เวลา สถานที่เกิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- (2) การพิจารณาหลักฐานในสำนวน เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ รวมทั้งคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
- (3) แนวทางการดำเนินคดีเพื่อให้ศาลลงโทษจากพยานหลักฐานคำรับสารภาพ และข้อกฎหมายจะทำให้ศาลลงโทษได้หรือไม่
- (4) คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามบทกฎหมายใด รวมทั้งจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ (ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 32) ก่อนมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ให้พนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานคดีให้ได้ความแน่ชัดเสียก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ หากยังไม่แน่ชัดก็ให้ส่งสอบสวนเพิ่มเติมตามรูปคดี

ในคดีที่แม้จะมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาอยู่แล้วก็ตาม ก็ควรพิจารณาพยานหลักฐานให้แน่ชัดเสียก่อน (ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 35)

เมื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่าควรจะได้ดำเนินคดีกับพยานในคดีนั้นบางคน หรือบุคคลภายนอกอื่นที่พาดพิงถึง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ดำเนินการภายในเวลาอันสมควร

¹¹ คำสั่งสำนักงานคดีพิเศษที่ 4/2546 เรื่อง กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของข้าราชการลูกจ้างประจำ ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2546.

ให้นำระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 21 และ ข้อ 38 มาดำเนินการโดยอนุโลม

5.3 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

เนื่องจากผู้ประกอบการอาชญากรรมจำนวนมากซึ่งกระทำความผิดกฎหมาย เมื่อได้เงินหรือทรัพย์สินต่างๆ มาจากการกระทำความผิด จะนำเงินหรือทรัพย์สินบางส่วนไปใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไป ที่เหลือจะโอนไปให้กับบุคคลอื่นถือครองแทนหรือเปลี่ยนแปลงไปเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นให้ดูประหนึ่งว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อชุกซ่อนปกปิด ไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจพบ เช่น นำไปซื้อบ้าน ที่ดิน รถยนต์ หลักทรัพย์ (หุ้น) ฝากธนาคาร เปิดกิจการต่างๆ ได้แก่ ร้านขายเพชรพลอย เครื่องประดับยนต์ สวนเกษตร อันเป็นการฟอกเงินและกฎหมายที่มีอยู่เดิมก็ไม่สามารถดำเนินกับทรัพย์สินดังกล่าวได้ หรือดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผล ทำให้ยากลำบากในการปราบปรามผู้กระทำความผิด ปัจจุบันได้มีกฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ออกมาใช้บังคับ มีการกำหนดมาตรการขึ้นใหม่เป็นพิเศษเพื่อใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและดำเนินการกับทรัพย์สิน ดังกล่าวโดยในส่วนของดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 6 ตั้งแต่ มาตรา 48 ถึงมาตรา 59

5.3.1 ข้อพิจารณาการร่างคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน¹²

- การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการดำเนินการทางศาล ในหมวดการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งมาตรา 59 วรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมโดยจะต้องทำเป็นคำร้อง

คำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจึงควรจะต้องประกอบด้วยข้อความดังต่อไปนี้

ก. ที่มาของทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน เหตุที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้าไปดำเนินการโดยทราบหรือได้รับเรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินจากหน่วยงานใด และหน่วยงานนั้นได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

¹² สุรศักดิ์ ตริรัตน์ตระกูล. เอกสารประกอบการบรรยายนักบริหารงานยุติธรรม หลักสูตร “อัยการจังหวัด” รุ่นที่ 24 เรื่อง “กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” หน้า 15 - 16.

ไปก่อนหน้านั้นอย่างไรหรือไม่ หรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เริ่มเรื่อง ดำเนินการเกี่ยวกับ ทรัพย์สินเองแต่แรก

ข. มติของคณะกรรมการธุรกรรมที่มีมติให้ดำเนินการตรวจสอบ ทรัพย์สินคำสั่งของเลขาธิการในฐานะประธานกรรมการ คณะกรรมการธุรกรรมที่มอบหมายให้ พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน

ค. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณีมีคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ชั่วคราว หรือไม่ ถ้ามีตามคำสั่งใดและมีทรัพย์สินใดบ้าง

ง. การแจ้งคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมหรือคำสั่งเลขาธิการที่ยึดและ อายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวให้เจ้าของหรือผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และการ โต้แย้ง คัดค้านของบุคคลดังกล่าวถ้ามี

จ. การรวบรวมพยานหลักฐานข้อมูลการทำธุรกรรมของพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการว่ามีพยานหลักฐานใดบ้าง และมติของคณะกรรมการ ธุรกรรมที่ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ตลอดจนทั้งรายงานการประชุมของคณะกรรมการ ธุรกรรมในเรื่องดังกล่าว

ฉ. พนักงานอัยการพิจารณาแล้วมีความเห็นอย่างไรในการยื่นคำร้อง

ญ. คำขอบังคับ คือคำขอที่แสดงโดยชัดแจ้งว่าขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินใดตกเป็นของแผ่นดินซึ่งควรจะบรรยายกล่าวถึงดอกผลของทรัพย์สินดังกล่าวด้วย

ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อ ได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงาน อัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ดังนั้นพนักงานอัยการจะต้องมีหน้าที่นำพยานบุคคลและพยานเอกสาร มาสืบประกอบเพื่อให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔ กำหนดว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใด เพื่อสนับสนุนคำฟ้อง หรือคำให้การของตน ให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริง นั้นตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่า ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้ประโยชน์จากข้อ สันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

เมื่อพนักงานอัยการนำพยานของตนเข้าสืบหมดแล้ว ต่อจากนั้นก็ เป็นหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน นำพยานบุคคล และพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ทรัพย์สินนั้น พิสูจน์ให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หากเป็นผู้รับโอนทรัพย์สิน จะต้องแสดงให้เห็นว่าตนเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินแล้ว ยังต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือในกรณีที่น่าสงสัยว่าเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน ก็ ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าตนเองไม่รู้หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่รู้ว่าทรัพย์สินที่ตนรับโอนมา นั้นเป็นทรัพย์สินที่มีการซื้อขายมาด้วยเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หากได้ ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยเสียค่าตอบแทน ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าเงินที่นำมาซื้อทรัพย์สินเป็นเงินของ ตนเองและเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต หากได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยไม่มีค่าตอบแทน ก็ต้องพิสูจน์ให้ ด้ว่าได้มาโดยสุจริต

หน้าที่นำสืบเรื่องการขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตาม กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการนำสืบให้เข้า เงื่อนไขที่ว่าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคย เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที เมื่อกฎหมายบัญญัติข้อสันนิษฐานไว้เช่นนี้ จึงเป็นการผลัก ภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ (reverse the onus of proof) ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่ จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐาน ว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งหลักการนำสืบในลักษณะนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 84 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่าถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่า ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการ ที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว ภาระการพิสูจน์ของพนักงานอัยการ พิสูจน์ให้เข้าเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานจากกฎหมาย

ในการพิสูจน์ว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่ นั้น พนักงานอัยการดำเนินการตามมาตรา 51 วรรคสองพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติไว้ว่า เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือ ผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดา ทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่ กรณี่

เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด พนักงานอัยการก็จะต้องนำพยานมาสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ทรัพย์สินตามคำร้องนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิดจริง และให้ผู้อ้างตัวเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับประโยชน์นำพยานบุคคลและพยานเอกสารมาสืบแก้ห้กล้างพยานหลักฐานต่อไป

6 วิเคราะห์กรณีศึกษา

6.1 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ 1¹³

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 เวลาประมาณ 09.15 น. พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ง. พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ศุลกากร สนามบินกรุงเทพฯ ได้ร่วมกันทำการตรวจค้นทรัพย์สินซึ่งเป็นเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ จากนาย น. ขณะนำติดตัวออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่มีแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต (แบบ ธ.ต.4(ก)) ด้วยการโดยสารเครื่องบินไปยังประเทศฮ่องกง ไว้ทำการตรวจสอบและยึดทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดในการลักลอบนำเงินตราต่างประเทศ (เป็นของตามกฎหมายศุลกากร) ออกนอกราชอาณาจักรไว้เพื่อทำการตรวจสอบ สืบเนื่องมาจากสายลับ (ขอปิดนามแจ้งข่าว ประสงค์ขอรับเงินรางวัลสินบน) เป็นผู้แจ้ง โดยได้ยึดเงินตราสกุลต่างประเทศ รวม 12 รายการ คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2544 จำนวน 25,602,000 บาท

คณะกรรมการธุรกรรม ในการประชุมครั้งที่ 24/2544 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ทำการยึดเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ตามที่มีการตรวจยึดจากนาย น. ในวันเกิดเหตุไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกิน 90 วัน ปราบปรามตามคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรม ที่ ย.126/2544 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2544

จากการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆของพนักงานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ง.ในเรื่องนี้ ปราบปรามหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ตามที่มีการตรวจยึดมาจากนาย น. ในวันเกิดเหตุ คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2544 จำนวนทั้งสิ้น 25,602,000 บาท (ยี่สิบห้าล้านหกแสนสองพันบาทถ้วน) ไม่มีหลักฐานการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ หรือแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศ (แบบ

¹³ กิติก้อง คณาจักร. การปฏิบัติหน้าที่อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัย กรณีการพิจารณามีความขัดแย้งกับความเห็นของพนักงานอัยการ คดีรายนาย น. (ส่วนคดีสำนักงานตรวจสอบและคดี ปปง. พ.ศ. 2546.

ธ.ต.4(ก)) ประกอบกับนาย น. ก็ไม่เคยได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เป็นผู้มีอำนาจในการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศมาก่อนเลย พฤติการณ์และการกระทำของนาย น. จึงเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน พยายามส่งหรือนำหรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่งหรือนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 4,8,8 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 และ (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2482 ซึ่งการกระทำของนาย น. ดังกล่าวยังเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3(7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 อีกด้วย

ในเรื่องนี้ นาย น. ได้ให้การรับสารภาพตลอดข้อหาและยินยอมให้ยึดเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ตามที่ตรวจยึดได้ในวันเกิดเหตุตกเป็นของแผ่นดินเพื่อขอรับคดี พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 แต่ต่อมาให้การปฏิเสธ

คณะกรรมการตุกรกรรม ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2545 พิจารณาจากรายงานการทำตุกรกรรมของนาย น. แล้ว ปราบกฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่านาย น. ลักลอบหรือพยายามลักลอบนำเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ดังกล่าว เดินทางโดยเครื่องบินไปยังประเทศฮ่องกงในวันเกิดเหตุ เป็นการหลบหนีศุลกากร อันเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3(7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงมีมติให้เลขาธิการ ป.ป.ง.ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งให้ยึดเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ของนาย น. ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 51 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ต่อไป

6.1.1 ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

1. พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

มาตรา 3 "ความผิดมูลฐาน" หมายความว่า ฯลฯ

(7)ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วย

ศุลกากร ฯลฯ

"ตุกรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" หมายความว่า ตุกรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำ ตุกรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ตุกรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ตุกรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือตุกรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำตุกรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด" หมายความว่า

- (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน
 - (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ
 - (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)
- ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

"สถาบันการเงิน" หมายความว่า "(1) ธนาคารพาณิชย์" ฯลฯ

มาตรา 5 ผู้ใด

- (1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ
- (2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

- (1) ผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย
- (2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
- (3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

2. พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527

มาตรา 8 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร การส่งหรือนำ การพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่ง หรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศฯ ไม่ว่าของไทย หรือต่างประเทศออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้ถือว่าเป็นการส่ง หรือนำของต้องจำกัดออกไปนอก หรือนำเข้ามาในประเทศไทย อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศุลกากรและอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่าด้วยการตรวจของและการป้องกันและลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึด และการริบของ หรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จและการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การกระทำดังกล่าว รวมทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

กฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ลงวันที่ 22 ก.พ. 2534 ข้อ 9 นอกจากในกรณีที่รัฐมนตรีได้มีคำสั่งยกเว้นโดยทั่วไปไว้ ห้ามมิให้บุคคลส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 2 ก.พ.2537

ข้อ 2 "การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศตามเงื่อนไขต่อไปนี้ ไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานตามข้อ 9 แห่งกฎกระทรวง

(1) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศโดยธนาคารอนุญาต ในจำนวนไม่เกินมูลค่าของเงินตราหรือเงินตราต่างประเทศที่ธนาคารในต่างประเทศส่งหรือนำเข้ามาแลกเปลี่ยน

(2) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยในจำนวนไม่เกิน 500,000 บาท

(3) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศ นอกจากกรณีที่กำหนดใน (1) และ (2) ในจำนวนไม่เกิน 50,000 บาท

กฎกระทรวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) ลงวันที่ 6 ม.ค.2541 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 กำหนดให้ "การซื้อขายเงินตรา

ต่างประเทศต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาต" และต้องแสดงแบบ ธ.ต.4 (ก) หรือ ธ.ต. 4 (ข) แล้วแต่กรณี

6.1.2 ข้อพิจารณาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ตรวจพิจารณาสำนวนดังกล่าวแล้ว ขอให้จริงใจได้ความจากการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ร่วมกันตรวจค้นและยึดเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยจำนวน 25,602,000 บาท ซึ่งบรรจุอยู่ในกระเป๋าเดินทางของนาย น. ในขณะที่นาย น. กำลังผ่านพิธีการตรวจกระเป๋าสัมภาระที่ถือติดตัวขึ้นเครื่องบินโดยสาร เพื่อเดินทางออกนอกราชอาณาจักรไปยังประเทศฮ่องกง โดยนาย น. ไม่สามารถแสดงหลักฐานการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศดังกล่าวได้ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้ทำการยึดเงินตราต่างประเทศดังกล่าวไว้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักร โดยไม่ได้รายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน อันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตาม พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ซึ่งในมาตรา 8 ทวิ ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติให้ถือว่า "เงินตรา" เป็น "ของ" ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกประเทศไทย อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เงินตราต่างประเทศดังกล่าว จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามนัยมาตรา 3 (7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เนื่องจากตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 (7) ได้บัญญัติถึงความผิดมูลฐานว่า หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร อันมีความหมายว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีค่าอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งนาย ม. อธิบดีกรมศุลกากร ก็ได้ให้ถ้อยคำในส่วนนี้ว่า การนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกนอกราชอาณาจักร ไม่จำเป็นต้องเสียภาษีอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรแต่อย่างใด ทั้งเงินตราต่างประเทศที่พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจยึดไว้ ก็เป็นเงินตราต่างประเทศที่นาย น. กำลังจะนำออกนอกราชอาณาจักร จึงเป็นเงินตราต่างประเทศที่ "ใช้" ในการกระทำความผิดที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ดังนั้น เงินตราต่างประเทศรวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทย จำนวน 25,602,000 บาท ที่ยึดได้จากนาย น. ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งให้ยึดไว้ชั่วคราวนั้น จึง

มีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จึงยังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้

6.1.3 มติที่ประชุมคณะกรรมการวินิจฉัย

คณะกรรมการวินิจฉัยได้พิจารณาข้อเท็จจริงประกอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วเห็นว่า กรณีเรื่องดังกล่าวนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอยู่ 2 ประเด็น ดังนี้

(1) พฤติการณ์ของนาย น. เป็นการกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 หรือไม่

(2) ทรัพย์สินอันได้แก่ เงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยจำนวน 25,602,000 บาท ที่ตรวจยึดได้จากนาย น. เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่

ซึ่งจากการพิจารณา คณะกรรมการวินิจฉัยมีความเห็น ดังนี้

(1) พฤติการณ์ของนาย น. ที่ได้นำเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล ดังกล่าว ติดตัวออกไปยังประเทศฮ่องกง โดยมีได้ผ่านพิธีการศุลกากรหรือรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 ซึ่งตามมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรด้วย การกระทำของนาย น. จึงรับฟังเป็นข้อยุติได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

(2) กรณีทรัพย์สินอันได้แก่เงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยจำนวน 25,602,000 บาท นั้น เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

คณะกรรมการวินิจฉัย จึงมีมติให้นำความเห็นดังกล่าวนี้ เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ง. พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของนาย น. ตกเป็นของแผ่นดินตามความเห็นของเลขาธิการ ป.ป.ง.

6.1.4 มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้ศาลมี

คำสั่งให้ทรัพย์สินของนาย น. ตกเป็นของแผ่นดิน

ผลคดีอาญาตามคำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่

2098/2546 คดีหมายเลขแดงที่ 2193/2547 ได้พิเคราะห์พยานหลักฐานของโจทก์และจำเลยแล้ว

สำหรับความผิดในข้อหาแรกมีว่า จำเลยได้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ
ปัจจัยการชำระเงินต่างประเทศ ประกอบธุรกิจเป็นตัวแทนซื้อเงินโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำการซื้อ
ขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ นั้น ในข้อหานี้ข้อเท็จจริงยังฟังได้
ต่อไปว่า จำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยการชำระเงินต่างประเทศและ
ไม่ได้รับอนุญาตให้ ทำการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ปัญหาที่จะต้อง
วินิจฉัยจึงมีเพียงว่า เงินของกลางจำเลยได้มาโดยการประกอบธุรกิจซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนมา
ตามที่โจทก์ฟ้องหรือจำเลยแลกมาครั้งละเล็กน้อยโดยชอบตามที่จำเลยนำสืบ ในปัญหานี้โจทก์มี
พยานตรวจสอบ พ. พินตำรวจเอก ส. พินตำรวจโท ณ. เบิกความทำนองเดียวกันว่า จำเลยมี
พฤติการณ์ลักลอบนำเงินต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักร จากการตรวจสอบข้อมูลประวัติ
บุคคล จำเลยมีอาชีพค้าขาย แต่ไม่ปรากฏรายการเสียภาษีรวมทั้งมีประวัติการเดินทางเข้า ออก
ต่างประเทศ เป็นร้อยครั้ง ตามข้อมูลประวัติ และจำเลยไม่มีแบบรายงานการซื้อเงินตรา
ต่างประเทศ ฐ.ต.4 แสดงต่อเจ้าหน้าที่ทั้งชั้นจับกุม และชั้นสอบสวน ประกอบกับจำเลยได้ให้การ
ต่อพินตำรวจโท ณ. ว่า จำเลยประกอบอาชีพค้าขายเงินตราต่างประเทศและนำเข้าเสื้อผ้าจาก
เมืองฮ่องกง รับซื้อเงินตราต่างประเทศจากชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย
และจากมัลดีเทศก์ รวมทั้งร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าให้กับชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว จำเลย
ไม่มีแบบรายงาน ฐ.ต.4 มาแสดง และยอมยกเงินของกลางให้ตกแก่แผ่นดิน ตามบันทึกคำให้การ
เห็นว่า ในข้อนี้นอกจากโจทก์จะมีเงินตราต่างประเทศหลายสกุลคิดเป็นเงินไทยรวม 25,602,000
บาท เป็นของกลางแล้ว โจทก์ยังมีบันทึกคำให้การของจำเลยตามเอกสารมาสนับสนุน โดยจำเลย
ได้ให้การต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ง. ว่า เงินของกลางนี้จำเลยได้มาโดยการซื้อจาก
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบ้าง ซื้อจากมัลดีเทศก์บ้าง จากร้านรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
ตามท้องตลาดบ้าง เป็นกรให้การหลายครั้งหลายครา ต่างวาระกัน อันเป็นคำรับที่ทำให้ตนเสีย
ประโยชน์ นำมาสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น ที่จำเลยนำสืบว่าเงินของ
กลางเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต จำเลยแลกเปลี่ยนและสะสมตั้งแต่ พ.ศ.2534 ถึง พ.ศ. 2544
แลกเปลี่ยนครั้งละไม่เกิน 5,000 เหรียญสหรัฐ มีข้อยกเว้นไม่ต้องกรอกแบบรายงานการซื้อขาย
เงินตราต่างประเทศ (ฐ.ต.4) แต่ธนาคารหรือบริษัทผู้ได้รับอนุญาตจะมีแบบหรือคำร้องให้ผู้

ต้องการจะแลกเปลี่ยนกรอกข้อความ พร้อมลงลายมือชื่อ ซึ่งจำเลยรับว่าการแลกเงินของกลาง จำเลยได้กรอกแบบคำร้องและลงชื่อยื่นต่อธนาคารและบริษัทผู้ได้รับอนุญาตโดยตลอด เงินของกลางมีจำนวนมากคิดเป็นเงินไทยกว่า 25 ล้านบาท ใช้เวลาแลกถึง 10 ปี ต้องใช้เวลาแลกกว่า 100 ครั้ง ซึ่งธนาคารหรือบริษัทที่จำเลยไปแลกมาก็จะต้องเก็บคำร้องขอแลกของจำเลยไว้เพื่อการตรวจสอบ จึงไม่ยากที่จำเลยจะอ้างคำร้องขอของจำเลยและเรียกมาสับสนุนข้ออ้างของตน แต่จำเลยก็มีได้นำมาสับสนุนแม้แต่ฉบับเดียว ทั้งการแลกเงินของกลางมาเก็บสะสมรวมเวลาถึง 10 ปี คิดเป็นไทยกว่า 25 ล้านบาท แล้วจึงจะนำไปแลกเงินสกุลฮ่องกงกับซื้อเสื้อผ้ามาขายย่อมไม่คุ้มค่า เพราะจำเลยซึ่งเป็นนักธุรกิจย่อมทราบดีว่าการมีเงินสดต้องใช้หมุนเวียนประกอบธุรกิจดีกว่าเก็บไว้เฉยๆ ซึ่งไม่ได้ประโยชน์แม้แต่ดอกเบี้ย ทั้งการนำเงินสดของกลางมีค่ากว่า 25 ล้านบาท ติดตัวไปซื้อของถึงต่างประเทศย่อมเป็นอันตรายสำหรับผู้ประกอบธุรกิจโดยสุจริต ขอนำสืบของจำเลยจึงเลื่อนลอย ไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ไม่อาจหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ คดีฟังได้ว่าเงินตราต่างประเทศของกลางจำเลยได้มาจากการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนจากบุคคลทั่วไปอันมิใช่ธนาคารรับอนุญาต หรือบริษัทรับอนุญาต หรือบุคคลรับอนุญาต จำเลยซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของกลางรวมหลายสกุลคิดเป็นเงินไทยถึง 25,602,000 บาท เป็นการกระทำหลายครั้งหลายครา ลักษณะต่อเนื่องกันมา จึงเป็นการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานประกอบธุรกิจซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีและเจ้าพนักงาน

ส่วนความผิดในข้อหาที่สอง จำเลยมิได้ขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศกับธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาตนั้น เห็นว่า ตามข้อ 16 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 กำหนดให้ "บุคคลใดส่งของออกนอกประเทศต้องจัดให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศในทันทีที่ได้รับชำระค่าของ...และเมื่อได้รับเงินตราต่างประเทศแล้วต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ออกมา..." แต่จากที่โจทก์นำสืบไม่ปรากฏว่าเงินตราต่างประเทศของกลางจำเลยได้มาจากการขายหรือส่งเสื้อผ้าหรือของอื่นใดออกนอกประเทศ จำเลยจึงไม่ต้องนำเงินตราของกลางไปขายหรือฝากกับธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ของกฎกระทรวงฉบับนี้ จำเลยจึงไม่มีความผิดในข้อหานี้

ความผิดในข้อหาที่สาม ฐานพยายามนำเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต นั้น เห็นว่า ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ข้อ 11 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินฯ มาตรา ๙ บัญญัติว่า ห้ามมิให้

บุคคลใดส่งหรือนำปัจจัยชำระเงินต่างประเทศหรือพึงจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน ต่อมารัฐบาลมีนโยบายเปิดเสรีทางการเงิน โดยประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ยกเลิกข้อ 11 ขณะเกิดเหตุไม่มีกฎกระทรวงประกาศ หรือคำสั่งใดๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินฯ กำหนดวิธีปฏิบัติให้บุคคลที่ประสงค์จะนำเงินตราต่างประเทศที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายออกนอกประเทศ ดังนั้นการนำเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศไทยจึงสามารถนำออกได้โดยเสรี แม้ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินฯ มาตรา 8 ทวิ บัญญัติว่า "เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตราต่างประเทศธนาคารบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

การส่งหรือนำ หรือพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาคารบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้ถือว่าเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรด้วย และให้นำบทกฎหมายว่าด้วยศุลกากรและอำนาจพนักงานศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่าด้วยการตรวจของและป้องกันลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึดและริบของหรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จและการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การกระทำดังกล่าว รวมทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง" แม้เงินตราต่างประเทศของกลางที่จำเลยพยายามจะนำออกนอกประเทศ จะเป็นเงินที่จำเลยได้มาจากการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนโดยไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินฯ ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2497 ข้อ 3, 9 ก็ตาม แต่การฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกมาบังคับเกี่ยวกับการส่งหรือนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยเท่านั้น มิได้หมายถึงกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกมาบังคับในกรณีอื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามความในมาตรา 8 ทวิ วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติว่า "เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยให้ถือว่าเงินตราต่างประเทศ...เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร" ซึ่งทำให้เห็นเจตนารมณ์ได้ว่ากฎหมายต้องการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเงินตราต่างประเทศเข้าหรือออกนอกประเทศไทยเท่านั้น จึงให้ถือว่าเงินตราต่างประเทศเป็นของตามกฎหมายศุลกากร

แต่เมื่อประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ข้อ 11 ถูกยกเลิก จึงเท่ากับว่ารัฐบาลเปิดเสรีทางการเงิน โดยบุคคลสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกนอกประเทศไทยได้ไม่ผิดกฎหมาย การนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกนอกประเทศไทยจึงไม่เป็นการลักลอบ ไม่อาจถือว่าเงินตราต่างประเทศเป็นของตามกฎหมายศุลกากรอีกต่อไป การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดในข้อหานี้

พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 4, 8 ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2497 ข้อ 3, 7 จำเลยกระทำความผิดหลายครั้งลักษณะต่อเนื่องกัน สมควรให้ลงโทษสถานหนักให้จำคุก 3 ปี ค่าขอและข้อหาอื่นให้ยก.

ผลคดีตามคำพิพากษาของศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ พ.11/2546 คดีหมายเลขแดงที่ พ.44/2547 ได้พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 เจ้าหน้าที่ได้ตรวจค้นกระเป๋าเดินทางที่ผู้คัดค้านนำติดตัวจะเดินทางไปเมืองฮ่องกง ขณะที่ผู้คัดค้านอยู่ที่อาคารผู้โดยสารขาออก ท่าอากาศยานกรุงเทพ พบเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก จึงยึดไว้เพื่อตรวจสอบ ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึดเงินดังกล่าวไว้ชั่วคราวมีกำหนด 90 วัน และให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่าเงินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 บัญญัติว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) และกำหนดความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรเป็นความผิดมูลฐานอย่างหนึ่ง แต่พยานหลักฐานของผู้ร้องที่นำสืบมามิได้แสดงให้เห็นว่าเงินตราต่างประเทศที่ยึดไว้ได้มาจากการกระทำความผิดลักลอบหนีศุลกากรมาก่อน สำหรับคำให้การของผู้คัดค้านตามบันทึกคำให้การ ว่าเมื่อไปเมืองฮ่องกงจะไปซื้อเงินตราต่างประเทศนำกลับเข้ามาขายในประเทศ ยังไม่เพียงพอให้รับฟังว่าการไปในครั้งนั้นมีการฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 8 ทวิ วรรคสอง ซึ่งถือว่าเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรด้วยเงินตราต่างประเทศที่ยึดไว้

จึงมีใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก่อนคดีนี้ ส่วนที่ผู้คัดค้านนำเงินดังกล่าวติดตัวเพื่อนำออกนอกราชอาณาจักรในครั้งนี้ หากจะเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เงินดังกล่าวก็มีใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน แต่เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจึงไม่อาจมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 41 ได้ คดีนี้จึงไม่ต้องวินิจฉัยว่าผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องหรือไม่จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้องค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

6.2 กรณีศึกษาที่ 2¹⁴

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 เวลาประมาณ 08.15 น. พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ง. ซึ่งได้รับคำสั่งมอบหมายจากเลขาธิการ ป.ป.ง.ให้ไปทำการสืบสวน ตรวจสอบ เพื่อพบและยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคล กลุ่มบุคคลในการลักลอบขนเงินตราต่างประเทศออกไปยังประเทศฮ่องกง สิงคโปร์ ซึ่งกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ ที่ออกตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 จึงถือเป็นการลักลอบหนีศุลกากร และยังมีลักลอบขนสินค้า (ประเภทเสื้อผ้า โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ) จากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานตามนัยมาตรา 3(7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ผลการตรวจค้นพบ นาย ว. กำลังผ่านพิธีการตรวจกระเป๋าสัมภาระที่ถือติดตัวขึ้นเครื่องบินโดยสารด้วยเครื่อง X-ray เพื่อเดินทางไปประเทศฮ่องกง ในเที่ยวบินที่ TG 600 โดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าในกระเป๋าดังกล่าวบรรจุทรัพย์สินลักษณะคล้ายธนบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้แสดงตนเพื่อขอทำการตรวจค้น พบว่าภายในกระเป๋ามีเงินตราต่างประเทศรวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2544 จำนวน 7,223,448.65 บาท

ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรม ในการประชุมครั้งที่ 24/2544 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มีกำหนดไม่เกิน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2544 และต่อมาคณะกรรมการธุรกรรม ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2545 ได้พิจารณาจากพยานหลักฐานที่ปรากฏเป็นที่เชื่อถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 49 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ต่อไป

¹⁴ กิติก้อง คณาจักร. อ่างแล้ว (กรณีคดีรายนายว.)

จากการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ง. เรื่องนี้ ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเงินตราต่างประเทศทั้ง 12 รายการ ตามที่มีการตรวจยึดรถของนาย ว. ในวันเกิดเหตุ คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2544 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 7,223,448.65 บาท ไม่มีหลักฐานการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ หรือแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศ (แบบ ธ.ต.4(ก)) ประกอบกับนาย ว. ก็ไม่เคยได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เป็นผู้มีอำนาจในการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศมาก่อนเลย พฤติการณ์และการกระทำของนาย ว. จึงเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน พยายามส่งหรือนำหรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่งหรือนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความใน พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 4,8,8 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 และมาตรา 27 แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 ประกอบมาตรา 16,17 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2482 ซึ่งการกระทำของนาย ว. ดังกล่าวยังเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3(7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 อีกด้วย

6.2.1 ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

1. พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

มาตรา 3 "ความผิดมูลฐาน" หมายความว่า

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

พ.ศ. ๒๕๔

"ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำ ธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด" หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

"สถาบันการเงิน" หมายความว่า "(1) ธนาคารพาณิชย์" ฯลฯ

มาตรา 5 ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

2. พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527

มาตรา 8 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศฯ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร การส่งหรือนำ การพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือ

เกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่ง หรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศฯ ไม่ว่าของไทย หรือต่างประเทศออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม กฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้ถือว่าเป็นการส่ง หรือนำของต้องจำกัดออกไปนอก หรือนำเข้ามาในประเทศไทย อันเป็น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศุลกากรและอำนาจพนักงาน ศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่าด้วยการตรวจของและการป้องกัน และลักลอบหนีศุลกากร การตรวจค้น การยึด และการริบของ หรือการจับกุมผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จและการฟ้องร้องมาใช้บังคับแก่การกระทำดังกล่าว รวมทั้งบุคคลและสิ่งของที่ เกี่ยวข้อง

กฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ลงวันที่ 22 ก.พ. 2534 ข้อ 9 นอกจากนี้ในกรณีที่รัฐมนตรีได้มีคำสั่งยกเว้นโดยทั่วไปไว้ ห้ามมิให้บุคคลส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 2 ก.พ.2537

ข้อ 2 "การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศตามเงื่อนไขต่อไปนี้ ไม่ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานตามข้อ 9 แห่งกฎกระทรวง

(1) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศโดยธนาคารอนุญาต ใน จำนวนไม่เกินมูลค่าของเงินตราหรือเงินตราต่างประเทศที่ธนาคารในต่างประเทศส่งหรือนำเข้ามา แลกเปลี่ยน

(2) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยในจำนวนไม่เกิน 500,000 บาท

(3) การส่งหรือนำเงินตราออกนอกประเทศ นอกจากกรณีที่กำหนด ใน (1) และ (2) ในจำนวนไม่เกิน 50,000 บาท

กฎกระทรวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) ลงวันที่ 6 ม.ค.2541 ออกตาม ความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 กำหนดให้ "การซื้อขายเงินตรา ต่างประเทศต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตหรือบริษัทรับ อนุญาต" และต้องแสดงแบบ ธ.ต.4 (ก) หรือ ธ.ต. 4 (ข) แล้วแต่กรณี

6.2.2 ข้อพิจารณาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ตรวจพิจารณาสำนวนดังกล่าวแล้ว ข้อเท็จจริงได้ความจากการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ร่วมกันตรวจค้นและยึดเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทย จำนวน 7,223,448.65 บาท ซึ่งบรรจุอยู่ในกระเป๋าเดินทางของนาย ว. ในขณะที่นาย ว. กำลังผ่านพิธีการตรวจกระเป๋าสัมภาระที่ถือติดตัวขึ้นเครื่องบินโดยสาร เพื่อเดินทางออกนอกราชอาณาจักรไปยังประเทศฮ่องกง โดยนาย ว. ไม่สามารถแสดงหลักฐานการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศดังกล่าวได้ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้ทำการยึดเงินตราต่างประเทศดังกล่าวไว้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักร โดยไม่ได้รายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน อันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตาม พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ซึ่งในมาตรา 8 ทวิ ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติให้ถือว่า "เงินตรา" เป็น "ของ" ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และเป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกประเทศไทย อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เงินตราต่างประเทศดังกล่าว จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามนัยมาตรา 3 (7) แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นั้น เนื่องจากตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 (7) ได้บัญญัติถึงความผิดมูลฐานว่า หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร อันมีความหมายว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีค่าอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งนาย ม. อธิบดีกรมศุลกากร ก็ได้ให้ถ้อยคำในส่วนนี้ว่า การนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกนอกราชอาณาจักร ไม่จำเป็นต้องเสียภาษีอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรแต่อย่างใด ทั้งเงินตราต่างประเทศที่พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจยึดไว้ ก็เป็นเงินตราต่างประเทศที่นาย ว. กำลังจะนำออกนอกราชอาณาจักร จึงเป็นเงินตราต่างประเทศที่ "ใช้" ในการกระทำความผิดที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ดังนั้น เงินตราต่างประเทศรวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทย จำนวน 7,223,448.65 บาท ที่ยึดได้จากนาย ว. ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งให้ยึดไว้ชั่วคราวนั้น จึงมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงยังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้คำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้

6.2.3 มติที่ประชุมคณะอนุกรรมการวินิจฉัย

คณะอนุกรรมการวินิจฉัยได้พิจารณาข้อเท็จจริงประกอบพยานหลัก

ฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วเห็นว่า กรณีเรื่องดังกล่าวนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาอยู่ 2 ประเด็น ดังนี้

(1) พฤติการณ์ของนาย ว. เป็นการกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 หรือไม่

(2) ทรัพย์สินอันได้แก่ เงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยจำนวน 7,223,448.65 บาท ที่ตรวจยึดได้จากนาย ว. เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่

ซึ่งจากการพิจารณา คณะอนุกรรมการวินิจฉัยมีความเห็น ดังนี้

(1) พฤติการณ์ของนาย ว. ที่ได้นำเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล ดังกล่าว ติดตัวออกไปยังประเทศฮ่องกง โดยมีได้ผ่านพิธีการศุลกากรหรือรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 ซึ่งตามมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรด้วย การกระทำของนาย ว. จึงรับฟังเป็นข้อยุติได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

(2) กรณีทรัพย์สินอันได้แก่เงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยจำนวน 7,223,448.65 บาท นั้น เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

คณะอนุกรรมการวินิจฉัย จึงมีมติให้นำความเห็นดังกล่าวนี้ เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ง. พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของนาย ว. ตกเป็นของแผ่นดินตามความเห็นของเลขาธิการ ป.ป.ง.

6.2.4 มติที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของนาย ว. ตกเป็นของแผ่นดิน

ผลคดีตามคำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่1262/2546
คดีหมายเลขแดงที่ 4309/2546 ได้พิเคราะห์พยานหลักฐานของโจทก์และจำเลยทั้งสองแล้ว

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะที่พลตำรวจตรี พ. รักษาการเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้รับแจ้งจากสายลับว่ามีกลุ่มบุคคลลักลอบซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดมืดและลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักร โดยเดินทางด้วยเครื่องบินไปยังเมืองฮ่องกงและประเทศสิงคโปร์ จึงวางแผนทำการตรวจค้นจับกุมเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2544 เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เดินทางไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยและเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำท่าอากาศยานกรุงเทพ ทำการตรวจค้นผู้ลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักร และได้ตรวจยึดเงินตราต่างประเทศ จำนวน 12 สกุล ค่ารวมเป็นเงินไทย 7,223,448.68 บาท ในกระเป๋าเดินทางของจำเลยที่ 1 ซึ่งจำเลยที่ 2 มอบให้จำเลยที่ 1 นำไปยังเมืองฮ่องกง โดยไม่มีแบบแสดงรายการซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต และยื่นแบบแสดงรายการต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร จึงยึดไว้ทำการตรวจสอบ และแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทย ผลการตรวจสอบปรากฏว่าจำเลยทั้งสองไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ และในช่วงเวลาดังกล่าวจำเลยทั้งสองไม่ได้ขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ธนาคารหรือบริษัทที่ได้รับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีจำเลยทั้งสองในความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน และพระราชบัญญัติศุลกากร ปัญหาต้องวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามฟ้องหรือไม่ โจทก์มีพลตำรวจตรีพ. เป็นพยานเบิกความว่า เมื่อประมาณเดือนตุลาคม 2544 ได้รับแจ้งจากสายลับว่ามีกลุ่มบุคคลและนิติบุคคลลักลอบซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดมืดและเป็นกลุ่มโพยก๊วนลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักร พยานทำการสืบสวนพบว่าผู้ลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักรจะนำออกทางชายแดนและสนามบิน การลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปทางสนามบินจะให้บุคคลนำเงินตราต่างประเทศบรรจุกระเป๋าติดตัวขึ้นเครื่องบินเดินทางไปเมืองฮ่องกงหรือประเทศสิงคโปร์ และขึ้นเครื่องบินใกล้เวลาออกเดินทาง โดยมีผู้ที่ลักลอบมีประมาณ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนาย น.หรือ ซ. ไม่ทราบนามสกุล กลุ่มย่านประติพัทธ์ สะพานควาย และกลุ่มย่านประตูน้ำ ราชดำริ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2544 พยานได้เรียกประชุมวางแผนทำการจับกุมและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่กับพวกเดินทางไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยประจำท่าอากาศยานกรุงเทพ เพื่อตรวจหาผู้ลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักร ในวันที่ 18 ตุลาคม 2544 พยานได้รับแจ้งว่าสามารถตรวจยึดเงินตราต่างประเทศจากผู้ที่ย้ายมาลักลอบนำออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทย รวม 4 คน คิดเป็นเงินไทยประมาณ 50,000,000 บาท และได้นำเงินตรา

ต่างประเทศดังกล่าวมาที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพร้อมกับจำเลยที่ 1 และ คณะกรรมการธุรกรรมได้มีคำสั่งให้ยึดเงินตราต่างประเทศไว้เป็นเวลา 90 วัน เนื่องจากเป็น ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต่อมาบุคคลสัญชาติไทย 2 คน ที่ถูกตรวจยึดเงินตราต่างประเทศได้ทำข้อตกลงระงับคดี โดยให้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวตก เป็นของแผ่นดิน และนาย ช เบิกความว่า พยานกับพวกเดินทางไปทำอากาศยานกรุงเทพ และ แบ่งกำลังออกเป็น 2 ชุด มีชุดของพยานและนาง ช.กับชุดซึ่งมีพันตำรวจเอก ส.เป็นหัวหน้าชุด พยานและนาง ช.ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยที่บริเวณ ทางออกไปขึ้นเครื่องบินช่องทางที่ 23 ซึ่งผู้ที่จะโดยสารเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เที่ยวบินที่ 600 เดินทางไปยังเมืองฮ่องกง ต้องผ่านไปขึ้นเครื่องบิน และผู้ที่จะผ่าน ช่องทางต้องผ่านพิธีการของทางราชการมาเรียบร้อยแล้ว ในเวลาประมาณ 7 นาฬิกา พยานพบ จำเลยที่ 1 ซึ่งมีลักษณะตรงกับที่ได้รับแจ้งจะผ่านช่องทางไปขึ้นเครื่องบิน จึงเชิญตัวไปตรวจค้นที่ ห้องเจ้าหน้าที่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย พบเงินตราต่างประเทศ 12 สกุลบรรจุอยู่ใน กระเป๋าเดินทาง สอบถามจำเลยที่ 1 แจ้งว่าเป็นของจำเลยที่ 2 ซึ่งได้มาจากการขายน้ำมันที่ ประเทศกัมพูชา และจะนำไปมอบให้นาย ซา. ซึ่งเป็นชาวฮ่องกง เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา ต่างประเทศสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แล้วนำกลับเข้ามาในประเทศไทยเพื่อชำระค่าน้ำมันให้แก่ บริษัท ท. โดยมีพันตำรวจตรี อ. พนักงานสอบสวนมาเบิกความสนับสนุน จำเลยทั้งสองก็รับว่า เงินตราต่างประเทศที่ถูกตรวจค้นพบได้มาจากการขายน้ำมันในประเทศกัมพูชา โดยนำสืบว่า บริษัท ว. ซึ่งจำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ ได้ร่วมลงทุนกับบริษัท น. ของประเทศกัมพูชา ประกอบกิจการจำหน่ายน้ำมันในประเทศกัมพูชา และจำเลยที่ 2 มอบให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็น ลูกจ้างนำเงินตราต่างประเทศที่ได้รับมาจากการขายน้ำมันดังกล่าวไปยังเมืองฮ่องกง เพื่อชำระค่า น้ำมันให้แก่บริษัท ท. ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 ได้เงินตราต่างประเทศมาจากการขาย น้ำมันในประเทศกัมพูชา เห็นว่า การได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศในกรณีดังกล่าว ได้มี กฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ข้อ 20 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) กำหนดให้บุคคลที่ ได้มาต้องขายเงินตราต่างประเทศนั้นให้แก่ธนาคารรับอนุญาต บริษัทรับอนุญาต หรือบุคคลรับ อนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้ออกหรือนำเข้า และในข้อ 16 แห่ง กฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้บุคคลที่ส่งของออกนอกประเทศต้องจัดให้ได้มาซึ่งเงินตรา ต่างประเทศทันทีที่ได้รับชำระค่าของและต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับ อนุญาตหรือบริษัทรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้ออกหรือนำเข้า แสดง ให้เห็นว่ากฎหมายมุ่งบังคับให้บุคคลที่ได้รับเงินตราต่างประเทศกับธนาคารหรือผู้ได้รับอนุญาตที่

ตั้งอยู่ในประเทศภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ การที่จำเลยที่ 2 ได้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวมาจากการขายน้ำมันในประเทศกัมพูชา แล้วให้จำเลยที่ 1 นำออกไปนอกราชอาณาจักร โดยไม่มีคำสั่งยกเว้นและไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน จึงเป็นการฝ่าฝืนละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าเงินตราต่างประเทศที่จำเลยที่ 2 ให้จำเลยที่ 1 นำออกไปนอกราชอาณาจักร จำเลยที่ 2 นำเข้ามาในราชอาณาจักรระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 17 ตุลาคม 2544 และมีการนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทยภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ก็ไม่ทำให้การกระทำของจำเลยที่ 2 กลับไม่เป็นความผิด เพราะเหตุที่มีการดำเนินการเช่นนั้น เนื่องจากมีการตรวจค้นพบเงินตราต่างประเทศดังกล่าวเสียก่อน จึงไม่สามารถนำออกไปนอกราชอาณาจักรได้ ส่วนความผิดเกี่ยวกับการพยายามลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักรนั้น เห็นว่า เดิมได้มีกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ข้อ 11 ห้ามมิให้บุคคลใดส่งหรือนำปัจจัยชำระเงินต่างประเทศออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน และได้มีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 โดยเพิ่มเติมมาตรา 8 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกรหรือเข้ามาในประเทศ จึงให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาคารบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือของต่างประเทศเป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และให้ถือว่าการส่งหรือนำ หรือพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการส่งหรือนำออกไปหรือเข้ามาในประเทศ โดยฝ่าฝืนละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นการส่งหรือนำของต้องจำกัดอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยน พ.ศ.2485 ใช้บังคับ โดยยกเลิกข้อ 11 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) แล้ว อันมีผลทำให้การนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักรสามารถกระทำได้โดยไม่ถูกห้ามและไม่จำเป็นต้องขออนุญาตอีกต่อไป อีกทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวยังปรากฏจากคำให้การของนาย ม.อธิบดีกรมศุลกากรในขณะนั้น ซึ่งให้การต่อพนักงานสอบสวนว่า เมื่อเปิดเสรีทางการเงิน โดยยกเลิกข้อ 11 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) กรมศุลกากรได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าไม่มีการควบคุมและจับกุมการนำเข้าและส่งออกเงินตราต่างประเทศ ในทางปฏิบัติหากตรวจพบว่ามี การนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกรประเทศมากผิดปกติ ก็จะประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบก่อนอนุญาตให้นำออกไป และปัจจุบันได้มีการหารือเพื่อให้มีมาตรการกำกับดูแลการเคลื่อนไหวของเงินตราต่างประเทศที่เหมาะสมและ

สอดคล้องกับ นโยบายปราบปรามการค้ายาเสพติดให้โทษ และการฟอกเงิน โดยจะมีการออกกฎกระทรวงเพิ่มเติมข้อ 10 ในกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 กำหนดให้บุคคลที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาหรือออกไปนอกประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ต้องสำแดงรายการต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ดังนี้ การนำหรือพยายามนำเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักรตามฟ้อง จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร การกระทำของจำเลยที่ 2 คงเป็น ความผิดฐานฝ่าฝืนละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ข้อ 20 ซึ่งแก้ไขโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) เท่านั้น สำหรับจำเลยที่ 1 เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นเพียงลูกจ้างของจำเลยที่ 2 และมีได้เป็นผู้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ จำเลยที่ 1 ไม่มีหน้าที่ต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตซึ่งอยู่ในประเทศ จำเลยที่ 1 จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง สำหรับที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมนั้น เห็นว่าตามพระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำผิด พ.ศ. 2489 มาตรา 5 ใช้บังคับเฉพาะความผิดซึ่งเกิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และกฎหมายอื่นตามที่ระบุไว้เท่านั้น เมื่อปรากฏว่าการกระทำของจำเลยที่ 2 ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร จึงไม่อาจสั่งให้จ่ายสินบนนำจับแก่ผู้แจ้งความนำจับ และจ่ายเงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับกุมได้

พิพากษาว่า จำเลยที่ 2 มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มาตรา 4, 8 จำคุก 1 ปี ปรับ 20,000 บาท ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 เคยรับโทษจำคุกมาก่อน เห็นสมควรให้โอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 ค่าขออื่นให้ยก และให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1

ผลคดีตามคำพิพากษาศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ พ.9/2546 คดีหมายเลขแดงที่ พ.7/2547 ได้พิเคราะห์พยานหลักฐานของผู้ร้องและผู้คัดค้านทั้งสามโดยตลอดแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้เป็นยุติว่า ผู้คัดค้านที่ 1 และที่ 2 นำเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ รวม 12 สกุล คิดเป็นเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ 18 ตุลาคม 2544 จำนวน 7,223,448.68 บาท เข้ามาในประเทศไทย โดยมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายใดๆ และมอบหมายให้ผู้คัดค้านที่ 3 นำออกไปฮ่องกงในวันที่ 18 ตุลาคม 2544 โดยไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายใดๆ เพราะเห็นว่าสามารถนำเข้าออกได้โดยเสรี เนื่องจาก

ข้อห้ามตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2543) และร่างกฎกระทรวงที่มีข้อจำกัดจำนวนเงินที่จะนำเข้าออกเกินจำนวนที่กำหนด จะต้องสำแดงรายการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรก่อนก็ไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมายจึงขอคืน แต่เงินจำนวนดังกล่าวถูกยึดไว้โดยอ้างอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้เงินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน คดีจึงมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า เงินจำนวนที่ยึดไว้ดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 (7) อันจะยึดและมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินได้หรือไม่ เห็นว่า ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (7) คือ ความผิดมูลฐานลักลอบหนีศุลกากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 และเนื่องจากตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 บัญญัติให้เงินตราต่างประเทศเป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เป็นผลให้การขนเงินตราต่างประเทศออกไปนอกราชอาณาจักร โดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรได้ด้วย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินทั้งฉบับแล้ว จะเห็นว่ามีเพียง 9 มาตรา ซึ่งเป็นการวางหลักการอันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ว่ามุ่งควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราทั้งเงินของไทยและต่างประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศให้มั่นคง ส่วนวิธีการควบคุมกำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีอย่างกว้างขวางในการออกกฎหมายลำดับรองในรูปของกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่ง กำหนดมาตรการที่เหมาะสมขึ้นไปใช้บังคับ เพื่อความคล่องตัวในการปรับปรุง แก้ไขได้โดยง่าย และรวดเร็ว โดยมีแม่บทในมาตรา 8 กำหนดให้การฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายลำดับรองรูปแบบต่างๆ ที่ออกตามความในกฎหมายนี้เป็นความผิดมีโทษทางอาญา ในส่วนของเงินตราต่างประเทศนั้น รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงควบคุมจำกัด เกี่ยวกับการส่งเงินตราออกไปนอกรประเทศ กำหนดให้การประกอบธุรกิจซื้อขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ จะกระทำได้แต่โดยตัวแทนผู้รับอนุญาตเท่านั้น เดิมมีการกำหนดมาตรการควบคุมการส่งเงินตราต่างประเทศออกนอกรประเทศอย่างเคร่งครัด นอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์วิธีการทั่วไปที่กำหนดให้ต้องปฏิบัติ ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับต่างๆ แล้วยังมีมาตรการตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ข้อ 11 กำหนดห้ามส่งเงินตราต่างประเทศออกนอกรประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน ซึ่งเป็นผลจากเวลานั้นรัฐต้องการรักษาปริมาณสำรองเงินตราต่างประเทศไว้ให้มากที่สุด และต่อมาในปี พ.ศ.2527 มีการกำหนดให้เงินเป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรดังกล่าว เพื่อให้สามารถสั่งริบเงินที่มี

การลักลอบนำเข้า หรือส่งออกโดยฝ่าฝืนกฎหมายได้ รวมทั้งในมาตรา 8 ทวิ วรรคสอง ยังได้บัญญัติให้ถือว่า การนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกประเทศซึ่งเงินตราต่างประเทศ โดยฝ่าฝืนละเลย ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เป็นการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกต้องจำกั้ดออกไป อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ครั้นต่อมาเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นปริมาณการสำรองเงินตราต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นจนอยู่ในระดับน่าพอใจ จึงมีการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อให้การนำเงินต่างประเทศเข้าออกเป็นไปโดยเสรียิ่งขึ้น ด้วยการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ออกมายกเลิกความในข้อ 11 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497) ทำให้การส่งเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตอีกต่อไป จึงเห็นได้ว่าการออกกฎกระทรวงกำหนดให้นำเอาระบบการขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่มาใช้บังคับแก่การส่งเงินตราต่างประเทศก็เป็นเพียงมาตรการหนึ่ง ที่เห็นสมควรกำหนดขึ้นใช้ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น มิใช่เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ยกเลิกระบบการขอรับอนุญาตแต่เดิมเสียเมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเงินเปลี่ยนไป ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อผ่อนคลายความเคร่งครัดของมาตรการควบคุมที่มีอยู่เดิม เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจยังคงไม่เปลี่ยนแปลง การยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 จึงไม่มีผลทำให้มาตรการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินอื่นที่มีอยู่แล้วต้องถูกยกเลิกไปทั้งหมดด้วยไม่ จึงไม่มีกรณีที่บุคคลใดจะสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกประเทศได้โดยเสรีปราศจากการควบคุมใดๆ หลักเกณฑ์วิธีการในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งฉบับอื่นๆ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ เพียงมีการแก้ไขปรับปรุงเรื่องระยะเวลาการครอบครองเงินไว้ให้มีความเคร่งครัดขึ้นโดยลำดับหลายครั้งครั้งสุดท้ายเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) ข้อ 2 ที่ให้แก้ไขความในข้อ 20 แห่งกฎกระทรวงฉบับเดิมๆ เสียใหม่ว่า ผู้ที่ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศอันเกิดจากแหล่งรายได้ในต่างประเทศ จะต้องขายหรือฝากเงินดังกล่าวแก่ตัวแทนผู้รับอนุญาต ที่ตั้งในประเทศไทยภายใน 7 วัน นับแต่วันได้มาหรือนำเข้ามา เพราะไม่ต้องการให้ผู้ยื่นถือครองเงินตราต่างประเทศไว้นานเกินไป อันจะทำให้รัฐบาลไม่ทราบปริมาณที่แท้จริงของเงินตราต่างประเทศที่เข้ามาสู่ระบบการเงินของประเทศ และเมื่อฝากแล้วจะต้องแจ้งรายการตามแบบที่เจ้าพนักงานกำหนดเกี่ยวกับเงินที่ฝากหรือถอน รายละเอียดการได้มาของเงิน วัตถุประสงค์ในการฝากหรือถอน หรือข้อความอื่นใดต่อเจ้าพนักงาน ผ่านตัวแทนผู้รับอนุญาตขณะฝากหรือถอน ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ.2539) กรณีส่งเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศ ก็จะต้องปรากฏรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับ

อนุญาต โดยต้องกรอกรายการเกี่ยวกับการซื้อตามหมาย ธต.4ก ไว้จะเห็นได้ว่ามาตรการต่างๆ ดังกล่าวมีไว้เพื่อให้รัฐสามารถควบคุมตรวจสอบความเคลื่อนไหวของเงินตราต่างประเทศ อันจะทำให้สามารถปรับปรุงมาตรการที่มีอยู่หรือกำหนดมาตรการใหม่ๆ ในการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินให้เป็นไปโดยเหมาะสมและทันเหตุการณ์ ดังนั้นบุคคลใดนำเข้าหรือส่งออกเงินตราต่างประเทศโดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวง ฉบับต่างๆ ดังกล่าวจะมีความผิดตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และจากการที่เงินยังคงเป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรอยู่โดยผลของมาตรา 8 ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มีผลให้ผู้ฝ่าฝืนมาตรา 8 นอกจากจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินแล้ว ยังถือว่ากระทำความผิดมาตรฐานส่งออกหรือนำเข้าซึ่งของต้องจำกัด อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 มาตรา 27 (1) (2) ซึ่งมาตรา 8 ทวิ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานลักลอบนำเข้าหรือส่งออกของต้องจำกัด และความผิดดังกล่าวตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากรบัญญัติว่าไม่มีองค์ประกอบเรื่องเจตนา ดังนั้นแม้กระทำไปโดยไม่รู้ว่าเป็นความผิด หรือประมาทก็ไม่อาจใช้เป็นข้อแก้ตัวเพื่อปฏิเสธความผิด และเมื่อการกระทำดังกล่าวถือเป็นการลักลอบหนีศุลกากร จึงเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ศาลจะมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ ข้อที่อ้างว่า เงินมิใช่ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เห็นว่าเหตุผลที่มีการแก้ไขกฎหมายโดยบัญญัติให้เงินเป็นของตามกฎหมายศุลกากรนั้น ก็เพื่อให้สามารถริบเงินจำนวนที่มีการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนั้นหากตีความว่าเงินเป็นของในความหมายทำนองเดียวกับสินค้าทั่วไปที่มีการลักลอบหนีศุลกากร จะเป็นการตีความหมายในทางที่ทำให้กฎหมายใช้บังคับไม่ได้ และขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะจะไม่มีกรณีที่ริบเงินดังกล่าวได้เลย เนื่องจากเงินมิใช่สินค้าทั่วไปที่ผู้ลักลอบมุ่งส่งออกไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงิน หรือทรัพย์สินอื่นใด กรณีการลักลอบขนเงิน จึงต้องตีความคำว่าทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดในความหมายธรรมดา นั่นก็คือหมายถึงเงินจำนวนที่มีการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกโดยมิชอบด้วยขั้นตอนของกฎหมายที่กำหนดไว้เพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน โดยมีได้จำกัดเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับการห้ามนำเข้าส่งออกนั่นเอง ดังนั้นกรณีนี้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงตามทางนำสืบของผู้ร้อง และผู้คัดค้านทั้งสามซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องสนับสนุนกัน โดยผู้คัดค้านที่ 1 และที่ 2 รับว่าเป็นผู้มอบหมายให้ตัวแทนของตนนำเข้า และส่งออกไปนอกประเทศ ซึ่งเงินตราต่างประเทศ

สกุลต่างๆ รวม 12 สกุล แลกเป็นเงินไทยได้จำนวน 7,223,448.65 บาท โดยมีได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการในกฎกระทรวงประกาศหรือคำสั่งฉบับต่างๆ ที่มีไว้เพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไข แม้จะเป็นเวลาหลังจากที่มีการยกเลิกข้อ 11 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) แล้วก็ตาม เมื่อเงินยังคงเป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร การกระทำดังกล่าว ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานลักลอบส่งหรือนำของต้องจำกัดออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรแล้ว ข้อที่อ้างว่าไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับต่างๆ ดังกล่าวไม่อาจรับฟัง เพราะการกระทำความผิดฐานดังกล่าวเป็นความผิดนี้ไม่ต้องการเจตนา ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนคำพิพากษาศาลอาญาข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ สำหรับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นการตีความข้อกฎหมายเรื่องเดียวกันจึงปรับใช้กับคดีได้ ข้อที่ผู้คัดค้านที่ 2 อ้างว่าครอบครองเงินไว้นับแต่นำเข้ายังไม่เกิน 7 วัน ตามที่กำหนดในข้อ 20 กฎกระทรวงฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) เห็นว่า ผู้คัดค้านทั้งสามไม่มีเจตนาที่จะนำเงินขายหรือฝาก แก่ตัวแทนรับอนุญาตมาแต่แรกแล้ว การที่ครอบครองเงินไว้เพียง 6 วัน เป็นเพราะถูกตรวจจับ เสียก่อนเท่านั้นสำหรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่มาของเงินตราต่างประเทศที่ผู้คัดค้านทั้งสามมีส่วนในการนำเข้ามาและกำลังจะส่งออกในคดีนี้นั้น ผู้คัดค้านที่ 2 อ้างว่าเป็นเงินที่ได้มาจากการค้ำน้ำมัน ร่วมกับบริษัท น.ในกัมพูชา โดยบริษัทดังกล่าวสั่งซื้อน้ำมันจากบริษัท อ. นั้น เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวผู้คัดค้านที่ 2 เบิกความวทวนและขัดแย้งกันเองหลายประการ การเข้าร่วมทุนระหว่างบริษัทดังกล่าวกับผู้คัดค้านที่ 1 และที่ 2 ไม่มีหลักฐานสนับสนุน หนังสือรับรองของบริษัท น. ระบุชื่อนาย ค.เป็นประธานกรรมการและเป็นผู้บริหาร ไม่ปรากฏชื่อผู้คัดค้านทั้งสองเป็นคณะผู้บริหาร และไม่มีบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นมาแสดง ส่วนสัญญาซื้อขายน้ำมัน ก็เป็นสำเนาเอกสารที่ไม่อาจยืนยันความถูกต้องแท้จริงของข้อความในสัญญาได้ ทั้งเป็นสัญญาที่มีนาง ศ.ลงลายมือชื่อไว้ฝ่ายเดียวในฐานะผู้ซื้อ ไม่ปรากฏลายมือชื่อฝ่ายผู้ขาย และพยาน ในสัญญาแผ่นแรกระบุชื่อบริษัท อ.เป็นผู้ขาย ระบุชื่อนางสาว ศ. และ/หรือนาง ป.ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจของบริษัท น. ซึ่งขัดกับข้อเท็จจริงตามหนังสือแต่งตั้งตัวแทนของบริษัทดังกล่าว ระบุแต่งตั้งนางสาว ศ.เท่านั้น หากพิจารณาหนังสือมอบอำนาจ บุคคลทั้งสองเป็นผู้รับมอบอำนาจของผู้คัดค้านที่ 1 จึงไม่อาจฟังเป็นยุติว่าสัญญาดังกล่าวทำขึ้นระหว่างผู้ใดแน่มีผลให้สำเนาหนังสือค้ำประกัน ที่ระบุเป็นการค้ำประกันการชำระหนี้ของนางสาว ศ. ไม่อาจรับฟังสนับสนุนเป็นคุณแก่ผู้คัดค้านทั้งสอง สำเนาใบส่งสินค้า และใบขนสินค้า ล้วนเป็นสำเนาเอกสารและใบสั่งซื้อสินค้า เป็นภาษาอังกฤษที่ไม่มีคำแปล จึงไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ นอกจากนี้การที่ผู้คัดค้านที่ 2 เบิกความว่าเงินที่ถูกยึดไว้ในคดีนี้เป็นเงินของผู้คัดค้านทั้งสองที่ได้จากการสั่งซื้อน้ำมันออกไปขายในกัมพูชา

และจะนำไปส่งชำระค่าน้ำมัน ก็ขัดกับข้อเท็จจริงที่ว่าผู้คัดค้านทั้งสองทำการค้าโดยร่วมทุนกับบริษัท น. โดยบริษัทดังกล่าวเป็นผู้ทำสัญญาซื้อน้ำมัน เพราะหากเป็นเช่นนั้นจริงเงินที่ได้ย่อมเป็นเงินของบริษัทดังกล่าว และจะต้องส่งชำระในนามของบริษัทดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ซื้ออีกทั้งการที่ส่งเงินชำระค่าน้ำมัน ไม่จำเป็นต้องส่งผ่านประเทศไทยไปฮ่องกงแล้วจึงโอนไปนิวยอร์ก นอกจากนี้ผู้คัดค้านที่ 2 ตอบคำถามผู้ร้องและตอบคำถามถึงทนายผู้คัดค้านทั้งสามทำนองว่าผู้คัดค้านที่ 2 ไม่อาจทราบความเป็นไปในการดำเนินการขายน้ำมันในกัมพูชา เพราะมอบให้บริษัทในกัมพูชาดำเนินการทั้งหมด แต่ปรากฏว่าผู้คัดค้านที่ 2 เบิกความไว้ด้วยว่ามีนาย ว. เป็นพนักงานของผู้คัดค้าน ตำแหน่งผู้จัดการคลังน้ำมัน ดูแลเรื่องการค้าและการเงินส่งให้ผู้คัดค้านอย่างใกล้ชิดตลอดมา ส่วนผู้คัดค้านที่ 3 ได้เบิกความว่าเงินจำนวนที่ถูกตรวจและยึดไว้ในคดีนี้ ผู้คัดค้านที่ 3 รับมาจากนางสาว ศ. จึงขัดกับข้อเท็จจริงที่ผู้คัดค้านที่ 2 เบิกความไว้ว่า ผู้คัดค้านที่ 3 มารับจากผู้คัดค้านที่ 2 โดยตรง เห็นว่า พยานหลักฐานของผู้คัดค้านทั้งสองไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ทั้งไม่อาจรับฟังเป็นยุติในทางใดทางหนึ่งเงินตราต่างประเทศรวม 12 สกุลที่ถูกยึดไว้มีมาอย่างไร คำเบิกความของผู้คัดค้านที่ 2 ขัดกันเองและขัดกับคำเบิกความของผู้คัดค้านที่ 3 ด้วย พยานเอกสารที่อ้างว่าล้วนเป็นเพียงสำเนาเอกสารและไม่มีข้อความที่จะนำมาสนับสนุนคำเบิกความของผู้คัดค้านในส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่จะแสดงที่มาโดยชอบของเงินจำนวนที่ถูกยึดไว้ในคดีได้เลย ข้อคัดค้านของผู้คัดค้านทั้งสามฟังไม่ขึ้น จึงฟังว่าเงินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ฐานลักลอบนำของต้องจำกัดออกนอกประเทศไทย อันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต้องตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้เงินจำนวน 7,223,448.68 บาท ที่คณะกรรมการธุรกรรมมีคำสั่งยึดไว้พร้อมดอกผลตกเป็นของแผ่นดิน ค่าฤชาธรรมเนียมให้ตกเป็นพับ.

6.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับการดำเนินการของต่างประเทศ

นับตั้งแต่มีการยกเลิกมาตรการควบคุมการเงินตราต่างประเทศตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 20 เมื่อปี พ.ศ. 2534 ยกเลิกกฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 13 ที่ออกมาเมื่อปี พ.ศ. 2485 ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ที่กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดส่งหรือนำปัจจัยชำระเงินต่างประเทศหรือหลักทรัพย์อันมีค่า หรือพึงจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน กรณีก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากมีความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าวไม่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ดังกรณีศึกษาที่ 1 และ ที่ 2 จะเห็นได้ว่า มีความพยายามนำเงินตราต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักร โดยมีได้ผ่านวิธีการสุลกากร หรือรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าหน้าที่สุลกากร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด และไม่มีหลักฐานการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ หรือแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศ (แบบ ธ.ต. 4(ก)) และจำเลยไม่เคยได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีอำนาจในการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศจากธนาคารแห่งประเทศไทยแต่อย่างใด แต่พฤติการณ์มีการเคลื่อนย้ายเงินสดมีมูลค่าจำนวนมาก ผิดปกติวิสัยของวิญญูชนที่จะมีการพกเงินสดติดตัวจำนวนมากเช่นนั้น แต่หน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน กลับมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน

จากกรณีศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากรณีที่พนักงานอัยการได้มีความเห็นในการสั่งฟ้องโดยมีเหตุผลว่า “การลักลอบนำเงินตราต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักร โดยไม่ได้รายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศต่อเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน อันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงประกาศหรือคำสั่งที่ออกตาม พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ที่ได้บัญญัติให้ถือว่า “เงินตรา” เป็น “ของ” ตามกฎหมายว่าด้วยสุลกากรนั้น ไม่เป็นความผิดตามนัยมาตรา 3 (7) แห่ง พ.ร.บ.ฟอกเงิน พ.ศ.2542 เนื่องจากตาม พ.ร.บ. ฟอกเงิน พ.ศ.2542 ม.3(7) ได้บัญญัติถึงความผิดมูลฐาน หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีค่าอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยสุลกากร เมื่อการนำเงินตราต่างประเทศออกนอกราชอาณาจักรไม่จำเป็นต้องเสียภาษีอากรที่เรียกเก็บตามกฎหมายว่าด้วยสุลกากร ดังนั้น เงินดังกล่าวจึงมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้คำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้” เป็นความเห็นของพนักงานอัยการที่ยึดติดกับการพิจารณาคดีในรูปแบบคดีอาญาที่ได้พิจารณาตามตัวอักษรทั่วไป โดยไม่ได้พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฟอกเงินว่ามีเจตนาเกิดขึ้นจากแนวความคิดตามหมายเหตุว่าเนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดนั้น กระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฟอกเงินขึ้น ซึ่งเจตนารมณ์ ดังกล่าว มาจาก

เหตุผลที่พบว่าในอดีตการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในรายสำคัญ ๆ มักจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการดำเนินคดีในอดีตมักจะผูกติดกับคดีอาญาเสมอ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดมักจะมีวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการดำเนินคดีอาญา ซึ่งส่งผลให้การดำเนินคดีในส่วนต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการต่อไป และผู้กระทำผิดยังสามารถใช้จ่ายเงินที่ได้จากการกระทำความผิดสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น กฎหมายฟอกเงินจึงได้บัญญัติวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้ไม่ผูกติดกับคดีอาญาเพื่อตัดวงจรอาชญากรรมอันเป็นการป้องกันสังคมจากการนำทรัพย์สินดังกล่าวมาใช้และไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ใช้ประโยชน์จากการที่ตนได้มาจากการกระทำความผิด แม้เอาโทษทางอาญากับผู้กระทำนั้นไม่ได้ ก็ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำนั้น คือ เพื่อตัดประโยชน์ที่เขาได้รับอันเนื่องมาจากกระทำอันไม่ชอบธรรมของผู้กระทำนั้นเอง โดยให้การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินให้ยื่นศาลแพ่ง ดังนั้นการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามกฎหมายฟอกเงิน จึงต้องยึดหลักตามเจตนารมณ์ดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงของกรณีศึกษาทั้ง 2 เรื่อง ในเรื่องของการเคลื่อนย้ายเงินสด เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ จะพบว่าในหลายประเทศมีมาตรการในการควบคุมการนำเข้าหรือนำออกเอาไว้ ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถติดตามร่องรอยทางการเงิน ทางบัญชี หากมีการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเคลื่อนย้ายไปดำเนินการฟอกเงิน แล้วย้อนกลับมาเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย และนำไปดำเนินการประกอบอาชญากรรมที่ขนาดใหญ่ และมีความซับซ้อน ตลอดจนสร้างอิทธิพลต่อไป

ในมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา โดยมีทั้งกำหนดโทษปรับและจำคุกไว้ด้วย มีรายละเอียดดังนี้

6.3.1 Federal Crimes and Criminal Procedure¹⁵ เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา อันได้แก่

1. การกระทำหรือพยายามกระทำการ ดังนี้
 - สนับสนุนหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน
 - ปกปิดหรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด
 - หลีกเลียงไม่รายงานการโอนเงิน

¹⁵ วีระพงษ์ บุญญากาศ. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547, หน้า 69.

ให้ระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่จำนวนใดจะสูงกว่ากันหรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

2. การกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Monetary Instrument) เช่น เงินตราของประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคารตัวเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน เป็นต้น ให้ระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่ที่จำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

3. ผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีดังที่กล่าวมานี้ต้องรับผิดทางแพ่งไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน 10,000 เหรียญ

6.3.2 Money Laundering Control Act 1986 (MLCA)¹⁶ ด้วยเหตุที่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่มีช่องโหว่ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2529 จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมาย Anti Drug Act of 1986 ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า "กฎหมายควบคุมการฟอกเงิน" (Money Laundering Control Act 1986 MLCA) โดยบัญญัติไว้ในบรรพ 18 ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 1956 (18 U.S.C. Section 1956) เพื่อเป็นการต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ด้วยการกระทำในลักษณะเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินอันมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. บุคคลใดก็ตามดำเนินการหรือพยายามที่จะดำเนินธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) อันเกี่ยวเนื่องกับเงินที่ได้มาจากการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful Activity) โดยรู้ถึงที่มาของเงินในการดำเนินธุรกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าธุรกรรมทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งกระทำดังกล่าวนั้น เพื่อ

-ปกปิดหรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

-หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐ หรือกฎหมายของสหรัฐ

จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรมแล้วแต่ที่จำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

2. บุคคลใดก็ตามทำการส่งหรือพยายามที่จะส่งตราสารทางการเงิน (Monetary Instrument) หรือเงินทุน (funds) ภายในสหรัฐ ออกหรือผ่านไปยังสถานที่แห่งใด

¹⁶ วีระพงษ์ บุญญภาส. เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

ภายนอกสหรัฐหรือนำเข้าซึ่งตราสารหรือเงินทุนใดๆ ยังสหรัฐ จากหรือผ่านสถานที่แห่งใดภายนอกสหรัฐ ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าตราสารทางการเงินหรือเงินทุนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเงินซึ่งได้มาจากการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย และรู้ว่าการส่งหรือนำเข้าเงินทั้งหมดหรือบางส่วนดังกล่าวนั้น เพื่อ

- ปกปิดหรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

- หลีกเลี่ยงการรายงานการส่งหรือการนำเข้าเงินซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายของสหรัฐ

จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าของตราสารทางการเงินหรือเงินทุนในการกระทำผิดนั้น แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

3. บุคคลใดก็ตาม ดำเนินการหรือพยายามดำเนินธุรกรรมดังที่กล่าวมาในข้อ 1 หรือ ส่ง หรือนำเข้า หรือพยายามส่ง หรือนำเข้าดังที่กล่าวมาในข้อ 2 ต้องรับผิดชอบต่อสหรัฐเป็นจำนวนไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สิน เงินทุน หรือตราสารทางการเงินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม หรือเป็นเงิน 10,000 เหรียญ

6.3.3 Financial Transaction Reports Act 1988¹⁷ กฎหมายฉบับนี้เดิมเรียกกันว่า “Cash Transaction Reports Act” แต่เพิ่งมาได้รับการเปลี่ยนชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่ผ่านมา เพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่ากฎหมายฉบับนี้มีหลักการครอบคลุมถึงธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นเงินสดเท่านั้น (AUSTRAC 1992 ; 6) โดยกฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดต่างๆ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท การฟอกเงินจากการค้ายาเสพติดและจากองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ส่วนการดำเนินงานต่างๆ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งเรียกว่า “Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC)” ซึ่งก่อตั้งขึ้นแทน Cash Transaction Reports Agency (CTRA) อันเป็นหน่วยงานเดิมที่ทำหน้าที่ตามกฎหมาย Cash Transaction Reports Act หลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับธุรกรรมซึ่งต้องรายงานแก่หน่วยงาน AUSTRAC ตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

1, การรายงานธุรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการโอนเงินสด เป็นการกำหนดให้ต้องรายงานไว้สองกรณี คือ

¹⁷ วีระพงษ์ บุญญภาส. เรื่องเดียวกัน, หน้า 73 - 75.

กรณีแรก บุคคลใดโอนเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 เหรียญออสเตรเลีย ออกภายนอกประเทศหรือภายในประเทศออสเตรเลีย (มาตรา 15(1))

กรณีที่สอง บุคคลใดได้รับโอนจากอีกบุคคลหนึ่งซึ่งเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 เหรียญออสเตรเลีย จากภายนอกประเทศออสเตรเลีย (มาตรา 15(5))

หากไม่ทำรายงานตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษตามกฎหมายคือถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดาต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 15(6))

2. การรายงานธุรกรรมซึ่งมีเหตุอันน่าสงสัย ซึ่งกำหนดให้ผู้ค้าเงินสด (Cash Dealer) ผู้เป็นคู่ค้าฝ่ายหนึ่งของธุรกรรมต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าวเมื่อมีข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับกรณี ดังนี้

กรณีแรก การสืบสวนในการหลบเลี่ยงหรือพยายามเลี่ยงภาษีตามกฎหมายหรือ

กรณีที่สอง การสืบสวนหรือวิธีพิจารณาความบุคคลใดในความผิดต่อกฎหมายแห่งเครือจักรภพหรือประเทศออสเตรเลีย หรือ

กรณีที่สาม การสนับสนุนในการบังคับใช้กฎหมาย Proceeds of Crimes Act 1987 หรือกฎข้อบังคับซึ่งออกมาภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว (มาตรา 16(1))

เมื่อผู้ค้าเงินสดได้รายงานข้อมูลดังกล่าวไปแล้ว ต้องไม่เปิดเผยการรายงานนั้นแก่บุคคลใดมิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ และต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา 16 (5A) และมาตรา 16 (5B))

หากผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะต้องมีความผิด และมีบทกำหนดโทษ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 28)

3. การรายงานคำสั่งเกี่ยวกับการโอนเงินทุนระหว่างประเทศจากลูกค้า โดยกำหนดให้ผู้ค้าเงินสดผู้กระทำการแทนหรือตามคำร้องขอของบุคคลใดซึ่งไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์หรือผู้ค้านั้นไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าวในกรณีดังนี้

กรณีแรก ผู้ค้ำนั้นเป็นผู้ที่ส่งเงินทุนระหว่างประเทศออกนอกประเทศ
ออสเตรเลียหรือ

กรณีที่สอง ผู้ค้ำนั้นเป็นผู้รับเงินทุนระหว่างประเทศ ซึ่งได้ทำส่งใน
ประเทศ ออสเตรเลีย (มาตรา 17B)

หากผู้ค้ำไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะต้องมีความ
ผิดและมีบทกำหนดโทษ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่
เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติ
บุคคลต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 28)

ดังนั้น บทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ จึงมีความ
สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องพิสูจน์การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมักจะมีความซับซ้อนทาง
พยานหลักฐาน ในการที่พิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยเฉพาะการนำเสนอพยานแวดล้อมเพื่อ
พิสูจน์การกระทำของจำเลย ซึ่งตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยได้แยก
ออกเป็นสองส่วนคือการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานฟอกเงิน กับการดำเนินการเกี่ยวกับ
ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมูลฐาน

ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานฟอกเงิน ข้อเท็จจริงจากกรณี
ศึกษาทั้ง 2 กรณีจะเห็นได้ว่า ข้อเท็จจริงจากการรวบรวมพยานหลักฐานและการนำเสนอ
ข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ในกระบวนการพิจารณาชั้นศาล จะต้องนำสืบข้อเท็จจริงและพยานแวดล้อมอื่น
เพื่อชี้ให้เห็นว่าจำเลยมีความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมูลฐาน จาก
กรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน อัน
น่าจะมาจากหน่วยงานที่จับกุมคือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีระยะเวลาของ
การรวบรวมพยานหลักฐาน และข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการดำเนินการ ที่จะพิสูจน์ว่าทรัพย์สิน
เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังนั้นความผิดฐานฟอกเงินซึ่งถือได้ว่าเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ
มีความยุ่งยาก ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และเป็นคดีที่ถูกกำหนดไว้ในบัญชีท้าย
พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หากมีการแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการ
เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นคดี จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานและแนวการทำงานเป็นไป
ในทางเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฟอกเงินเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากมายมหาศาล มีการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิดอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นรูปแบบวิธีการสืบสวนและการดำเนินคดีในการฟ้องร้อง จะใช้วิธีพิจารณาคดีที่เข้าเหมือนกับคดีทั่วไป ให้การพิสูจน์ความผิดเป็นภาระหน้าที่ของโจทก์โดยพนักงานอัยการ ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมานำสืบพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยต่อศาล เพื่อให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง หรือจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนที่สำคัญในการกระทำความผิดนั้น ประเด็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอ คือ ความเพียงพอและการเชื่อมโยงที่จะต้องใช้ในการนำสืบเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดและลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีความพิเศษของการกระทำที่ซับซ้อน และสมคบกัน ในการพิสูจน์ไม่ควรมีความจำเป็นต้องพิสูจน์ว่า ผู้ร่วมกระทำหรือสมคบกัน ได้รู้ถึงการกระทำความผิดทางอาญาตามความผิดมูลฐานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน จำเลยอาจไม่มีความผิดในการกระทำความผิดหลัก และควรพิจารณานำประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การประสานงานของผู้เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ประเด็นความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ภายใต้กฎหมายดังกล่าว ประเด็นกลไกและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ประเด็นความคุ้มครองกันทางกฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประเด็นปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่เกิดหรืออาจเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย มาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาดำเนินการกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฟอกเงิน

ทั้งนี้ ความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและฟอกเงินมีความสลับซับซ้อนในทางเทคนิค มีกระบวนการทำงานที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจสอบได้อย่างลำบาก เนื่องจากการสอบสวนและการฟ้องร้องในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย การดำเนินการสอบสวนเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน การทำงานของพนักงานสอบสวนถูกจำกัดที่พยานหลักฐานคดีทางด้านเศรษฐกิจและความผิดฐานฟอกเงิน ในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด ดังนั้นพนักงานอัยการจึงมีบทบาทสำคัญที่จะดำเนินการฟ้องร้องโดยใช้ดุลพินิจและ

พิจารณาในเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป โดยในส่วนของ การสืบพยานหลักฐานในชั้นศาลควรต้องนำเสนอในส่วนของพยานแวดล้อมมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำเนินคดี ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะในคดีความผิดที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้ การดำเนินการหาประจักษ์พยานเพื่อใช้การพิสูจน์ความผิดให้เหมือนอย่างคดีอาญาทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์โดยปราศจากความสงสัยตามสมควรด้วย (prove beyond reasonable doubt) เพราะหากมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยโดยการยกฟ้องตามมาตรา 227 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็คงไม่ทำให้กฎหมายสามารถใช้บังคับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการออกกฎหมายได้

ในส่วนของ การดำเนินกับทรัพย์สิน พนักงานอัยการจะต้องมีหน้าที่ต้องนำพยานบุคคลและพยานเอกสารมาสืบประกอบเพื่อให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่กรณีตามกฎหมายฟอกเงินนี้มีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่เจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ ดังนั้นเมื่อมีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่า ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว กรณีของความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา 51 วรรคสอง บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี

ดังนั้นหน้าที่ของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าตนเป็นของทรัพย์สิน ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน ต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นว่าทรัพย์สินที่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทรัพย์สินนั้นมีที่ไปที่มาอย่างไร รับโอนทรัพย์สินมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนเองไม่รู้หรือเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด หากได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยเสียค่าตอบแทน ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเงินที่นำมาซื้อทรัพย์สินเป็นเงินของตนเองหรือหากได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยไม่มีค่าตอบแทน ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าได้มาโดยสุจริต พนักงานอัยการนำสืบให้เข้าเงื่อนไขที่ว่าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที เมื่อกฎหมายบัญญัติข้อสันนิษฐานไว้เช่นนี้ จึงเป็นการผลัก

ภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ(Remove the Onus of proof) ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานให้ได้ พนักงานอัยการไม่ต้องมีภาระนำพยานบุคคลและพยานเอกสารมาสืบมากมายเหมือนเช่นกรณีปกติธรรมดาทั่วไป เพราะเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายแล้ว พนักงานอัยการเพียงแต่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนก็พอแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ในการรับฟังพยานหลักฐานและการสืบพยานหลักฐานในความผิดฐานฟอกเงิน ควรที่จะนำเอาหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ เพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดและลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีความพิเศษของการกระทำที่ซับซ้อนและการสมคบกัน ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต้องไม่ควรมีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ว่า ผู้ร่วมกระทำหรือสมคบกัน ได้รู้ถึงการกระทำความผิดทางอาญาตามความผิดมูลฐานของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน โดยมีต้องคำนึงถึงการกระทำความผิดหลัก ควรปรับเปลี่ยนวิธีนำเสนอพยานหลักฐานโดยเปิดโอกาสให้มีการรับฟังพยานแวดล้อมมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาคดี เนื่องจากพยานหลักฐานคดีทางด้านเศรษฐกิจและความผิดฐานฟอกเงิน มีความซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งอาจจะไม่พร้อมรอยของการกระทำความผิด ในการค้นหาประจักษ์พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดกระทำได้อย่างหรือไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดและสามารถใช้กฎหมายบังคับลงโทษได้ ควรปรับบทบาทของการรับฟังพยานหลักฐานและการสืบพยานหลักฐานในความผิดฐานฟอกเงินโดยนำ "พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงที่เป็นภาวะวิสัย" (objective factual circumstances) มาใช้ในการพิสูจน์ในความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อให้สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำความผิดโดยการเปรียบเทียบจากพฤติการณ์ที่ปรากฏออกมาภายนอก

2. ในการสืบพยานหลักฐานในความผิดฐานฟอกเงิน หน้าที่นำสืบเรื่องการขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ว่า หากพนักงานอัยการสามารถนำสืบให้เข้าเงื่อนไขที่ว่าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันทีเมื่อกฎหมาย

บัญญัติข้อสันนิษฐานไว้เช่นนี้ จึงเป็นการผลักภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ(reverse the onus of proof) ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานที่เป็นคุณกับฝ่ายรัฐดังกล่าวให้ได้ ว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ใช่การริบทรัพย์สินทางอาญา (criminal forfeiture) แต่เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (civil forfeiture) จึงไม่ต้องอาศัยความผิดอาญามาเป็นเงื่อนไขในการริบทรัพย์สิน กล่าวคือ แม้ศาลจะยกฟ้องว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานฟอกเงิน หรือแม้จะไม่มี การฟ้องคดีอาญาเลยก็ยังสามารถริบทรัพย์สินได้ ถ้าเข้าเงื่อนไขของกฎหมายโดยไม่ควรนำหลักการพิสูจน์จนปราศจากความสงสัยตามสมควร (prove beyond reasonable doubt) มาใช้เป็นภาระในการพิสูจน์ความผิด พนักงานอัยการต้องพิสูจน์ว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนก็เพียงพอแล้ว

3. พนักงานอัยการควรเข้าไปมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้เนื่องจากคดีความผิดฐานฟอกเงิน ผู้กระทำความผิดมักมีประสบการณ์ และกลวิธีที่แยบยลในการที่จะเคลื่อนย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น พยานหลักฐานต่างๆ ในคดี ทำให้ยากต่อการสืบสวน สอบสวน หากพนักงานอัยการได้มารับทราบข้อจำกัดดังกล่าวแล้ว อาจมีข้อชี้แนะพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ดำเนินการกับพยานหลักฐานอื่น ที่นำมาพิสูจน์เชื่อมโยง พิสูจน์ความผิดได้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้พนักงานอัยการเข้าไปร่วมสอบสวนในคดีที่มีปัญหาของความซับซ้อนหรือยุ่งยากในทางคดีหรือคดีที่มีลักษณะพิเศษ และเพิ่มเติมกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นไม่ตรงกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควรมีการพิจารณาทำความเข้าใจเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อที่จะให้คณะกรรมการวินิจฉัย ได้รวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐาน ทำความเห็นที่เหมาะสมเสนอต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

4. หน่วยงานที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ควรต้องมีการประสานงานและทำความเข้าใจในปัญหาความเห็นของการทำงาน และความเห็นทางกฎหมาย ตลอดจนข้อเท็จจริงต่างๆในทางคดี เพื่อให้การดำเนินงานของทุกหน่วยงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ รวมถึงการร่วมมือกับประเทศภาคีสมาชิกตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) ข้อ 6 เรื่องการกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมเป็นความผิด (Criminalization of the laundering of proceeds of crime) และข้อ 7 มาตรการต่อต้านการฟอกเงิน (Measures to

combat money-laundering) เพื่อช่วยกันดำเนินการตัดวงจรอุปาทวี ตัดช่องทางเศรษฐกิจของ อาชญากรรมต่อไป

DRU

Draft

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

โจฮัน ปีเตอร์ วิลเฮม ฮิลเกอร์. "มาตรการสืบสวนสอบสวนคดีองค์กรอาชญากรรมในกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมันนี" แปลบทความและกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมโดยสัญญาชัย กรุณาภิญญา ตรวจโดยวิพล กิติทัศนาศรัย. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.2546

ชัยเกษม นิตสิริและนคร ศิลปอาชา. บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอัยการ100 ปี อัยการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานอัยการสูงสุด, 2536

สีหนาท ประยูรรัตน์ พ.ศ.อ. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544

_____. คำอธิบายกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติสนเทศ, 2544

วารสาร

กุลพล พลวัน. "หลักการใช้ดุลพินิจทางอาญาของอัยการ" หนังสือ รพี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2545

เอกสารอื่น

กิติก้อง คณาจันทร์. การปฏิบัติหน้าที่อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยกรณีมีความขัดแย้งความเห็นของพนักงานอัยการ (ส่วนคดี สำนักตรวจสอบและคดี) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2546

ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์และนวนน้อย ตริรัตน์. “**ห่วย ช้อง บ่อน ยาบ้าเศรษฐกิจ**
นอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย”. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย. กรุงเทพฯ : 2543

วัชรพล ประสารราชกิจ. “**อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความ**
รับผิดชอบของตำรวจ” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ :
มุมมองไทย ยุโรป และนานาชาติ. กรุงเทพฯ , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

สุรศักดิ์ ตริรัตน์ตระกูล. “**กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอก**
เงิน” เอกสารประกอบการบรรยาย นักบริหารงานยุติธรรม หลักสูตร “อัยการจังหวัด” รุ่น
ที่ 24, 2547

วิทยานิพนธ์

ประดิษฐ์ คำจร. “**อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยน**
เงินตราต่างประเทศกับการบังคับใช้กฎหมาย” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544

สุภาพร รัศมีรัถยาธรรม. “**พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณี**
มาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับเงินสด” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545

อารี อารยวัฒน์กุล. “**การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน**
คดีพิเศษ” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547

กฎหมาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2542

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยกรดำเนินการคดีอาญาของพนักงานอัยการ, 2547

อินเตอร์เน็ต

ใจเด็ด พรไชยา. "แนวทางการดำเนินคดีอาญา" WWW.ago.go.th

WWW.AMLO.GO.TH

WWW.AGO.GO.TH

ภาษาอังกฤษ

LAW

FEDFRAL CRIMES ANS CRIMINAL PROCEDURE

FINANCIAL TRANSACTION REPORTS ACT 1988

MONEY LAUNDERING CONTROL ACT 1986

UNITED NATION CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

2000

ประวัติผู้เขียน

นายผดุงศักดิ์ ศรีเมฆ เกิดวันที่ 29 กรกฎาคม 2509 ที่จังหวัดสิงห์บุรี
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีการศึกษา 2531 และได้เข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. 2543
ปัจจุบันรับราชการ สำนักกฎหมาย กรมศุลกากร

DRPU